

МОЯ МАЛА БАТЬКІВЩИНА: ГЕОГРАФО-КРАЄЗНАВЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ

МАТЕРІАЛИ

Обласної учнівської науково-практичної конференції
на пошанування пам'яті проф. Олега Шаблія
(Львів, 29 березня 2024 р.)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КЗ ЛОР «ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСНА
МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ»
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

МОЯ МАЛА БАТЬКІВЩИНА: ГЕОГРАФО-КРАЄЗНАВЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ

МАТЕРІАЛИ

Обласної учнівської науково-практичної конференції
на пошанування пам'яті проф. Олега Шаблія
(Львів, 29 березня 2024 р.)

ЛЬВІВ – 2024

УДК 908(477.83)(06)

М 87

Редакційна колегія: методист, керівник відділення Наук про Землю КЗ ЛОР «Львівська обласна МАН» *Любомира Шевчук* (відп. ред.); директор КЗ ЛОР «Львівська обласна МАН» *Іванна Бородчук*; декан географічного факультету ЛНУ ім. Івана Франка, доцент, к. геогр. н. *Володимир Біланюк*; доцент кафедри геоекології і фізичної географії ЛНУ ім. Івана Франка, к. геогр. н. *Богдан Яворський*; асистент кафедри економічної і соціальної географії імені професора Олега Шаблія ЛНУ ім. Івана Франка, керівник гуртка «Економічна географія» КЗ ЛОР «Львівська обласна МАН» *Любов Котик* (відп. ред.).

М 87

Моя мала Батьківщина: географо-краєзнавчі дослідження: матеріали обласної учнівської науково-практичної конференції на пошанування пам'яті проф. Олега Шаблія (м. Львів, 29 березня 2024 р.) / відп. ред. Л. Шевчук, Л. Котик. Львів: КЗ ЛОР «Львівська обласна МАН», 2024. 134 с.

У матеріалах конференції подані статті з широкого спектру географо-краєзнавчих досліджень Львівської області: топоніміка, етнографія, фольклористика, декомунізація, туристичне краєзнавство, комплексні географо-краєзнавчі й історико-краєзнавчі описи поселень, військово-соціально-культурні феномени краю тощо. Автори збірника – здобувачі освіти 8-11 класів закладів середньої освіти Львівської області, учні-слухачі КЗ ЛОР «Львівська обласна МАН»; наукові керівники – вчителі географії, історії, української мови закладів освіти і викладачі географічного факультету Львівського університету.

Для широкого кола осіб, які цікавляться краєзнавством, географією й історією рідного краю.

УДК 908(477.83)(06)

Тексти подано в авторській редакції, мовою оригіналу. Автори несуть повну відповідальність за зміст статей, добір, точність наведених фактів, цитат, власних імен, рисунків, світлин та інших відомостей.

Думка авторів статей може не збігатися з думкою організаторів науково-практичної конференції.

© КЗ ЛОР «Львівська обласна МАН», 2024

© Географічний факультет ЛНУ ім. Івана Франка, 2024

© Автори статей, 2024

Олег Шаблій
(1935 - 2023)

З тих перших кроків і дотепер завжди бачив себе як частку своєї малої Батьківщини та невід'ємний складник українського соціуму – передовсім громади рідного села (і навіть навколишніх поселень, де жили і трудилися близькі мені та далекі родичі – це напевно позивні крові!), також рідної Галичини – оригінального регіону на всеукраїнському і навіть міжнародному тлі. Та й всієї України. При тому з віком, навіть при зростанні обшарів пізнаного світу, і в душі, і на далекому горизонті, і за небокраєм потужним маяком світилася рідна оселя – як храм духу і буття, з яким вивіряв свій шлях, свої помисли і задуми!

Олег Шаблій

*«Село на золотому Поділлі:
земля і люди». Львів, 2011*

ПЕРЕДМОВА

ПРОФЕСОР ОЛЕГ ШАБЛІЙ

Доктор географічних наук, професор Шаблій Олег Іванович – відомий український вчений-географ. Він 33 роки очолював кафедру економічної і соціальної географії географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, був Заслуженим професором університету, Заслуженим діячем науки і техніки України. Професор Шаблій – дійсний член Наукового товариства імені Шевченка, голова його Географічної комісії. Він – другий серед вчених-географів (перший Володимир Кубійович) Почесний член НТШ (з 2020 р.).

У 2017 р. став єдиним, поки що, вченим-географом, лауреатом Міжнародної премії імені Івана Франка.

Шаблій О. І. провідний економіко-соціо-географ свого часу. У кінці ХХ-го початку ХХІ століття він, мабуть, найвідоміший представник української суспільної географії.

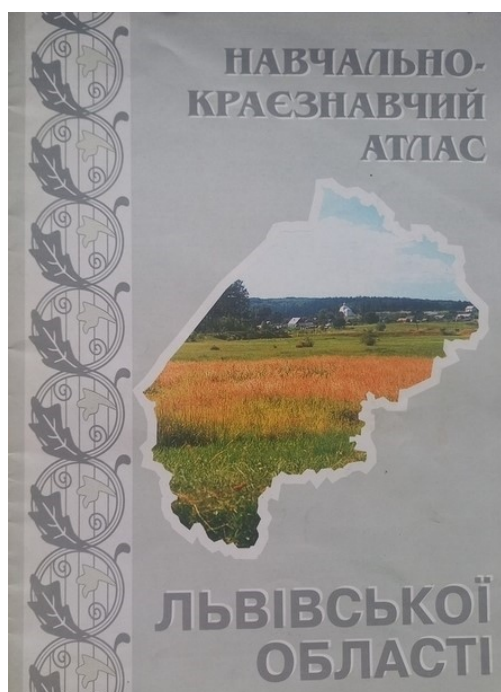

«Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії»
(автор – проф. О. Шаблій, 2001)

Вчений зробив значний внесок у теорію, методологію та історію української суспільної географії. Він обґрунтував поняття «геопросторової організації суспільства» як предмета суспільної географії. Розробив систему методів суспільної географії.

Одним з перших на просторах незалежної України підготував та опублікував монографічне видання з проблем теорії суспільної географії – «Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії» (2001).

Особливо відчутним є внесок О. Шаблій у дослідження історії української суспільної географії. У цьому плані заслуговує на увагу проєкт проф. О. Шаблій «Постаті українського землезнання». Це 14 книг-нарисів, з перевиданням основних праць, про українських вчених-географів кінця XIX – початку XXI ст. більше половини з них були незаслужено забуті і поскибовані радянською владою.

Навчально-краєзнавчі атласи Львівської й Івано-Франківської областей
(науковий редактор видання, співавтор, проф. О. Шаблій)

Олег Шаблій був відомим представником української географічної картографії. Причому він працював над теорією і методологією картографії, а також є автором окремих картографічних творів. Вчений був членом редколегії «Національного атласу України».

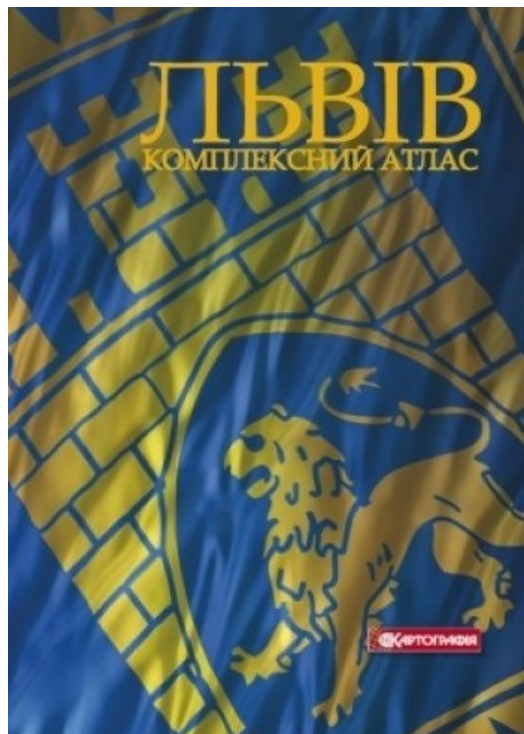
У 1989-1991 рр. за його керівництвом були розроблені та видані шкільно-краєзнавчі атласи трьох областей – Львівської, Івано-Франківської та Закарпатської.

Він був відповідальним редактором оригінального атласу для молодшої та середньої школи «Львівська область. Моя мала Батьківщина». Цей атлас витримав 12 видань (2000, 2002-2012) – найбільше серед подібних атласів областей України.

«Львівська область. Моя мала Батьківщина», 2012 р.
(відповідальний редактор атласу, автор карти «Українські етнічні землі» проф. О. Шаблій)

Улюбленим картографічним твором професора, тим чим він найбільше гордився є його «Львів. Комплексний атлас» (2012).

«Львів. Комплексний атлас», 2012 р.
(науковий редактор видання, співавтор карт, проф. О. Шаблій)

Крім Наукового товариства імені Шевченка, вчений був членом інших наукових організацій, товариств, комісій та ін. Зокрема, він почесний член Українського географічного товариства, багатолітній голова його Львівського відділення.

Особливе місце у житті та творчості О. Шаблія займає Львівська обласна Мала академія наук (МАН). Вчений був науковим куратором і натхненником Відділення Наук про Землю, віцепрезидентом Львівської обласної МАН.

Шаблій О. І. велику увагу приділяв формуванню тематики науково-дослідницьких робіт «малих академіків». Він вважав, що з одного боку тематика повинна бути «актуальною», «проривною» та «інноваційною», а з другого – враховувати вікові особливості учнів. Велика увага приділялася вченим краєзнавчій тематиці. Крім збагачення наукового потенціалу, вона також сприяє утвердженню патріотизму учнів, їхньої любові до рідного краю.

Професор Шаблій говорив: *«Малі академіки – це велика сила. Вони, серед іншого, не обтяжені, не «зашиорені» величезним масивом знань та інформації, нерідко зайвої і непотрібної, яка «тяжіє» над нами. І тому малі академіки здатні внести новий струмінь у розвиток географічної науки»*. О. Шаблій любив МАН. Він говорив: *«Завтра іду на засідання МАНу»*. І очі його світилися теплотою і радістю.

*Іван Ровенчак,
доктор географічних наук, професор,
професор кафедри економічної і соціальної географії
імені професора Олега Шаблія,
ЛНУ ім. Івана Франка*

м. Львів, 29 березня 2024 р.

МОЯ МАЛА БАТЬКІВЩИНА: ГЕОГРАФО-КРАЄЗНАВЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ

ГЕОГРАФО-КРАЄЗНАВЧА ХАРАКТЕРИСТИКА СЕЛА ЗИМНА ВОДА ЛЬВІВСЬКОГО РАЙОНУ

Паршин Маркіян,

10 клас, Ліцей № 1 Зимноводівської сільської ради,

КЗ ЛОР «Львівська обласна Мала академія наук учнівської молоді»

Науковий керівник: **Яворський Богдан Ігорович**, доцент кафедри геоекології і фізичної географії Львівського національного університету імені Івана Франка

Актуальність дослідження: Зимна Вода – село у Львівському районі, східна і північна межі якого прилягають до території обласного центру. Воно є центром Зимноводівської сільської територіальної громади. Через Зимну Воду проходить залізнична колія Львів – Мостиська, західна частина кільцевої дороги м. Львова та автомобільний шлях міжнародного значення Львів – Шегині. У даній публікації зроблено географічно-краєзнавчу характеристику Зимної Води, наведені дані можуть бути корисними для місцевих жителів, учнів шкіл, краєзнавців і туристів. Віднайдену інформацію можна опублікувати на сайтах Зимноводівської територіальної громади, сторінках Вікіпедії [26, 37].

Мета дослідження: встановлення та вивчення взаємозв'язків між жителями, господарством та природою на різних часових етапах розвитку Зимної Води, виявлення, опис та класифікація географічних та історичних пам'яток села.

Результати дослідження: історія Зимної Води та її пам'ятки описані у джерелах [1, 15], працях історика-краєзнавця Ю. Петрівського [3, 11], архітектора Р. Крушельницького [4], Е. Розиловича [14], а також в ютуб-каналі «Зимна Вода для душі» [44]. Картографічний аналіз її території став можливим з допомогою вивчення давніх топографічних карт, доступних з Інтернету [18-22], Атласу Львова [7] та довідника [8]. Також багато інформації можна почерпнути із статей та Інтернет-ресурсів, присвячених Зимній Воді та навколишнім населеним пунктам (посилання наведено у списку джерел).

Класифікацію краєзнавчих об'єктів Зимної Води здійснено за історичними етапами розвитку села, яких викоремив Ю. Петрівський [11]:

1. Речі Посполитої (від першої згадки і до 1772 р.)
2. За часів австрійського і австро-угорського панування.
3. Період міжвоєнної Польщі.
4. Радянський етап.
5. Незалежної України.

Село Зимна Вода у 2015 році урочисто відзначало 650-річчя від дати першої згадки [32]. Документи, яким приписують згадки про село Зимна Вода (за 1365 р., перша згадка [4, 5], 1542 і 1543 роки), містять відомості не про село, а про Зимноводівський млин, який згаданий у цих документах, і який, як доводить М. Долинська [2, с. 216-217], розташовувався при міських оборонних мурах поблизу Єзуїтської хвіртки і урухомлювався водами річки Полтва, але не у селі Зимна Вода. Таким чином, датування першої згадки про село Зимна Вода є дискусійним.

У 1461 році вперше згадано назву «Рудний став», якою йменувалась та частина Зимної Води, котра у 1591 році від'єдналась і стала відомою як Рудно [11, 29]. На карті 1-го австрійського знімання 1779-1783 рр. [19] (рис. 1б) значиться назва «Ruda», а на карті Й. Лізганіга [18] (рис. 1а) та сама назва, але з помітною корекцією її із «Rudno». Північніше Зимної Води була місцевість, багата на болотну залізну руду, тому цю територію називали

Руда [42] (згодом – Рудно, Рудне). Село Холодновідка, назва якого подібна за змістом до назви Зимна Вода, тепер належить до однойменної сільської громади. Воно вже позначене на карті 1-го знімання («Zimna Wodka») і було відокремлено від Зимної Води («Zimna Woda») ставом. Цікаво, що відомо про багато інших поселень із назвами «Zimna Woda», «Zimna Wodka» і «Kaltwasser» на теренах колишньої Польщі¹ [15, S. 614-616] і США [14]. Побутує думка, що село Лапаївка, що входить тепер до Зимноводівської сільської громади, виникло у другій пол. 19 ст. як група будинків у Холодновідці [13], проте воно позначене як окремий населений пункт «Lapałowka» на карті Й. Лізганіґа [18], а на карті 1-го знімання [19] можна бачити відокремлену групу будинків у складі села Zimna Wudka (Zimnowudka на карті Й. Лізганіґа) (рис. 1а і 1б).

Село виникло у долині річки Зимна Вода, від чого й назва села. Хати і Зимної Води, і Рудна розміщувалося вздовж долини цієї річки, первинно на її правому високому березі, зорієнтованому до південної і західної теплих експозицій. Основним чинником для формування центру Зимної Води було перехрестя двох доріг. Першою дорогою був «Королівський» гостинець, що сполучав місто Львів із Краковом, котрий до 1609 року був столицею Польського королівства і Речі Посполитої [2]. Гостинець пролягав також через міста Городок і Перемишль. Для мешканців села була вигідною ця дорога, адже з торговців, які проходили через село, брали мито [11], вони тут могли зупинятись.

Друга дорога, перпендикулярна до згаданої, проходила вздовж долини річки Зимна Вода від села Скнилів, через яке проходив шлях зі Львова на Любінь і далі на Самбір, потім дорога прямувала до Рудна, через яке також вів шлях зі Львова на села Мшану, Повітно і далі на м. Городок [19], а у селі Рясна-Руська згадана дорога з'єднувалась із ще одним гостинцем, що вів зі Львова до міст Янів, Краковець, Ярослав і Краків [9]. У 1980-их роках паралельно до долини потоку Зимної Води і паралельно до цієї давньої сільської дороги було прокладено частину кільцевої дороги навколо Львова, що, як бачимо, має історичну паралель.

До нашого часу у плануванні села Зимна Вода зберігся фрагмент «Королівського» гостинця – це центральна вулиця Романа Шухевича між перехрестями із кільцевою дорогою і з вулицею Західною. Цікаво, що й тепер поблизу цього давнього перехрестя, яке виконувало роль центру села, і місця, де колись був став із млином («млин Вакермана», [40]), розташована Зимноводівська сільська рада територіальної громади. Давній «Королівський» шлях, що починався віж Краківської брами у Львові, використовували львівські пекарі і містяни для транспортування зерна і борошна [40].

У долині річки Зимна Вода були стави, огорожені дамбами із млинами. Можна припустити, що три стави, які зображені на карті 1-го знімання (рис.1б) і про які відомо історичні документи [40] – це ті ж самі водойми, що вже існували довгий час, адже місця їх закладання обумовлені природою – всі вони розташовані у меандрах річки. Стави у долині Зимноводівського потоку були також у Скнилові та в Рудно.

Найдавнішою святинею Зимної Води є сучасна церква Воздвиження Чесного Хреста [17]. У 1365 р. церква була власністю оо. Василіян і вважалася парохіяльною для с. Зимна Вода. Сьогоднішнього вигляду святиня набула після 1815 р. Поряд із церквою стояла українська школа, яка була зруйнована у час Першої світової війни [43]. На карті 1-го знімання місцеположення церкви показане неточно, дещо південніше від справжнього.

¹ Цікаво, що на території сучасної Польщі є село Зімна-Вудка («Zimna Wódka») у гміні Уязд Стшелецького повіту Опольського воєводства, а 15 км на пд-сх від нього село Рудно («Rudno») у гміні Рудзінець Глівіцького повіту Сілезького воєводства. Можливо, це випадковість, але 5 км північніше Зімної-Вудки є поселення Бжезіна (Brzezina), а урочище з такою ж назвою значиться на топографічних картах західніше підльвівської Зимної Води.

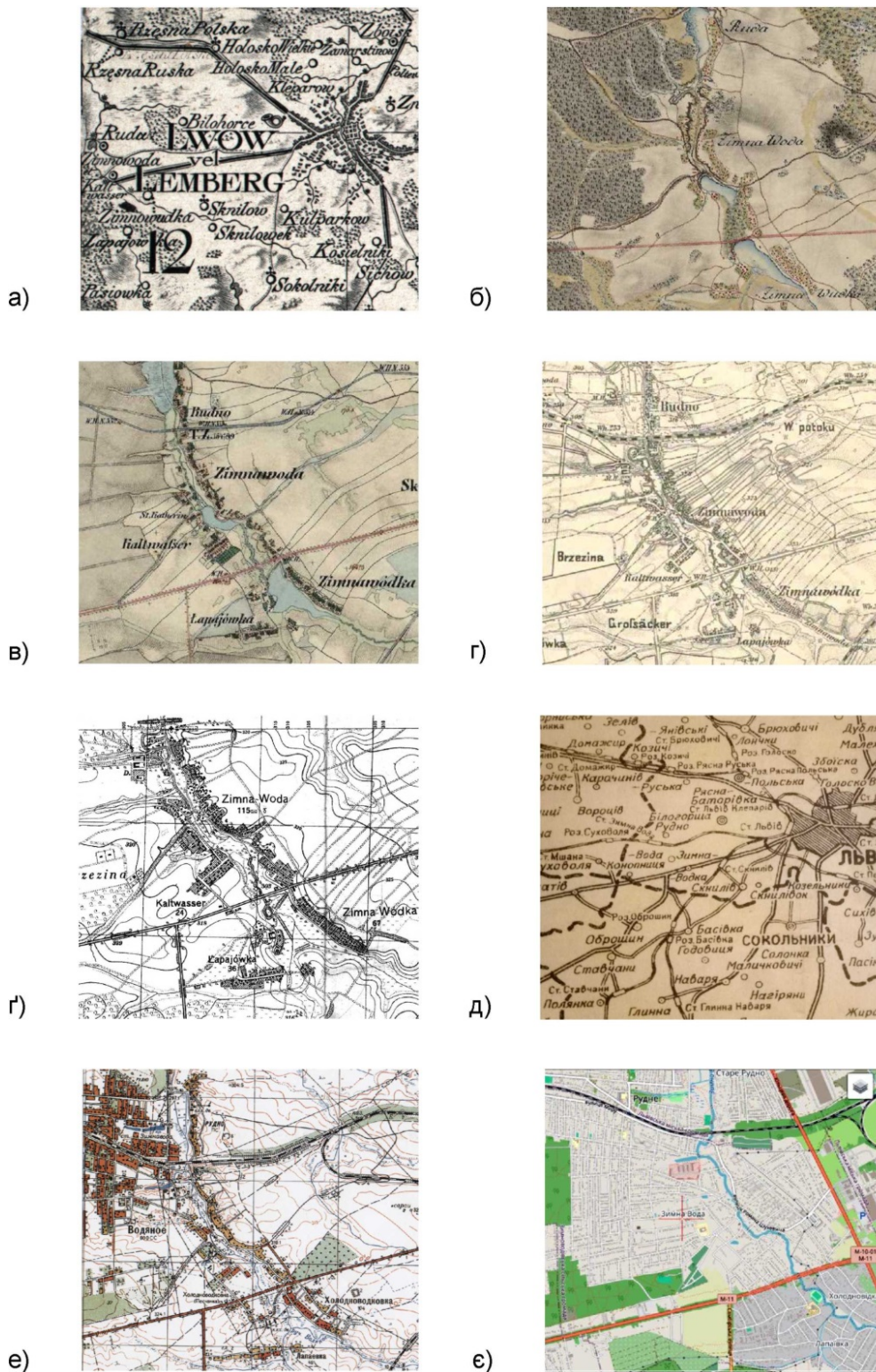

Рис. 1. Фрагменти різночасових карт, що відображають локалізацію краєзнавчих об'єктів та динаміку села Зимна Вода

- а) карта Й. Лізганіга (1772–1790), масштаб 1 : 288 000 [18]; б) карта першого австрійського знімання («фон Міга») (1779–1883), масштаб 1 : 28 800 [19]; в) карта другого австрійського знімання (1861–1864), масштаб 1 : 28 800 [20]; г) карта третього австрійського знімання (1869–1887), масштаб 1 : 25 000 [21]; г) детальна карта Польщі, лист P49-S38-G_LWOW-ZIMNA_WODA, 1925, масштаб 1 : 25 00 [22]; д) схем-карта Львівської області, складена Управлінням Землевпорядження Львівського Обласного Земельного Відділу в листопаді місяці 1940 р., масштаб 1 : 300 000 [8]; е) топографічна карта, лист X-42-43-Г-г, 1957, масштаб 1 : 25 000 [7]; е) сучасна електронна карта Зимної Води (Open street maps)

Найдавнішою пам'яткою архітектури у селі, автентично збереженою, є мурований костел Св. Катерини, при якому було велике господарство-фільварок, зокрема й фруктовий сад, залишки якого є дотепер [11], а також цвинтар (зараз це церква Св. Ап. Івана Богослова, УГКЦ) [16, 24, 40]. У західній частині костелу є чотиригранна вежа, у верхній частині якої з трьох сторін збереглися бійниці. Мабуть, раніше костел мав оборонне значення. У часи Визвольної війни під проводом гетьмана Б. Хмельницького козацькі загони, що прямували на захід, не зупинялись у Зимній Воді, а мали за мету взяти фортецю Городок [11]. У пам'ять про ці події встановлено меморіальну таблицю (на майдані між вул. Сліпого та вул. Коновальця у Рудному), на якій надпис: «По цій дорозі в 1648 році проходили війська Богдана Хмельницького» [29]. В околицях села Лапаївка знайдено дорогу козацьку шаблю, що належала Богдану Хмельницькому, яка нині перебуває в музеї у Швеції [26].

Після приходу у Галичину австрійської влади відбулась модернізація Львова, зокрема і його вулиць, а також і шляхів Галичини, тому була збудована строго пряма дорога, яка з 1786 року отримала назву Городоцька [6]. Вона пролягла і через Зимну Воду південніше від старої «Королівської» дороги, північніше ставу у Зимній Відці (Zimna Wudka) (рис. 16). Очевидно, що користувались одночасно як однією, так і іншою дорогами.

У Зимній Воді появилось поселення німецьких колоністів (24 родини) євангельської віри, вихідців із Мангейма, Франкфурта на Майні та інших частин Німеччини – Кальтвассер (1781 р. [11], за даними [14] – 1783 р.). Колонія із 1824 року мала власну німецьку школу [14, 40]. Поблизу костелу Св. Катерини була польська школа [11, 40] із 1870 року, яка збереглась і дотепер по вул. Ольги Кобилянської [14].

На честь скасування кріпацтва у 1848 р. після подій «весни народів» у Зимній Воді було встановлено пам'ятні хрести, які збереглися і дотепер – по вул. Суховільській, а також на вул. М. Заньковецької на території колишнього Кальтвасеру.

Важливою подією для Зимної Води стало будівництво залізниці Львів – Перемишль (завершено у 1861 р) [11, 42]. Жителі Зимної Води протестували проти будівництва залізниці через Скнулів, в обхід села, тому залізнична колія в околицях Зимної Води не є прямою, а з поворотами. По обидва боки від неї ще ріс ліс [20]. Цікаво, що залізничну колію на ділянці між Зимною Водою і Головним вокзалом (у т.ч. сучасний зупинний пункт П'ятий Парк) побудовано дуже близько до старої «Королівської» дороги. У Зимній Воді збудовано однойменну станцію, яка у наш час потрапила на північну межу села із Рудно. Тепер місце, де чекають пасажирів на електропоїзди до Львова – несимпатичний навіс із перепрофільованим у продуктовий магазин приміщенням каси [42].

Порівнюючи карти 1-го [19] і 2-го [20] знімань (рис. 16 і 1в), бачимо такі зміни. Появляється забудова на лівому березі долини Зимної Води поблизу центру, в околицях костелу Св. Катерини. Зменшуються лісовкриті площі південніше «Королівської» дороги і нового тракту на Городок, а у самому лісі західніше Зимної Води прорубано просіки. Від будинків Зимної Води у напрямі до Сигнівки і Білогорщі простягались смуги сільсько-господарських угідь, розділені польовими дорогами. Ці угіддя займали теплі схили, зорієнтовані до півдня і заходу. Дещо збільшується площа водного дзеркала ставів. Західніше Лапаївки появилось роздоріжжя, яке стало початком існування сучасного автомобільного шляху національного значення Н-13 Львів – Самбір – Ужгород.

Дивлячись на карту 3-го знімання [21] (рис. 1г), можна побачити зменшення площ лісу, його межа відступає від Зимної Води на захід (урочища «Sitki», «Klin», «Brzezina»). Активно розвивається забудова вздовж лівого берега долини Зимної Води, виникає колонія «Міллерівка», названа на честь німецького колоніста Гайнріха Міллера, землі якого тягнулись у західному напрямі аж до Суховолі [11, 39]. На карті 3-го знімання показано капличку поблизу цієї колонії, мабуть, це гробниця Г. Міллера [34, 39]. Збудовано будинки вздовж залізниці, зокрема й поселення Leiser Hof, ліс від залізниці відступає також. Проте, ще на кінець XIX ст. у селі було 931 морги лісу [11]. До кінця XIX ст. стави зникають, на їх місці залишились заболочені ділянки днища Зимноводівського потоку. Млин у центрі Зимної Води далі функціонував, він ще показаний на топографічній карті 1957 року (рис. 1е). Поряд

із фрагментом колишньої «Королівської» дороги виникає цвинтар, який існує і дотепер. На карті 3-го знімання позначено біля цвинтаря церкву, яка розташовувалась поблизу того місця, де збудована сучасна церква Св. Ап. Івана Богослова, але конфесії ПЦУ [37].

На зламі XIX і XX ст. у Зимній Воді появилася нова польська колонія – Конопниця, заселена вихідцями із Польщі (мазурами). Раніше на цьому місці, при дорозі на Городок постали фільварки Franciszkowka (рис. 1в), Fajarówka і Pechil Hof (рис. 1г).

На заході села, у ліску, є невелике озерце, яке утворилось внаслідок падіння авіабомби, адже на цьому місці у час Першої світової війни розташовувався аеродром [11, 43].

Упродовж 1923–1924 років з'являються нові будівлі німецьких колоністів у Зимній Воді, у Кальтвассері і Міллерівці поселилось багато родин з німецькими прізвищами [28]. У 1920–1939 роках у Зимній Воді було збудовано 300 двоповерхових вілл, часто мистецько оздоблених, власниками яких були львівські державні службовці та залізничники, багато з вілл збереглося до нашого часу [11]. Серед львів'ян село мало славу місця для літнього відпочинку, які також приїжджали на Стриховальський став у Рудному, який проіснував до 1955 року [12, 43].

Ще до початку Другої світової війни відбувались значні зміни у населенні Зимної Води та сусідніх населених пунктів. У січні 1940 року багато жителів переселилось у Сілезію, євангелістська громада Кальтвассеру була розпущена. Кальтвассер на початку 1939 року було перейменовано на Волю Конопницьку. У Конопницю у 1940 році переселено родини із сіл, на місці яких мав бути організований сучасний Яворівський військовий полігон. Під час Другої світової війни німецька окупаційна влада заснувала тут єврейське гетто, куди звозили євреїв із навколишніх сіл. Зондеркоманди розстрілювали євреїв на сучасній вулиці Сірка та у Руднівському лісі. У 1998 році родичами загиблих встановлено пам'ятник, надпис на ньому нагадує нам, що «На цьому місці були вбиті німецькими нацистами 53 євреї, які були привезені з робочого табору в Зимну Воду 16.06.1943 року» [29, 35].

Поширеною практикою за часів радянської влади було перейменування назв населених пунктів та інших об'єктів, одним із мотивів чого було заплутати людей, які цікавились історією краю, розірвати зв'язок між радянською дійсністю і минулим. Комуністична влада у 1946 р. [30] (за даними [1] – у 1940 р.) Зимну Воду без згоди місцевих мешканців [11] перейменувала у Водяне, хутір Кальтвассер переіменували на хутір Піщанка, а село Зимна Відка (Зимна Водка на рис.1д) перейменували у Холодноводківку (!?)² [7, 30] (1946 р) (рис. 1е), потім (у 1989) – Холодновідку [31]. Зимноводівський потік на картах отримав назву «Водяний», ця назва значиться на картах і дотепер.

Значно змінило демографічний стан села приїзд вимушених переселенців після операцій «Захід» та «Вісла». Вони замінили поляків, яких повернули в Польщу. На сучасному гербі Зимної Води [27] є три елементи, що символізують ті регіони, переселенці з яких сформували сучасне населення села: лелека уособлює Надсяння, ведмідь – Холмщину, а ялинка – Лемківщину [11].

Після закінчення Другої світової війни у Зимній Воді з'являються російськомовні жителі, які, повертаючись з війни, осідали у приміському селі Зимна Вода. У 1946 році були організовані і російськомовна, і україномовна школи. У післявоєнні роки кількість жителів села швидко зростала, бо їх брали на роботу на підприємства Львова. У 1960-ті роки почався нечуваний бум у будівництві, з кожним роком земельних ділянок ставало все менше [7, 11] (рис. 1е). Особливо багато осіло у Зимній Воді вихідців із Мостиського, Городоцького, Самбірського та Старосамбірського районів. Також у цей час поселилось багато людей, що повернулися із сталінських таборів із Сибіру, Казахстану, крайньої півночі Росії і Далекого

² В Указі від 18 липня 1946 р. Президії Верховної Ради УРСР [30] вказано, що мета переіменувань населених пунктів – «збереження історичних найменувань та уточнення і впорядкування існуючих назв сільських Рад і населених пунктів Львівської області». Як бачимо, справжня мета такого перейменування була зовсім іншою – ні не збереження історичних назв, ні не їх уточнення, ні не їх впорядкування, – а внесення безладу і, навіть, насмішки, коли у назву села приплели нагадування про холодну горілку.

Сходу [36]. Ті люди, котрі не бачили перспективи, живучи у віддалених від Львова селах і працюючи за копійки у колгоспах, почали масово виїжджати на роботу до Львова. Вони намагалися поселитися у Водяному.

У 1964 році відкрито станцію Рудно, назва якої дещо дивна, адже вона віддалена від однойменного селища на 3 км на схід, проте зразу ж біля неї розташоване тоді село, а тепер частина Львова – Білогорща, тому назва «Білогорща» для цієї станції була б логічнішою. Виникнення станції пов'язане із побудовою залізничного обходу Львова, який з'єднує станції Підбірці та Скнилів, який у цій вузловій станції перетинався із залізницею Львів – Перемишль. У середині 1990-х років станція Рудно була кінцевою зупинкою міського електропотяга Львів – Клепарів – Рясне – Рудно [23]. Тепер пасажир, який хоче добратись електропоїздом до Рудна, повинен брати квиток до станції Зимна Вода, а до Білогорщі можна їхати, зійшовши на станції Рудно.

У 80тих роках ХХ ст. була побудована кільцева дорога із західної частини Львова, що вплинуло на забудову територій поблизу. З одного боку, ця дорога згрубша відмежувала Зимну Воду від міста Львова, з другого боку у наш час поблизу неї розташовані елітні квартали із дорогою нерухомістю, що обумовлено зокрема й близькістю до важливої транспортної артерії. Наприкінці 1990 року селу повернули його справді історичну назву – Зимна Вода [27], переключена назва Холодноводківка у 1989 році стала Холодновідка [31].

В період Незалежної України село ще більше розрослося і зараз втратило простір на майбутній територіальний розвиток, будучи оточеним іншими селами (рис. 1е). Після прокладення залізниці на півночі Зимної Води виникла чітка межа, якою вона (хоч і не строго!) відділена від Рудно. Цікавий казус: церква Воздвиження Чесного Хреста (теперішня народна назва «На горбочку»), хоч розташована південніше від залізничної колії, тобто на території Зимної Води, має адресу м. Рудне, вулиця Мазепи, 1. Вулиця Яворівська, що належить Зимній Воді, розташована східніше кільцевої дороги. Село з південного боку обмежене автошляхом М–11 міжнародного значення (Львів – Шегині), а зі східного боку – кільцевою дорогою. Від заходу Зимна Вода зрослась із Суховолею та Конопницею.

У наші дні населення Зимної Води і Рудна продовжує збільшуватись за рахунок міграції населення. Зимна Вода – друге за кількістю населення село в Україні, після Костянтинівки Запорізької області із населенням 11,5 тис. осіб [27]. Особливо цьому посприяв приїзд внутрішньо переміщених осіб після початку російсько-української війни у лютому 2022 р., зокрема й у ЖК «Сонячний».

Із початком електронного документообігу, приблизно у 2008–2009 роках замість назви «Рудно» з'явилась назва «Рудне». Причому у мешканців у документах вказано як одну, так і іншу назви. Це може додати клопоту при оформленні актів купівлі/продажу, бо доводиться брати довідку про перейменування населеного пункту. Назва «Рудно» є історичною, остаточне рішення щодо перейменування населеного пункту мають прийняти Львівська обласна адміністрація та Верховна Рада України [25].

У Зимній Воді є багато капличок та фігур, що свідчать про велику духовність минулих та теперішніх поколінь [41]. На вулиці Р. Шухевича при в'їзді до Зимної Води вабить погляд і серце капличка Св. Юрія. З ініціативи сільської ради у 2008 році була реконструйована символічна могила «Борцям за волю України», яка нагадує жителям про полеглих героїв-краян. У пам'ять Героїв Небесної Сотні та воїнам, полеглим на війні з росією, встановлено меморіальну дошку біля Зимноводівської сільської ради, на цвинтарі майорять синьо-жовті та червоно-чорні прапори над свіжими могилами.

Висновки. Зимна Вода завжди розвивалася тісно з Львовом і узалежнено від нього. Колишня частина Зимної Води Рудне у наш час приєднана до Львова і входить у Залізничний район міста. Жителі Зимної Води, що належить Львівському району (перед тим – Яворівському району) і Рудна, що належить Львову, відчують різницю у сфері обслуговування. У Рудному представлено магазини – відділення торгових мереж міста Львова, є банкомати; відчутна різниця у періодичності руху між маршрутками, які у Рудному мають двозначний номер, а у Зимній Воді – тризначний, що вказує вже на їх приналежність до приміського

маршруту (і відповідне зростання вартості проїзду, обмеження можливості скористатись пільгами).

Оглядаючи сучасну карту Зимної Води, за рисунком її вулиць можна розпізнати етапи виникнення кожної частини села. Найдавніша частина, що сформувалась вздовж долини річки, має звивистий характер, подібний до меандр самого русла. Тут бачимо найдавніші об'єкти села, тут є його адміністративний центр. Німецькі колонії також чітко викоремлені в забудові. Центр колонії Кальтвассер має хрестоподібний перетин вулиць, які зорієнтовані діагонально до сторін горизонту. Забудова радянського етапу і нашого часу має правильний рисунок вулиць, які зорієнтовані широтно і меридіонально.

Для кожного історичного етапу розвитку Зимної Води були характерними поява пам'яток, свої демографічні тенденції. Первинно українське село, що було засноване на Руському праві, поступово було заселене польськими переселенцями, окатоличене. У австрійський етап сюди прибуло багато німецьких колоністів. У радянський час склад населення кардинально змінився, тут поселено переселенців із Надсяння, Холмщини Підляшшя і Лемківщини. Сучаний етап характеризується поселенням у Зимній Воді переселенців із Східної України, що покинули свої домівки через війну із Росією.

Можемо надати рекомендацію – відновити функціонування краєзнавчого музею Зимної Води, який раніше був організований у приміщенні Лицею № 1.

Перспектива продовження дослідження полягає у складанні туристично-краєзнавчої карти села Зимна Вода, яка буде корисною для мешканців села та туристів зі Львова і інших міст. Транспортне сполучення залізницею та автошляхами сприяє розвитку тут туризму.

У співпраці з істориками і краєзнавцями вартувало б віднайти, перекласти і опублікувати історичні документи, які є джерельною базою для історії села Зимна Вода.

Список використаних джерел:

1. Водяне // http://history.org.ua/LiberUA/IMSU_LvivObl_1968/IMSU_LvivObl_1968.pdf Історія міст і сіл Української РСР: У 26 т. Львівська область / Маланчук В. Ю. (голова редколегії), Гниддок М. Я., Дудикевич Б. К., Івасюта М. К., Крип'якевич І. П., Огоновський В. П., Олексюк М. М., Пастер П. І. (відповідальний секретар редколегії), Сісецький А. Г., Смішко М. Ю., Челак П. П., Чугайов В. П. Київ: Головна редакція УРЕ АН УРСР, 1968. С. 601.

2. *Долинська М.* Історична топографія Львова XIV–XIX ст. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2006. 356 с.

3. Зимна Вода: Сучасне крізь призму минулого та з поглядом у майбутнє. / Ю. Петрівський, В. Гутник, С. Семак [та ін.]. Львів: Камула, 2010. 128 с.

4. *Крушельницький Р. О.* Відновлення млина, як шлях до пошуку історичної ідентичності села Зимна Вода / Р. О. Крушельницький // Архітектурний вісник КНУБА: наук.-вироб. зб. / Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт.; відп. ред. П. М. Куліков. Київ: КНУБА, 2016. Вип. 8-9. С. 169-175. URL: <https://repository.knuba.edu.ua/server/api/core/bitstreams/eb908dbf-c05c-4790-9779-58ee16a1b b7e/content>.

5. Каталог пергаментних документів Центрального державного історичного архіву УРСР / Каталог склали і підг. до друку О. А. Купчинський, Е. Й. Ружицький; Ред. кол.: Н. Ф. Врадій, Я. П. Кісь (відп. ред.), О. Г. Мітюков. Архівне управління при Раді міністрів УРСР; Центральный державный историчный архив УРСР у Львові. Київ, Наукова думка, 1972. 696 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Kupchynskiy_Oleh/Kataloh_perhamentnykh_dokumentiv_tsentralnoho_derzhavnoho_istorychnoho_arkhivu_URS_u_Lvovi/.

6. *Лемко І.* 1243 вулиці Львова (1939-2009) / І. Лемко, В. Михалик, Г. Бегляров. – Львів: Априорі, 2009. 526 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0004738.

7. Львів, топографічна карта, 1957. Х-42-43-Г-г, Х-42-44-В-в. Масштаб 1 : 25 000. // Атлас українських історичних міст. Том 1: Львів/ За наук. ред. Мирона Капраля. К.: ДНВП

«Картографія», 2014. 96 с. + 26 оригінальних карт, 11 карт-реконструкцій, 6 видів міста. URL: https://www.academia.edu/8343272/Atlas_Ukra%D1%97nskykh_Istorychnykh_Mist_t_1_Lviv_Ukrainian_Historic_Towns_Atlas_vol_1_Lviv_Ed_by_Myron_Kapral_Kyiv_2014_fragments.

8. Львівська область (1939–1959 pp.): адміністративний та демографічний довідник / Упор. Б. Смерека. Львів, 2020. 265 с.

9. Мельник І. Краківське передмістя та західні околиці Королівського столичного міста Львів: Центр Європи, 2011. 288 с.

10. Мельник І. Львівський Новий Світ та південні околиці Королівського столичного міста Галичини від Святого Юра до Наварії. Львів, «Центр Європи», 2014. 288 с.

11. Петрівський Ю. Зимна Вода 640: Історико-краєзнавчий нарис / Ю. Петрівський. Зимна Вода: 2005. 46 с.

12. Степанів О. Сучасний Львів. Краків – Львів, Українське видавництво, 1943. 168 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/21238/file.pdf>.

13. Łapajówka // Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. – Т. 5: [Kutowa Wola - Malczyce] / Red.: Chlebowski Bronisław, Sulimierski Filip, Walewski Władysław. – Warszawa, 1884. S. 588-589. URL: http://dir.icm.edu.pl/pl/Sownik_geograficzny/Tom_V/.

14. Rozyłowicz Edward F. Sketches of the Village of Zymna Voda, L'viv District, Ukraine <https://docplayer.net/50098726-Sketches-of-the-village-of-zymna-voda-l-viv-district-ukraine.html>

15. Zimnawoda // Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. – Т. 14: [Worowo - Żyżyn] / Red.: Chlebowski Bronisław, Sulimierski Filip, Walewski Władysław. – Warszawa, 1895. S. 615-616. URL: http://dir.icm.edu.pl/pl/Sownik_geograficzny/Tom_XIV/.

16. <https://m-a-d-m-a-x.livejournal.com/124612.html>.

17. <https://map.ugcc.ua/view/266-tserkva-vozdvyzhennya-chesnogo-hresta-rudne-lvivska-oblast>.

18. http://maps.mapywig.org/m/K.u.K._maps/series/288K_Koenigreich_Galizien_u_Lodomerien/KGuL_Liesganig_288K_Tab_XVII_1824.jpg.

19. <https://maps.arcanum.com/en/map/firstsurvey-galicia/>.

20. <https://maps.arcanum.com/en/map/secondsurvey-galicia/>.

21. <https://maps.arcanum.com/en/map/thirdsurvey25000/>.

22. http://maps.mapywig.org/m/WIG_maps/series/025K/P49-S38-G_LWOW-ZIMNA_WODA_1931.jpg.

23. <https://p.hoto-lviv.in.ua/z-istorii-stansiy-lvivskoho-zaliznychnoho-vuzla/>.

24. <https://rkc.in.ua/index.php?m=k&f=alvlv&p=lvpuzvkt>.

25. https://tvomisto.tv/news/rudne_poblyzu_lvova_hochut_pereyumenty_134146.html.

26. https://uk.wikipedia.org/wiki/Лапаївка#CITEREFАрхеологічні_дослідження_20142015.

27. https://uk.wikipedia.org/wiki/Зимна_Вода.

28. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Мілл28єрівка>.

29. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Рудне>.

30. https://uk.wikisource.org/wiki/Указ_Президії_Верховної_Ради_УРСР_від_18.7.1946_»Про_збереження_історичних_найменувань_та_уточнення_..._назв_..._Львівської_області.

31. <https://web.archive.org/web/20210301014419/http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/z7503/A036?rdat1=08.04.2017&vf7551=601>.

32. https://web.archive.org/web/20160807024104/http://w3.rudno.org.ua/forum/2_zhyttya_na_vkolo/3_cikavi_podii/149_zymna_voda_svyatkuvatyme_650-_richchya/2.html

33. <https://web.archive.org/web/20210301014419/http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/z7503/A036?rdat1=08.04.2017&vf7551=601>.

34. <https://zvg.gov.ua/1772-1918-rr-11-30-07-20-06-2022/>.

35. <https://zvg.gov.ua/1939%E2%80%93931944-rr-11-36-43-20-06-2022/>.

36. <https://zvg.gov.ua/1944-1991-rr-11-38-18-20-06-2022/>.

37. <https://zvg.gov.ua/religiya-14-01-30-03-05-2022/>.

38. <https://zvg.gov.ua/s-zimna-voda-11-27-15-20-06-2022/>.

39. <https://www.youtube.com/watch?v=00BN9hQ0KzY&t=89s>.

40. <https://www.youtube.com/watch?v=Fbd1TXMXgKc>.
41. <https://www.youtube.com/watch?v=DlCpslRWQWQ>.
42. <https://www.youtube.com/watch?v=Ks-qixkVXE8>.
43. https://www.youtube.com/watch?v=-1xX75V1_nM&t=74s.
44. <https://www.youtube.com/@Zymna.Woda.for.U>.

МОЯ МАЛА БАТЬКІВЩИНА – МІСЦЕ СИЛИ ДЛЯ ДУШІ

Ткачик Тетяна,

8 клас, Нижньорожанківський ЗЗСО І-ІІ ст. Стрийського району

Науковий керівник: **Ковалів Мирослава Володимирівна,**

вчитель географії Нижньорожанківського ЗЗСО І-ІІ ст. Стрийського району

Актуальність теми: в період російсько – української війни дуже важливо пам'ятати своє коріння, традиції, звичаї та цінності свого народу. Це важливо для кожного регіону України рівносильно – як для заходу так і для сходу, як для півночі так і для півдня, адже знання історії та збереження традицій рідного краю допомагає себе відчутти частинкою свого народу.

Мета: дослідження історії, традицій, звичаїв та культурних особливостей рідного краю в родинному колі.

Моя мала Батьківщина – це місце, де я відчуваю себе вдома і знаю, що завжди можу повернутися. Від народження батьки прищеплювали мені любов до рідного краю: його історії, традицій та звичаїв, тому хочу представити вам своє дослідження про мою малу Батьківщину село Нижня Рожанка.

Найперше хочу розпочати з легенд походження топоніму. Одна з них стверджує, що назва і виникнення села пов'язане з першопоселенцем Рожаном, який був одним з втікачів від панських переслідувань на долах, інші від назви квітки «рожа» (головатні), яка дуже часто тут зустрічається, від дівчини Рожанки, яку вбили татари; від звіра з одним рогом, що нібито водився в цих лісах. Перша ж офіційна згадка про село Рожанка виявлена в архівних документах за 1397 рік, а під назвою Нижня Рожанка – 1574 р.

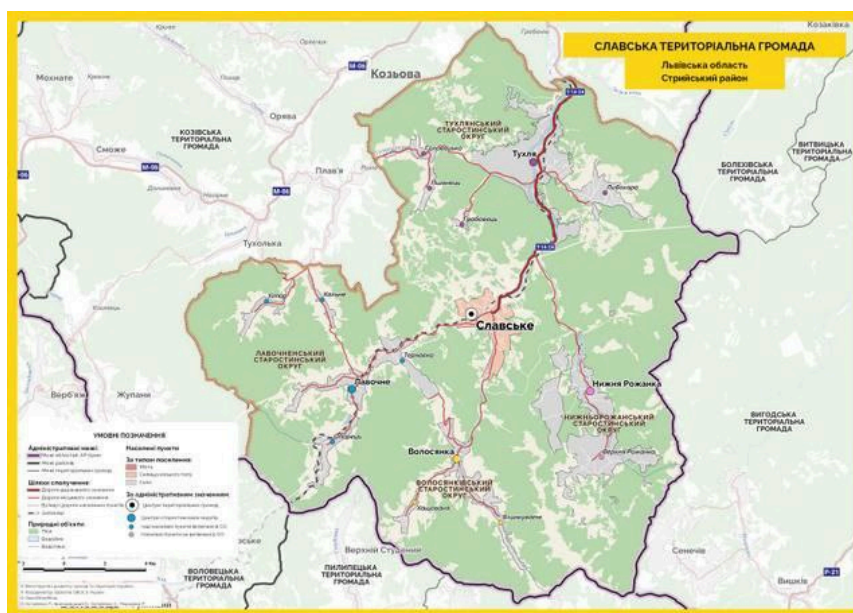

Рис.1 Славська територіальна громада

Рожанка розташована (рис. 1) глибоко в Українських Карпатах, на межі Бескидів і Горганів на висоті 750 м над рівнем моря, в долині річки з тою самою назвою, правою притокою Опору.

Зі сходу село межує з Івано-Франківською областю, на півдні село межує з селом Верхня Рожанка, на південному-заході – село Ялинкувате, на заході – селище Славське, на півночі – село Тухля [1].

Село з усіх сторін оточене середньовисотними горами, найвищі з яких Татарівка (1148 м), Магий (1281 м), Чиряк (1251 м), Високий Верх (1245 м), Писана Криниця або Довбушанка (1236 м). Гірські породи, що складають рельєф, флішевого типу (рис. 2), м'які і легко вивітрюються, тому вершини заокругленої форми.

Враховуючи те, що село розташоване у природній зоні Українські Карпати, тут переважають лісові ландшафти. Таке розташування села значною мірою визначає архітектурно-планувальні особливості забудови місцевості. [3].

Рис. 2. Відшарування флішового типу

В селі досі збереглися автентичні, характерні для бойківської архітектури будинки. Також в селі збереглася дзвіниця датована 1802 роком в стилі бойківської архітектури [2], а ще в церкві збереглися фрагменти іконостасу XVIII ст. з церкви яка згоріла (рис. 3, 4).

Рис. 3. Дзвіниця, 1802 р.

Рис. 4. Бойківська хата

В селі 300 дворів з населенням 870 людей. Зменшення населення спричинено як зниження народжуваності так і міграційні процеси в місто та на заробітки в сусідні держави.

Переважає корінне населення українців, що належить до етнографічно іїгрупи бойків з своєрідним побутом, елементами мови, культури, традицій, які вивчав і частково описав письменник Микола Устиянович у своїй повісті про Рожанку «Месьть верховинця».

За час свого історичного розвитку село неодноразово зазнавало нападів татар (1594), угорських завойовників (1610, 1657, 1658), місцевих магнатів. Це змушувало населення боротись проти гнобителів, йти в опришки, загопи яких діяли в нашому краю у XVII ст. під проводом Дзигановича, а в XVIII ст. – народних месників Довбуша та Бойчука. Про один з таких випадків у 1811 році свідчить Іван Вагилевич у своїй праці «Дещо про збійників Карпатських гір».

Рис. 5. Пам'ятний хрест на горі Тетерівка

Не минули Нижню Рожанку і лихоліття світових воєн. В люту зиму 1914-1915 року велися жорстокі бої між австрійськими і російськими військами за Маківку, Татарівку, Чиряк, Магий. Саме тут на відтинку г. Татарівка – г. Чиряк в часі від 16 до 22 лютого героїчно билися перший курінь українських січових стрільців, що підпорядковувалися 129 бригаді 55 дивізії австрійського генерала Фляйшмана з воїнами російської дивізії генерала Каледіна. Бої були дуже жорсткі і жертви численні. Сьогодні про них нагадують нам могили цих жертв і окопні лінії фронту, що тривав пів року.

Рис. 6. Свята Вечеря у моїй сім'ї

Після I світової війни Рожанка знову відійшла до Польщі. Неподалік проходив кордон з Чехословаччиною [3]. У вересні 1939 р. увійшли советські війська. Мешканці зазнали сталінських репресій. До середини 1950-х рр. у Нижній Рожанці та її околицях вели збройну боротьбу загопи ОУН-УПА. За участь у націоналістичному підпіллі Верхню Рожанку повністю виселили, а з Нижньої Рожанки - окремими сім'ями в т.ч. і моїх прадіда з сім'єю. В селі, як і в моїй родині, досі підтримують бойківські традиції, зокрема святкувань різних свят. Наприклад в селі досі колядують на Різдво Христове старі бойківські колядки такі як:

«Походив Христос», «Ой не шум буковиночку», «Підзвором» дівчатам, хлопцям, немовлятам які живуть у хаті, а після святої вечері (рис. 6) не прибирають зі столу оскільки є вірування що їй прийдуть скуштувати померлі родичі.

Також досі збереглась традиція що перед святою вечерею господар обов'язково обходив усе господарство, пасіку і кропив її свяченою водою. Хоча, на жаль, деякі з них втрачають свою актуальність. Наприклад, все рідше на святий Вечір заносять сіно під стіл. На Великдень Паску не купують у магазині чи супермаркеті, а випікають у власній печі на дровах, хоча будова печі з часом змінилася (рис. 7, 8).

Рис. 7. Випікання Паски

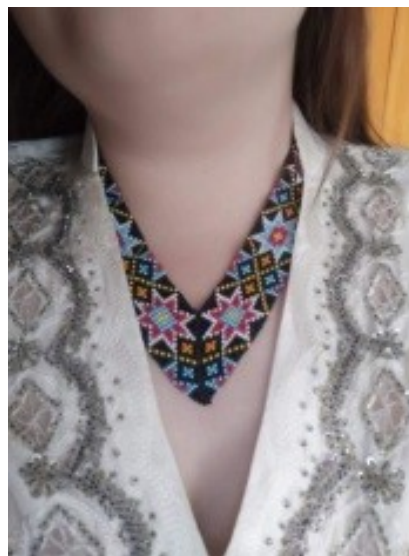

Рис. 8. Гердан

А ще завдяки діяльності гуртка Бісерування ми відновлюємо бойківські прикраси – силянки та створюємо сучасні (рис. 8).

Під час дослідження на тему «Моя мала батьківщина» я отримала можливість краще пізнати і зрозуміти значення родинного затишку, тепла та підтримки, які надають батьки.

Це місце, де я завжди можу повернутися, де мене завжди зрозуміють і приймуть такою, якою я є. Таким чином, дослідження підкреслило важливість родинних зв'язків і показало, що моя мала батьківщина – це не просто територія на карті, але особливий куточок у моєму серці, який завжди буде моєю опорою і натхненням.

Список використаних джерел:

1. Нижня Рожанка / Я. М. Фединак // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2021. URL: <https://esu.com.ua/article-72123>. Останнє поновлення: 1 січ. 2023.

2. Мельник Р. Найдавніші дерев'яні церкви Сколівщини / Р.Мельник, В.Мельник // Historical and Cultural Studies. Lviv: Lviv Politechnic Publishing House, 2019. Vol. 6. No. 1. P. 67-72.

3. Нижня Рожанка. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B8%D0%B6%D0%BD%D1%8F_%D0%A0%D0%BE%D0%B6%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%B0#%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F.

РОЗБУДОВА, ЗАЙНЯТІСТЬ ТА ГОСПОДАРСТВО СЕЛА КОЛПЕЦЬ

Ших Ігор,

10 клас, Стебницький ліцей № 7 Дрогобицької міської ради

Науковий керівник: **Кулик Ірина Любомирівна**, вчитель географії та економіки
Стебницького ліцею № 7 Дрогобицької міської ради

Актуальність дослідження: Тема цікава з теоретичної та практичної точки зору, тому що кожна людина обов'язково має знати власний край у різних аспектах, зокрема у історії розвитку розбудови і господарства села задля виховання почуття гордості за приналежність до свого краю.

Мета дослідження: ознайомити громадян з історією розбудови і господарства села Колпець, виховати зацікавленість громадян у історії власного краю.

Зміст дослідження: Давнє село Колпець на Львівщині, у Дрогобицькому районі має цікаву історію свого розвитку та зайнятості населення. Розбудова села проходила поступово, перші жителі будували курні хати, криті соломною на дерев'яних ковбицях без димоходів, дим розходився по стрісі (рис. 1, 2).

Дехто будував хату разом із стайнею для худоби, дехто із стодолюю, щоб було тепло. Згодом стали будувати будинки, які ставили окремо від стайні і стодоли: так будували кілька сотень років. Кожний будував на своєму полі. Спочатку було декілька таких дворів, а згодом, коли у 1818 р. почали будувати церкву, таких дворів нараховувалося більше тридцяти. Вони розміщувалися ближче до церкви, і так поступово заселилася центральна частина села. Потім село стали розділяти на частини; кожна частина мала свою назву для того, щоб краще орієнтуватися. Такі назви частин були замість вулиць: Загір'я, Завіжжя, Вигін, Потік, Оленчина гора, Бурова гора, Чайкова гора, а також назви полів, пасовищ і косовиць: Ялечне, Валагів кут, Пінкові верби, Двосихи, Панські потоки, Скоринець, Дворищі, Кіндюрка та інші назви, які збереглися і до сьогоднішнього дня у селі. Будинки із солом'яними стріхами будували ще до ХХ ст. Потім появились перші будинки на фундаменті, були навіть ганки. З 1905 року хати криють дахівкою і бляхою. Найстаріші хати – це хата жителів Сиротея, Кішка, Вариводи Василя. З 1947 р. хати будувалися із цегли і блоків (хата лісничого, де багато років жив і працював Білас).

Рис. 1. Типова хата села Колпець у ХІХ-ХХ ст. [7]

В поті чола трудилися жителі села, прикладали усі зусилля й уміння до землі і до насіння, щоб виростити хліб для поживи. Основним знаряддям праці були мотика, серп, плуг, дерев'яні борони, граблі, коса, ціп. Тяговою силою були корови, воли, коні. Вирощували такі культури, як жито, ячмінь, овес, пшеницю, просо, гречку, картоплю, ріпу і різну городину. Пшеницю більше стали сіяти уже перед Другою світовою війною, коли до Колпця стали завозити відповідне добриво, бельгійську томасину.

*Хата Муха Василя, яка стала згоріла на вул. Івасюка в. Згоріла в 1947 р.
підчас пожежі. Зараз недалеко від цього місця стоїть нова хата
Гонькова Петра Васильовича.*

Рис. 2. Хата в Колпці (згоріла у 1947 р.) [7]

Дехто сіяв льон, з якого вручну виготовляли полотно для пошиття як нижнього так і верхнього одягу та постелі. Урожайність у цей час була низькою, декому не вистачало хліба до нового урожаю: це залежало від господаря, як він обробляв землю.

У 1520 році польська шляхта впровадила панщину. Ця панщина і не обминула наші землі. Селянин ставав кріпаком і змушений був працювати без оплати. Пан мав право кріпака продати, обміняти на щось, програти у карти. У 1772 р. після розпаду Польщі землі опинилися під Австро-Угорською імперією. Після смерті Йосифа II імператрицею стала Марія Тереза, яка в 1777 р. звільнила від панщини тільки священиків, а селяни працювали на панщині уже менше - два або три дні в тиждень. А у 1848 р. в Австрії було скасоване кріпосне право. Після тої події, люди почали викуповувати у панів землю і поселятися в селах.

Було багато поляків, жидів, які вели торгівлю. Згодом село стало розбудовуватися: споруджували кращі і більші хати, велика кімната посередині, сіни, кухня, комора. Але ці будинки довго не стояли, бо вони не мали фундаменту, а були на дерев'яних ковбицях, які скоро зогнивали, а хати лізли в землю. Пивниці на бульбу і городину мали тільки деякі добрі господарі, інші закопували, обкладали соломною і засипали землею або тримали у хаті під піччю, або під запічком. Вже в 1920 р. минулого століття почали будувати хати на фундаментах і покривати бляхою, черепицею, такі хати стоять і по сьогоднішній день, їм уже по сто років і більше. У 1950 р. стали будувати хати дерев'яні на фундаментах, криті дахівкою чи шифером. Хати, криті соломною, можна було побачити дуже рідко. У 1960 р. почалося будівництво хат із блоку, цегли. Село збільшувалося. Було збудовано нові квартали, вулиці, двоповерхові будинки і деякі прибудови, літні кухні, гаражі.

Зараз у селі нараховується більше чотирьохсот п'ятдесяти номерів. Розбудовується село і тепер, змінилося те, що зараз є газ, електроенергія. Жителі села мають різноманітну побутову техніку. Виросли нові будинки і вулиці.

Висновок: Село, пройшовши історичний етап розвитку, і зараз зберігає давні традиції та самобутність, про яку мають знати наступні покоління задля збереження усталого устрою села.

Список використаних джерел:

1. Архівні документи церкви м. Стебника.
2. Власні наукові розвідки, дослідження, результати експедиційних досліджень.
3. Записи із церковної книги с. Колпець.
4. Книга «Збірник із Австралії», яку написав професор Остап Хоміцький.
5. Книга «Сторінками історії села Колпець».
6. Кулик Ярослав Васильович, Дуб Михайло Васильович, Кулик Василь, Котула Зеновія. Нафус Ярослава (спогади).
7. Матеріали музею із бібліотеки м. Стебника - (рис. 1, 2).
8. Спомини старожилів.
9. Фотографії, які подарував Думаїло Василь.

СЕЛО НАГІРЦІ ЖОВКІВСЬКОЇ ТГ: КРАЄЗНАВЧА ХАРАКТЕРИСТИКА

Курочка Маркіян,

м. Львів, 11 клас, ЗСОШ № 54;

КЗ ЛОР «Львівська обласна Мала академія наук учнівської молоді»

Науковий керівник: **Котик Любов Іванівна**, асистент кафедри економічної і соціальної географії імені професора Олега Шаблія, Львівський національний університет імені Івана Франка; керівник гуртка «Економічна географія»

КЗ ЛОР «Львівська обласна Мала академія наук учнівської молоді»

Актуальність дослідження: З метою збереження історико-культурної спадщини Галичини актуальними є краєзнавчі дослідження малих поселень краю одним з яких є с. Нагірці Жовківської ТГ Львівського району Львівської області.

Мета дослідження: проаналізувати інформацію з відкритих інформаційних джерел про с. Нагірці Жовківської ТГ, узагальнити її, доповнити результатами власних польових і включених спостережень та укласти краєзнавчу характеристику поселення.

Результати дослідження: Село Нагірці входить до складу Жовківської ТГ, Львівського району, Львівської області. Поселення розміщено на півдні громади – його південна межа є межею Жовківської ТГ і Куликівської ТГ. На заході і півночі поселення межує з с. Великі Передримихи, на північному сході з с. Зіболки, на південному сході і півдні з с. Артасів і с. Могиляни Куликівської ТГ (рис. 1).

Географічні координати поселення: широта – 50°0'58" пн. ш, довгота – 24°6'28" сх. д. [12]. GPS/GLONAS координати (для навігатора) поселення: широта (*latitude*) 50.0160245, довгота (*longitude*) 24.107764 [12]. За супутниковою картою GoogleMaps, житлова забудова с. Нагірці простягається з півночі на південь на 791 м, з заходу на схід – на 988 м [12]. Характеристика супутникової карти [12] засвідчує, що поселення є компактним, його житлова зона зосереджена навколо історичного ареалу заселення – центр поселення й оточена з усіх сторін приватними земельними наділами (рис. 2).

Географічні координати поселення: широта – 50°0'58" пн. ш, довгота – 24°6'28" сх. д. [12]. GPS/GLONAS координати (для навігатора) поселення: широта (*latitude*) 50.0160245, довгота (*longitude*) 24.107764 [12]. За супутниковою картою GoogleMaps, житлова забудова с. Нагірці простягається з півночі на південь на 791 м, з заходу на схід – на 988 м [12].

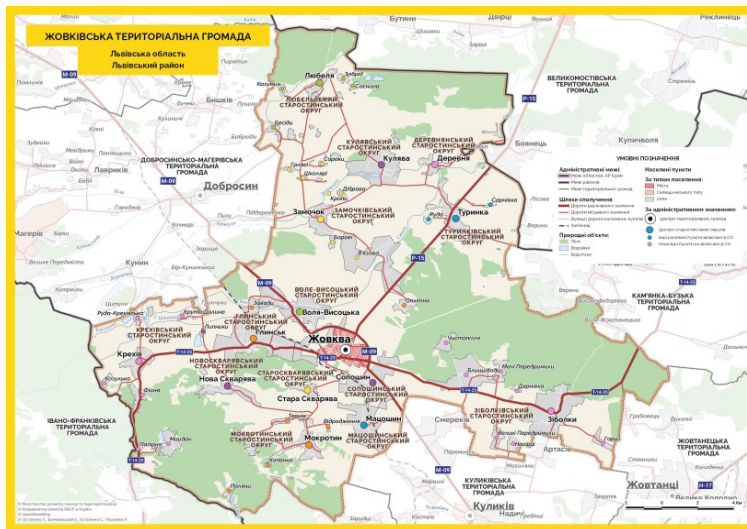

Рис. 1. Жовківська ТГ [7]

Характеристика супутникової карти [12] засвідчує, що поселення є компактним, його житлова зона зосереджена навколо історичного ареалу заселення – центр поселення й оточена з усіх сторін приватними земельними наділами (рис. 2).

Рис. 2. Село Нагірці на супутниковій карті GoogleMaps [12]

Останні, що показали результати власних польових досліджень (2023 р.) і включеного спостереження (2020-2023 рр.), використовуються для провадження дрібно-кляптикового сільського господарства мешканцями поселення або їх нащадками, які зараз проживають за межами села. Реконструкція існуючих і спорудження нових будівель переважно провадиться на північних і західних окраїнах поселення, які тяжіють до с. Зіболки (на супутниковій карті – будівлі з насичено червоно-бурдовим кольором дахового покриття (металочерепиця, профнастил): матеріал, який почав застосовуватися у будівництві на теренах громади з початку XXI ст.) (рис. 2).

Село Нагірці розташоване на відстані 11 км на південний схід від центру громади – м. Жовкви; на відстані 5 км від центру сусідньої ТГ – с. Куликів [10]. Поселення разом з с. Блищиводи, с. Великі Передримихи, с. Зіболки і с. Чистопілля утворює Зіболківський старостинський округ [4].

Від сусідів-поселень с. Нагірці розташоване на відстані: 1,1 км від с. Великі Передримихи, 1,46 км від с. Могиляни, 1,7 км від с. Артасів [12].

Час заснування поселення датований 1403 р.: «*підтвердив Владислав Ягелло Івашкові Капличу дарування цього села, наданого руським князем Левом, і вільне його володіння нащадкам Івашка з дотриманням військової служби. Привілей цей був наданий в Медиці*» [10, 14]. У цей період «*Нагірці (пол. Na Horce Wielkie), разом з поселеннями Дернівка (пол. DERNÓWKA) і Козове (пол. Kozowe) належали до Жовківського повіту*» (рис. 3) [10, 14]. За історичними хроніками: «*1880 р. у селі проживало 419 жителів у гміні і 34 на території двору. Між ними: 25 римо-католиків, 389 греко-католиків. У селі була дерев'яна церква. Також була школа, а до неї належало 6 моргів ґрунту, згідно з ерекцією з 1629 р.*» [10, 14].

Na Horce 1.) al. *Dąbrowa*, grupa domów i poster, straży skarbowej w Sieńkowie, pow. Kamionka Strumiłowa. 2.) **Na H. Małe**, rus. *Nahirci mały*, z Jamnem i z Łodyna, pow. kamieniecki, 14 klm. na pld. od sądu pow. i urz. poczt. w Kamionce Strumiłowej. Na pld. leżą Tadanie, na wsch. Streptów i Żelechów mały, na pld. Sokołów. na pld.-zach. Wyrów, na zach. Horpin. Wzdłuż granicy zach. płynie pot. Horpinka (al. Ostrówka), lewy dopł. Bugu, od pld. na ptn., i przepływa w końcu ptn.-zach. część obszaru. N. małe zajmują pld. część obszaru (zabudowania wiejskie w środku, na zach. od nich grupa domów Krasota). Na pld. od N. leży Łodyna nowa i stara a na ptn.-wsch. od Łodyny część wsi Jamno z folw. Własn. wiek. ma roli or. 438, łąk i ogr. 91, pastw. 67, lasu 155, własn. mniej. roli orn. 248, łąk i ogr. 73, pastw. 8, lasu 7 mr. W r. 1880 było 731 mk. w gminie (w N. 37), między nimi 600 obrz. gr.-kat., 215 rz.-kat., Par. gr.-kat. w Horpinie, rzym.-kat. w Żelechowie. W N. jest cerkiew pod wezw. św. Michała i szkoła filialna. 3.) **Na H. Wielkie** z *Dernówką* i *Kozowem*, ws, pow. żółkiewski,

Рис. 3. Фрагмент статті про с. Нагірці у «*Słownik geograficzny ...*», 1880-1902 [14]

За даними проф. В. Кубійовича систематизованими у праці «*Етнічні групи південнозахідної України (Галичини) на 1.1.1939*» (видання друге, 1983), в 1939 р. у Нагірцях проживало 570 осіб з яких: 550 осіб – українці, 10 – українці з польською мовою спілкування, 10 осіб – євреї [4, с. 105]. В етнічно-мовній структурі це: 96,5 % українці, 1,75 % українці з польською мовою спілкування, 1,75 % євреї (рис. 4).

У природо-географічному відношенні це Розточчя; південна частина с. Нагірці є дещо піднята по відношенню до північної частини поселення: розміщена гора Белшів (277 м) [10, 14], південніше поселення бере початок потік Жовтанці (Довгий), який далі від поселення іменується Кам'янка і впадає у р. Західний Буг.

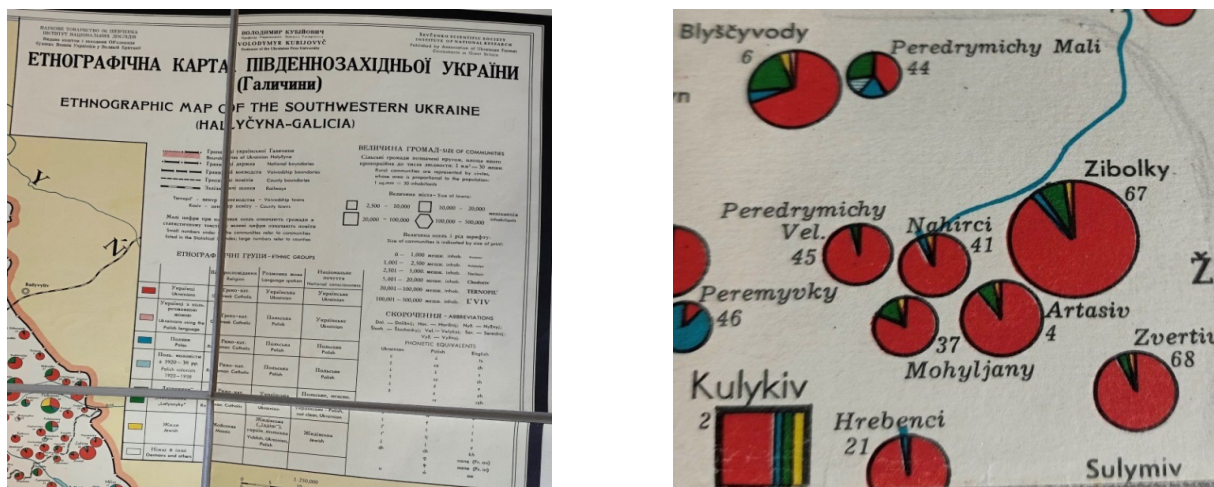

Рис. 4. Село Нагірці на «*Етнографічній карті Південнозахідної України (Галичини)*», В. Кубійович, вид. друге, 1983 (з приватного архіву проф. І. Ровенчака)

У природо-географічному відношенні це Розточчя; південна частина с. Нагірці є дещо піднята по відношенню до північної частини поселення: розміщена гора Белшів (277 м) [10, 14], південніше поселення бере початок потік Жовтанці (Довгий), який далі від поселення іменується Кам'янка і впадає у р. Західний Буг.

Площа с. Нагірці 0,731 км² [10], що складає 14,96 % площі Зіболківського старостинського округу і 0,16 % Жовківської ТГ. Площа поселення у 4,3 рази менша від площі центра старостинського округу – с. Зіболки (рис. 5).

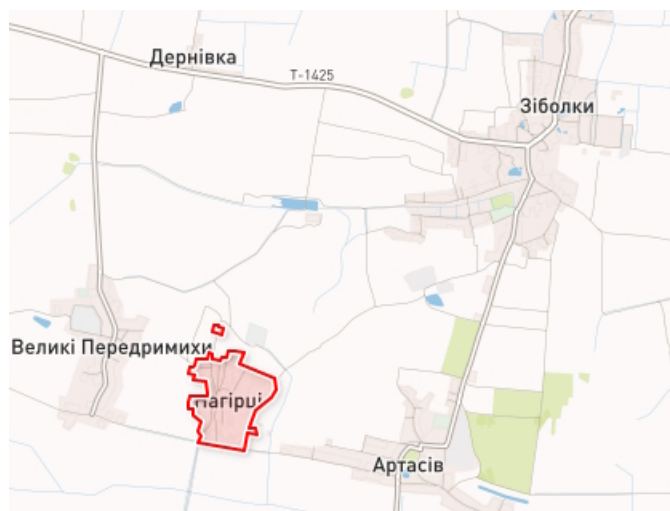

Рис. 5. Село Нагірці Жовківської ТГ [9]

У с. Нагірці проживає (2020) 270 осіб [3], що складає 13,26 % населення Зіболківського старостинського округу і 0,78 % Жовківської ТГ. За людністю, це середнє поселення у старостинському округу: його людність у 4,5 рази менша від людності с. Зіболки, практично рівна людності с. Великі Передримихи (239 осіб) і с. Блищиводи (309 осіб), але в 15,9 разів більша від людності с. Чистопілля (17 осіб). Густота населення у с. Нагірці висока, як для віддалених поселень територіальної громади – 369,36 осіб/км² [10]. Для поселення характерне явище депопуляції, старіння і від'ємної міграції населення. Остання зумовлена як викликами воєнно-політичної ситуації сьогодення так і довготривалим процесом соціально-економічного занепаду території. Скорочення людності зросло після зменшення кількості маршрутів громадського транспорту в 10-х роках ХХІ ст.

У статеві-віковій структурі населення поселення переважають особи жіночої статі середніх і старших вікових категорій. Частка дітей незначна – менше 8 %. За результатами власних досліджень проведених методом опитування (грудень 2023 р.), більшість працездатного населення с. Нагірці зайнята у приватному сільському господарстві, отримує надходження від здачі паїв в оренду фермерам, працює на підприємствах та у закладах сфери послуг селища Куликів, м. Жовкви і м. Львова, отримує пенсію за віком, працевлаштована на тимчасовій основі за кордоном.

До II світової війни у поселенні проживали носії прізвища Бакун, Висоцька, Калішак, Кіянка, Мікула, Міхалєвська, Мудра, Палюх, Подобід, Терещенко, Ткачук-Єфіменко; імені – Адам, Василь, Григорій, Костянтин, Полікарп, Анна, Анастасія, Катерина, Марія, та ін. [1]. Зараз у поселенні проживають носії прізвища Войтович, Довганик, Джурик, Козовий, Курочка, Максимів, Недовіз, Фис, Шума, Яхура, імені – Володимир, Іван, Степан, Тарас, Анна, Марія, Оксана та ін.

У просторовому аспекті с. Нагірці компактне поселення – як означено у «Słownik geograficzny ...» [14]: «з півночі на південь воно простягається до 7 км; з заходу на схід – від 1 до 1,5 км» (рис. 6).

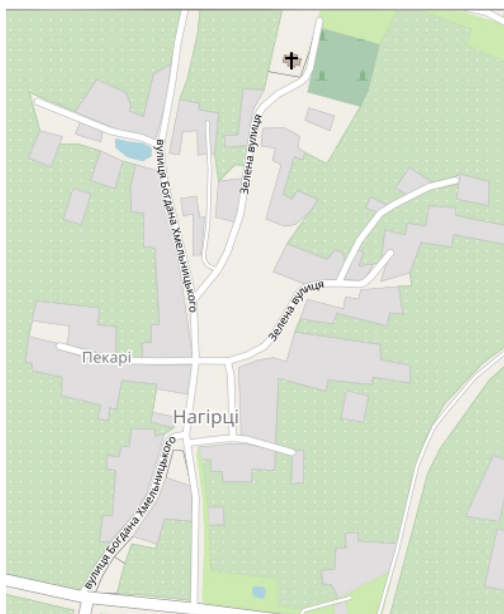

Рис. 6. Вулична мережа с. Нагірці Жовківської ТГ [8]

Головною транспортною артерією поселення є вул. Б. Хмельницького, яка проходить з півдня на північ. Вона бере початок від траси місцевого значення, де розміщена зупинка громадського транспорту. Іншими вулицями поселення є вул. Зелена і вул. Пекарська. Остання пересікає однойменний мікрорайон села – «Пекарі». Назва мікрорайону сформувалася в австрійський період, коли на території мікрорайону кілька господарств випікали хліб на продаж.

Рис. 7. Житлова забудова с. Нагірці [13]

У поселенні переважають дороги з ґрунтовим покриттям (рис. 6, 7). Асфальтне покриття, з ознаки різного рівня пошкодження, є на центральній вулиці села –

вул. Б. Хмельницького і частково на вул. Зелений. Асфальтування доріг у с. Нагірці, наразі, не заплановано.

Житлова забудова поселення представлена компактними, одно-півтораповерховими будівлями переважно другої половини ХХ ст. (рис. 7), які розміщені вздовж транспортних артерій поселення на відстані 2-5 м від них. Кожне обійстя обгороджене здебільшого дерев'яним парканом або сіткою. Густота обійсть в с. Нагірці помірна. Типовим матеріалом спорудження житлових будівель є цегла (з 60-х років ХХ ст.) і дерево (30-60-ті роки ХХ ст.). Поселення газифіковане; для забезпечення водою мешканці використовують криниці (рис. 7) або артезіанські свердловини.

Об'єкти соціальної інфраструктури поселення представлені двома магазинами – магазином на базі приватного помешкання, яке розташовано навпроти церкви і магазином відкритим на базі приміщення колишньої школи, яка закрита ще у 80-х роках ХХ ст.; виїзним осередком Укрпошти; футбольним і баскетбольним полем біля колишнього приміщення школи – розміщені у центрі поселення; ставом у північно-західній частині села на захід від вул. Б. Хмельницького; церквою і кладовищем. Оскільки школа у поселенні закрита, діти початкових класів ходять у школу с. Великі Передримихи, старших – у Зіболківську ЗЗСО I-III ступенів або Куликівську ЗЗСО I-III ступенів.

Медичні послуги мешканці отримують на базі Лікарської амбулаторії загальної практики-сімейної медицини с. Зіболки (вул. 600-річчя Зіболок, 5) [6], яка є філією Комунального некомерційного підприємства «Жовківська лікарня» Жовківської міської ради Львівського району Львівської області. У с. Зіболки розміщений і Центр надання адміністративних послуг для громадян. На території поселення, на базі приміщень колишнього колгоспу (на північній окраїні поселення) функціонує приватне підприємство, яке спеціалізується на виробництві штучних ялинок, вінків і декору з штучної хвої.

а) стара дерев'яна, згоріла 1920 р.

б) нова, мурована церква, 1913 р.

Рис. 8. Церква Трьох Святителів с. Нагірці [11]

Головний історико-культурний об'єкт села – Церква Трьох Святителів, яка входить до Жовківсько-Кам'янка-Бузького деканату Львівської єпархії ПЦУ (настоятель – митр. прот. Руслан Матвієнко) [11]. Вперше про церкву у с. Нагірці згадано у XVII ст.: «*ерекція парафії походить з 1692 р. від Флоріана Йозефа Бика, протонотаріуса апостольського, секретаря короля*» [10, 14]. У 1729 р. ерекцію поновив дідич Юрій Моцкий, а у 1748 р. дідич Георгій Ляскарис [11]. «*У документах візитації 1749 р. згадується дерев'яна церква Успенія Пресвятої Богородиці, яка згоріла у 1755 р. На її місці у 1757 р. збудовано нову дерев'яну тризрубну церкву зі соснового дерева коштом дідича графа Георгія Ляскариса і громади, посвячену Трьом Святителям: Василеві Великому, Григорієві Богослову і Іванові Золотоустому. Поблагословлення церкви здійснив у 1757 р. куликівський декан о. Ілля Зінковський*» [11]. У 1863 р. церква зазнала реконструкції; на початку ХХ ст. (до 1903 р.) до північної стіни вівтаря добудовано захристію; у 1913 р. коштом громади і зусиллями пароха

о. Льва Набака споруджено нову муровану церкву [10, 11]. Стара, дерев'яна церква (рис. 8а) у 1920 р. згоріла. Під час II світової війни (1944) частково пошкоджена нова церква (рис. 8б), яка відбудована, але, через утиски релігійного життя в совєтський період, закрита до 1972 р. У 1987 р. біля церкви побудували нову дзвіницю [10]. Сьогодні церква (рис. 9) активно використовується громадою для богослужінь, є центром культурного життя поселення, його історико-культурним, поселенським, туристичним маркером.

Туристичний потенціал с. Нагірці пов'язаний з розвитком на його теренах зеленого туризму, агротуризму, туризму вихідного дня; включення Церкви Трьох Святителів до маршрутів історико-культурного туризму, які розробляються у межах Жовківської ТГ і Зіболківського старостинського округу.

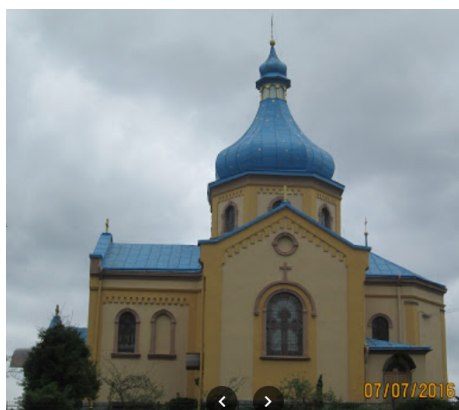

Рис. 9. Церква Трьох Святителів с. Нагірці: сучасний вигляд [2, 13]

Висновки: Село Нагірці давнє сільське поселення Жовківщини, яке помірно віддалено розміщено від центра громади – м. Жовкви і центра старостинського округу – с. Зіболки. Для його населення характерний процес депопуляції і від'ємної міграції. Соціальна інфраструктура в поселенні розвинута слабо. Осередком культурного життя с. Нагірці є Церква Трьох Святителів. Перспективи розвитку поселення пов'язані з діяльністю мешканців у сфері сільського господарства і туризму.

Список використаних джерел:

1. База жителів України 1650-1920 рр. народження. URL: <https://pra.in.ua/uk>.
2. Блаженніший Макарій з Першосвятительським візитом відвідав парафію с. Нагірці Жовківсько-Кам'янка-Бузького деканату. URL: https://uaoc.lviv.ua/detalno/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=803&cHash=79b3dd9973c84111909edeabb00bc3f2.
3. Децентралізація. Жовківська ТГ. URL: <https://decentralization.ua/newgromada/4202?page=2>.
4. Зіболківський старостинський округ. URL: <https://zhovkva-rada.gov.ua/cnap/viddalenirobochi-miscja-snap/zibolkivskii-starostinskii-okrugno5.html>.
5. Кубійович В. Етнічні групи південнозахідної України (Галичини) на 1.1.1939 = Ethnic groups of the South-Western Ukraine (Halycyna-Galicia) 1.1.1939: нац. статистика Галичини / Володимир Кубійович; vorwort G. Stadtmuller. Wiesbaden: Harrassowitz, 1983. XXV, 173 с.: табл.
6. Лікарська амбулаторія загальної практики-сімейної медицини с. Зіболки. URL: <https://clarity-project.info/edr/42400010>.
7. Львівська районна рада. URL: <https://lvivskaray-rada.gov.ua/lvivskyy-rayon/terytorialni-hromady>.
8. Мапа с. Нагірці з вулицями та будинками. URL: <https://lv.2ua.org/nagirtsi/mapa>.
9. Нагірці. URL: <https://maps.visicom.ua/c/24.1016,50.03349,13/f/STL1NT8CA?lang=uk>.
10. Нагірці. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Нагірці>.

11. Прадідівська слава: с. Нагірці – Церква Трьох святих. URL: https://www.pslava.info/NagirciS_CerkTroxSvjatyteliv_1998PeremyskaEparchia,205018.html.
12. Супутникова карта села Нагірці. URL: <https://lv.2ua.org/nagirtsj/mapa/sat>.
13. GoogleMaps. Село Нагірці. URL: <https://www.google.com.ua/maps/place/Нагірці>
14. Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, wyd. pod red. F. Sulimierskiego, B. Chlebowskiego, J. Krzywickiego i W. Walewskiego, Warszawa 1880-1902. T. VI. St. 878-879.

СЕЛО СЕМЕНІВКА ЛЬВІВСЬКОГО РАЙОНУ: СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ

Мітрофан Марта,

9 клас, Семенівський ліцей Пустомитівської міської ради

КЗ ЛОР «Львівська обласна Мала академія наук учнівської молоді»

Наукові керівники: **Борсук Юрій Володимирович**, асистент кафедри економічної і соціальної географії імені професора Олега Шаблія ЛНУ імені Івана Франка; **Васів Оксана Михайлівна**, вчитель географії Семенівського ліцею Пустомитівської міської ради

Актуальність дослідження. Реформа децентралізації у 2020 році внесла свої корективи в адміністративне функціонування окремих поселень, зокрема сіл. Сільські ради були переведені до статусу старостинських округів у складі певної територіальної громади. Село Семенівка Львівського району також стало центром старостинського округу в межах Пустомитівської територіальної громади. Зміни в адміністративному управлінні стали індикатором, від якого буде здійснюватись розвиток села Семенівка в наступні десятиліття.

Мета дослідження: проаналізувати передумови розвитку села Семенівка Львівського району, сформовану демогеографічну та економіко-географічну ситуацію, визначити просторові особливості функціонування, означити проблеми і перспективи розвитку.

Результати дослідження: Семенівка – село в Україні, у Львівському районі Львівської області. Орган місцевого самоврядування – Семенівський старостинський округ Пустомитівської територіальної громади.

Вважається, що село Семенівка засноване у 1397 р. Перший костел у Семенівці постав у 1460 р. разом із заснуванням римокатолицької парафії. У 1532 р. храм став філією парафії в Щирці, а відновив її у 1556 р. король Сигізмунд Август. Проте самостійність семенівська парафія отримала лише у другій половині XVIII століття. Фундатором нового костелу у Семенівці у 1721 р. стала родина Потоцьких. Якщо уважно придивитися до архітектури костелу (рис. 1), то можна побачити його схожість з єзуїтським костелом у Львові. Освячений у 1722 р. єпископом Іваном Шанявським під титулом Святого Мартина [6].

Костел практично не постраждав під час Першої та Другої світових війн, але у 1946 р. був закритий більшовиками. За часів радянської влади він тричі горів. Римо-католицькій громаді святиню повернули у 1990 р. Після ремонту у 1991 р. костел повторно освятив єпископ Рафаїл Керницький.

Поруч з костелом розташований старий польський цвинтар з багатьма оригінальними надгробками. На цвинтарі збереглася невеличка каплиця. На одному з сучасних хрестів надпис польською мовою «*Жертвам Каїнових днів 1944 року в Семенівці й околиці. Цей знак встановлений земляками. 1944-1994 рр.*» Йдеться, очевидно, про жертви сутичок між польськими боївками АК та українськими повстанцями, а також загиблих цивільних осіб.

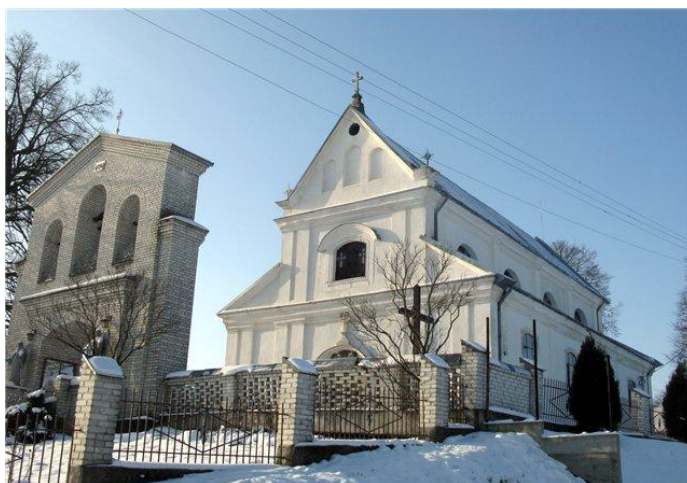

Рис. 1. Костел Святого Мартина

У протилежному кінці села (в напрямку Пустомит) розташована пам'ятка галицької школи народної архітектури – дерев'яна Михайлівська церква. Храм постав 1718 р., про що свідчить надпис на одвірку західних дверей: «Року Божого 1718 дня 31 місяця червня». Церква традиційно тризрубна з квадратними у плані зрубами, одноступовою [3].

У 2001 р. в селі мешкало 2104 особи [1]. Кількість померлих (13,5 %) перевищує кількість народжених (8,5 %). Жінок у селі 52,6 %, тобто на 5 % більше, ніж чоловіків (рис. 2).

Рис. 2. Статеві-вікова піраміда мешканців, зареєстрованих у базі даних амбулаторії [4]

Житлова політика Семенівки складна через нестачу землі під забудову. Значну частину землі займають сільськогосподарські угіддя та луки.

Село забезпечено водопостачанням, спостерігається безперервне газо- та електропостачання, працюють стаціонарний телефон та мережа Інтернет від компанії «Телком». На даний час село має новозбудовані школу й амбулаторію.

Сьогодні населений пункт потребує добудови дитячої установи. Село має свою футбольну команду, для розвитку якої було облаштовано стадіон та прилеглу територію.

Через село проходить дорога Пустомити – Щирець та Щирець – Хоросно. За 2,5 км від села пролягає автошлях Львів – Меденичі, яким курсують більшість автобусних маршрутів у напрямку Комарнівської, Миколаївської, Тростянецької, Щирецької територіальних громад.

Через село також проходять автобусні маршрути: приміські – № 113, 118 та міжміські – № 603. У Семенівці є зупинний пункт, де курсують приміські поїзди Львів – Мукачево – Львів, Львів – Лавочне – Львів, Львів – Трускавець – Львів та Львів – Чоп – Львів.

Основною проблемою села є відсутність водовідведення і незадовільний стан очисних споруд. Це призводить до скидання каналізаційних вод у річку Щирка та забруднення поверхневих вод.

Неспроможність очисних споруд працювати сприяє забрудненню річки. Це – неприпустимо! В подальшому виникає наступна проблема – забруднення питної води, що може завдати шкоду людському здоров'ю.

Висновки. Село Семенівка вирізняється зручним транспортно-географічним розташуванням. Це зумовлено наявністю автомобільної дороги загального користування і залізничної лінії міжнародного значення.

У селі знаходиться фермерське господарство «Улар». Серед інших суб'єктів можна назвати фізичних осіб-підприємців, що займаються роздрібною торгівлею; виготовленням виробів із бетону, гіпсу, цементу.

Село задовольняє освітні й медичні потреби людей за рахунок нових ліцею та амбулаторії, однак має проблеми з діяльністю очисних споруд.

Список використаних джерел:

1. Головне управління статистики у Львівській області. URL: <http://lv.ukrstat.gov.ua/>.
2. Дробот Я., Волошинський О., Генік Я., Грицишин П., Софій О. Стратегія сталого розвитку Пустомитівського району. Львів, 2010.
3. Про дерев'яну церкву Св. Михайла у Семенівці. URL: <http://decerkva.org.ua/semenivka.html>.
4. Статистика поданих декларацій про вибір лікаря первинної медичної допомоги. URL: <https://edata.e-health.gov.ua/e-data/dashboard/declar-stats>.
5. Шаблій О. І. Село на золотому Поділлі: земля і люди. Львів: Аверс, 2011. 712 с.
6. Siemianówka // Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. Warszawa: Filip Sulimierski i Władysław Walewski, 1889.

ГЕОГРАФО-КРАЄЗНАВЧІ АСПЕКТИ ЖИТТЯ І ТВОРЧОСТІ РОСТИСЛАВА ЛАХА

Гельмас Анастасія,

9 клас, Семенівський ліцей Пустомитівської міської ради

КЗ ЛОР «Львівська обласна Мала академія наук учнівської молоді»

Наукові керівники: **Борсук Юрій Володимирович**, асистент кафедри економічної і соціальної географії імені професора Олега Шаблія ЛНУ імені Івана Франка; **Васів Оксана Михайлівна**, вчитель географії Семенівського ліцею Пустомитівської міської ради

Актуальність дослідження. Сучасне українське мистецтво постійно збагачується багатою спадщиною маловідомих художників. Наукові розвідки про таких митців починаються із локального рівня – місця народження, навчання, проживання, смерті. Життя і творчість українського художника Ростислава Лаха пов'язані з селом Семенівка Львівської області. Саме в тій місцевості відбувалось формування нових ідей і поглядів живописця.

Мета дослідження: проаналізувати мистецьку спадщину та біографію Ростислава Лаха, виокремити просторові особливості діяльності та мистецької творчості художника.

Результати дослідження: Ростислав Лах народився 14 жовтня 1942 року в м. Криниця (нині м. Криниця-Здруй Малопольського воєводства) в Карпатських Бескидах [1].

Рис. 1. Р. Лах «Українські кентаври», кінець 1980-х рр., полотно на карт., олія.
Фонди ЛНГМ ім. Б. Возницького, експозиція Музею модернізму

Батьки художника були працевлаштовані у Львові на заводі. Вони тяжко працювали, жили неподалік від залізничної колії. Ростислав вісім років навчався у Семенівській школі (нині Семенівський ліцей), а потім пішов здобувати освіту до Львівського художнього училища імені Івана Труша. Як на мене, Ростислав Лах все-таки був живописцем, бо той спадок, що залишив по собі, можна назвати цілою епопеєю. Його дослідження предметного кольору в пейзажі, сотні експериментів заради колірної гармонії були близькі до пошуків Вітольда Манастирського та Романа Сельського. Для другої половини 1970-х років це був шлях формального декадентства, у якому можна було бути романтиком. Ростислав Лах не лукавив зі собою: треба було якось жити і ніхто не платив грошей за «експерименти». У його 1970-ті було чимало робіт на тему колгоспів та «щасливої радянщини», але у кожному творі – завжди специфічне завдання для форми: колориту, світла. Заради «очищення барви» він витягує з небуття наївні форми народного футуризму 1920-х. Його «копачі картоплі», сцени сільського буття, анімалістика – грубі за формою та контрастні в колориті, проте на диво легкі для сприйняття. Художник багато вкладав смислів у ті зображення: тут не тільки «мала вітчизна в рідному селі», а й утрачена батьківська земля на Лемківщині. Він мислив Україну як оспівану Гомером Ітаку, бо якось навіть створив таку картину «Українські кентаври», доповнивши новітнє постмодерне міфотворення 1980-х [2].

Рис. 2. Р. Лах «Наближення грози», 1983 р.

Найінтенсивніші формальні пошуки Ростислава Лаха припали на період трансформацій політико-адміністративних систем в Україні. Якщо під час радянського режиму з доктриною соцреалізму художникові було важко відстоювати духовий та україноцентричний вектор індивідуальної творчості при набутій ним же внутрішній свободі, то від другої половини 1980-х років йому доводилося докласти чимало зусиль для того, щоб зберегти високі естетичні критерії.

Через операцію Вісла з Лемківщини він зі своїми батьками були вимушені переселитись на Херсонщину, а потім вони відправились на Львівщину, де й продовжили жити. В багатьох картинах Лах любив показувати свою батьківщину, як і село, Львів, так і втрачену Лемківщину.

Рис. 3. Р. Лах «Львів. Головний залізничний вокзал», 1980-і рр.

Висновки: Життя і творчість Ростислава Лаха нерозривно пов'язані з селом Семенівка. Митець активно малював пейзажі й міфологічних істот. Серед картин художника можна побачити тяжку селянську долю в минулому столітті під час колективізації (випасання худоби, збір капусти). Крім того, Ростислав проявляв цікавість до окремих інфраструктурних об'єктів, зокрема намалював головний залізничний вокзал Львова. Можливо, залізниця йому була близькою, оскільки хата художника в селі Семенівка знаходилось поруч із зупинним пунктом.

Розроблення екскурсійного маршруту ще більше сприятиме увіковіченню художника та розвитку сільського туризму. До географічних місць такого маршруту можна віднести залізничний вокзал у Львові, а також руїни будинку неподалік колії, школу, місця малювання, могилу в селі Семенівка.

Популяризація художника повинна проходити в офіційних колах наукового оточення, тому доцільно засновувати виставки художних творів Лаха та спогади односельчан, записані автором доповіді у вигляді відеоматеріалу.

Список використаних джерел:

1. Лах Ростислав Іванович / Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/article-53446>.
2. Художньо-естетичний цикл. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 5-11 кл. Київ, Ірпінь, 2005. С. 93-120.
3. Шаблій О. І. У пошуках краси: тривоги і розради. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 302 с.

СЕЛО МОЄ – ПІДГІРЦІ

Юрків Павло,

9 клас, КЗ ЛОР «Підгірцівська спеціальна школа»

Наукові керівники: **Вовщук Леся Володимирівна**, директор школи, вчитель географії КЗ ЛОР «Підгірцівська спеціальна школа»; **Ярич Уляна Володимирівна**, вчитель географії КЗ ЛОР «Підгірцівська спеціальна школа»

Актуальність: Село – це витoki нашого буття, національного характеру, традицій і звичаїв. Збирання красзнавчого матеріалу для книги про село.

Мета дослідження: Пізнати природу, історію рідного краю, познайомитися з традиціями, піснями, людьми, які її творили, збирання спогадів старожилів.

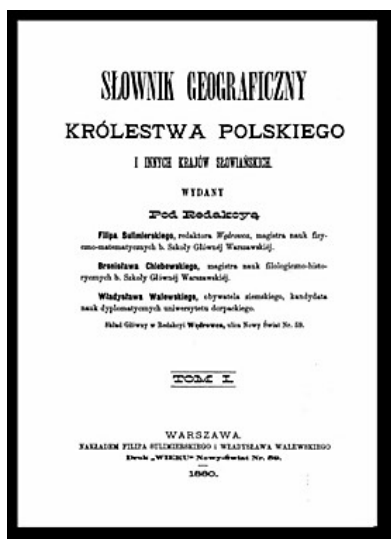
Вступ:

*Стріпнеться коропцем осінній лист на гілці
Чи лоскотом війне смерекова смола,
Пригадується знов село одне, Підгірці,
І школа в тім селі, й природа вкруг села.
Та ні, це за Стриєм, як їхать на Дашаву.
Слобідка, а з Верчан рукою ось подать.
За низкою ставів із золотого шалу –
Червоні три шпилі. Ну, казка, благодать!
(С. Підлужний)*

Результати дослідження: Село Підгірці розташоване у мальовничому куточку Прикарпаття. Перша писемна згадка про село належить до 1467 року. Давні жителі селилися під горою, де тепер ставки і городи і була джерельна вода. Назву виводять від слів «під горою» і наголошують другу літеру «і». Про побут доісторичної людини свідчить могила зі знайденими уламками керамічного посуду бронзової доби. Хоча пізніше село розбудувалося на горі, назва збереглася. Межує з селами Комарів, Олексичі, Ярушичі, Верчани. Частина села і мікротопоніми: Центр, Толока, Запотік, Мелеків Потік, Ланки, Цегольня, Ласки, Мочирі, Підстава, Нивки, Тростина, Королівщина, Панський Ліс, Гуральня. Відомі колишні власники села: князь Юзеф-Олександр Яблоновський, пани Казановські, барони Юзеф, Юліан-Кароль, Юліан-Маріан, Юліан-Якуб і Юзеф-Франтішек Бруніцкі. Останні власники володіли палацом до вересня 1939 року.

Відомості про Підгірці у польському географічному словнику, 1887 рік: «*Підгірці, повіт Стрийський, 8 км на схід від повіту, станція колійова, пошта, телефон в Стрию. На північ лежить Татарське, північний-схід – Комарів, на схід – Олексичі Старі і Нові та Ярушичі, на північний-схід Лотатники, на південь і південний захід Стрілків, на захід Верчани. Воду забирає р. Жижвава, яка протікає на північному-заході. На схід від села лежить ліс Королівщина, на південь – ліс Копан. Власність двірська: барон Бруніцький має ріллі – 238 моргів (1 морг – 0,53 га, прим. автора), городів – 151 морг, пасовищ – 122 морги, лісу – 211. У 1880 році був 81 двір, 488 жителів (42 римо-католики, 409 греко-католиків, 24 євреї, 13 – інших, 26 німців, 28 поляків, 427 русинів, 5 інших народностей). Парафія римо-католицька в Жулині, греко-католицька тут, деканат Стрийський. До цієї парафії належать Верчани. В селі є церква Св. Трійці, капличка. Андрій Кречовський та його дружина Анна Казановська заложили в 1637 році костьол латинський, якого дотацію було перенесено в 1802 році до костьола в Жулині (Lit. Sbornyk, 1872-1873, str. 490)».*

Słownik geograficz Królestwa polskieg T. VIII, 1887

На польських картах села та прилеглих околиць за 1784, 1864 років бачимо сусідні села, ліси Королівщина, Копан, річку Жижаву, дороги. Так у 1784 році були ставки між Верчанами і Підгірцями на місці сучасних та на річці Жижаві, межею якого є залишки греблі. За переказами старожилів тут був водяний млин, де люди возили молоти зерно Мелековим потоком. Цю місцевість і тепер називають Ставищем. На карті 1864 року ставків немає, а сучасні створені після Першої світової війни за пана Юліана Маріана Бруніцкоґо.

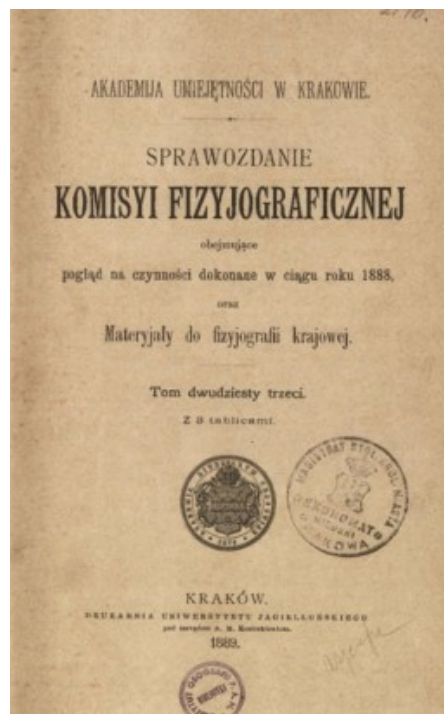

Карта 1784 р.

Карта 1864 р.

У науковій праці «Птахи в околицях Стрия» Юліан Бруніцький так описує характеристику даної місцевості «...орнітологічну фауну якого нижче спробую подати, займає околичні місцевості: Татарське, Верчани, Слобідка, Підгірці, Стрілків і Бережниця розміщені на правому березі середньої течії ріки Стрий і над притокою Жижавою, а також Бережницею, притокою Дністра. Перші три місцевості лежать над рікою Стрий, на рівнині алювіальній за характером: безпосередньо над рікою тягнуться нові шутровиська, і давніші, покриті перегноєм і травами, частково лозами і тернями вкриті. Вище лежать поля і луки перетяті у кількох місцях так званими Сівками (малі багністі з шуваром потічки) – за ними пливе потік Жижави серед мокрих, торф'яних лук – над ними, на узгір'ю біля 30 метрів рівнем ріки Стрий, лежать села Підгірці і Стрілків. Узгір'я те, сполучене з карпатським підгір'ям, є певно берегом озера, яке зникло з плином часу, а дно якого сьогодні наддністрянською рівниною – воно делювіальної будови і творить пласт у двох кінцях: стрімким до Жижави і Стрия, дуже лагідним до Бережниці. На згаданому узгір'ї окрім орного поля, пасовищ частково порослих мохом, містяться також два ліси дубові і грабові (Підгірці, Стрілків) і березовий лісок у Бережниці, над річкою з тією ж назвою. За річкою на новому пагорбі (близько 30 метрів над рікою Бережницею), також делювіальної будови, лежить ліс Бережницький. Узгір'я те є вододілом між Бережницею і Сукелем, також поєднане з підгір'ям; ліс з одного боку доходить до лісу Дашавського у кілька тисяч моргів, з другого боку – до урядових ревірів Лисовичі, таким чином поєднане з лісами на карпатському підгір'ї. Склад дерев цього лісу: буки, берези, дуби».

«Птахи в околицях Стрия» Юліан Бруніцький

Геологічна будова. Стрийщина розташована у межах Передкарпатського передового прогину, який у неогеновий період геологічного часу (біля 22-х млн. років тому) був областю інтенсивного опускання земної кори і накопичення потужних товщ піщано-глинисто-соленосних відкладів.

Прогин розділяє Волино-Подільську окраїну Східноєвропейської платформи і Карпатську гірську споруду і в напрямі з південного заходу на північний схід поділяється на три зони: 1. Бориславсько-Покутську; 2. Самбірську; 3. Більче-Волицьку.

Рельєф, корисні копалини

Типовий рельєф території дослідження

Рельєф. Прикарпаттю властивий хвилясто-рівнинний рельєф. Територія Стрийщини має нахил у бік Дністра. Наша місцевість розташована у межах Стрийсько-Жидачівської котловини, що являє собою плоску, заболочену широку річкову долину. Висота тераси, на якій розташовано село становить 12 метрів. Цим пояснюється назва села. Абсолютна висота над рівнем моря 311 метрів.

Внутрішні води. Внутрішні води Стрийщини представлені в основному річками, ставками, озерами, болотами, джерелами та підземними водами. Річки належать до басейну Чорного моря. Середня густота річкової мережі становить 0,7 км/км². Територією району протікають ріки: Стрий, Бережниця, Жижава, Свіча, Колодниця. Живляться ріки талими сніговими, дощовими, підземними водами. Ставки створені на початку ХХ ст. для розведення риби. Вони чергувались з насадженнями городніх культур, котрі росли на багатих гумусом ґрунтах. Копали ставки люди з навколишніх сіл.

Внутрішні води території дослідження

Село Підгірці розташоване на верхніх терасах р. Стрий. Тут проходить вододіл між ріками Стрий і Свіча (права притока р. Дністер). Саме підземні води села живляться за рахунок Свічі. Уздовж підняття зустрічаються багато виходів підземних вод на поверхню –

джерел. Колись на р. Жижаві був побудований водяний млин. До цих пір збереглися гребля, Кухтіїв і Мелеків потік, через які селяни возили молоти зерно.

Ґрунти. Ґрунтовий покрив різноманітний, що пояснюється умовами рельєфу, зволоженням, материнськими породами. Материнські породи представлені суглинками, лесами, пісками.

Ґрунти

Рослини: Підлісок складається з ліщини, горобини, малини, ожини. Серед трав зустрічаємо: анемона дібровна, квасениця, папороть, конвалія, а також рослини Червоної книги – підсніжник звичайний, білоцвіт весняний, цибуля ведмежа (інші назви – черемша, левурда, дикий часник). Ці рослини на межі зникнення, тому слід їх охороняти, щоб наші діти могли милуватися їх незвичайною красою.

Висновки: Село Підгірці має унікальне географічне положення, цікаву історію, цілющі підземні води, дерев'яну церкву, якій понад 200 років, замок та дендропарк і може стати туристичною перлиною Стрийщини.

Список використаних джерел:

1. Akta grodzkie i ziemskie, t. 3, Lwow, 1872, p. 115; t. 7, Lwow, 1878, p. 41.
2. Handbuch Galizien, 1859, - Lmbeger Statthalterei Cebieles, 650 p.
3. Słownik Geograficzny Krolestwa Polskiego, t. VIII, 1887, Warszowa, 392 s.
4. *Шаблій О. І.* Село на золотому Поділлі: земля і люди, Львів: Аверс. 712 с.

ІСТОРІЯ СЕЛА ПІДГІРЦІ У МІКРОТОПОНІМАХ

Гірняк Денис,

9 клас, КЗ ЛОР «Підгірцівська спеціальна школа»

Науковий керівник: **Вовщук Леся Володимирівна**, директор школи,
вчитель географії КЗ ЛОР «Підгірцівська спеціальна школа»

Актуальність: Мікротопонімія – це застигла мовна історія території, яка має важливе значення для вивчення історії рідного краю.

Мета дослідження: Вивчення походження топонімів, встановлення етимології, з'ясувати, звідки і коли вони з'явилися, якими були причини та передумови виникнення, їх модифікація, складання картосхеми мікротопонімів.

Результати дослідження: При вивченні назв поселень дослідники передусім цікавляться їх походженням, а тому намагаються встановити їх етимологію, тобто з'ясувати, звідки і коли вони з'явилися, якими були причини та передумови виникнення, зміни чи

розвитку, їх модифікація. Село Підгірці належить до назв, що відображають місце знаходження – під горою.

Увесь масив мікротопонімів села і околиць можна умовно поділити на великі групи. Перша – це назви, які вказують на місце розташування стосовно самого села, або окремих його частин. Назвемо їх орієнтаційними. Наприклад: Підгора, Срийський ліс, Дашавський ліс. Друга вказує на колишнього власника земельної ділянки (Панський ліс, Кухтіїв потік, Мелеків потік). Назвемо цю групу присвійними. Третя група топонімів – це назви, які характеризують зміст чи форму угідь (частин села). Назвемо топоніми цієї групи ландшафтно-топографічними. Наприклад: Тростина, Ставище, Пастівник. Стародавній мікротопонім Тростина, існування в Україні десятків назв із основою Трост-, передусім Тростянців, вказує на їхнє, ймовірно, римське походження від основи Трощ-, Тарані-, тобто «Таранів, бога Тараніса». Другий стародавній мікротопонім Ласки походить від назви кавказького народу лазів і належить до VIII-IX ст. На підставі сказаного можна зробити висновок про існування або виникнення поселення на теренах села в I тисячолітті. Згідно з ЛОАТП, село засновано в 1465 р., перша письмова згадка належить до 1467 р.

Відлуння минулого нашого краю виражене в назвах мікротопонімів. Топоніми – Панський ліс, Шкулка, Гуральна, Цегольна, Ласки пов'язані з династією панів Бруніцьких.

Локалізація топонімів

Гуральня. Рід об'єкту: історична назва населеного пункту. Походження назви: Тут була панська гуральня – спиртзавод. Спогади Герги І. А. (записав Хомин В. В.): *Іван Антонович народився у 1906 році. Коли йому було 8 років, у 1914 р., солдати царської армії розбили цистерни зі спиртом. Спирттік струмочками, люди з села йшли і набирали відрами. Іван Антонович жартував, що жителі села пили, гуляли два тижні, нічого не робили. Поряд був відгодівельний комбінат – розводили бичків, яких напували відходами гуральні-брашкою, яка текла самотоком у жолоби, де також поступала джерельна вода. Між Стрільковим і Верчанами заготовляли сіно для худоби. Називали це місце «палена шопа» – спалили її згодом.*

Шкулка. Місцезнаходження: відстань від центру села Підгірці – 250 м, азимут – 250°. Рід об'єкту: рослинний. Походження назви: панський розсадник плодкових дерев. Саджанці склали в ящики, накривали мохом, продавали в різні країни.

Ставище. Рід об'єкту: гідрографічний. Походження назви:

1. Заболочена місцевість у минулому. До цих пір поширена приказка: «На ставищі, де біда свище».

2. На Жижаві був водяний млин. Велика територія затоплена водою – став.

3. Люди насипали греблю і затопили територію для захисту від татар, які йшли збоку Піщан – Татарське (у минулому) Місцезнаходження: відстань від центру – 650 м, азимут – 350°.

Гребля. Рід об'єкту – геоморфологічний антропогенний. Походження назви: штучно насипана гребля біля р. Жижави. Місцезнаходження: відстань від центра села – 1400 м, азимут – 360°.

Тростина. Рід об'єкту: рослинний. Походження назви: була заболочена місцевість, росла тростина. Тепер проведено відкритий дренаж – канали. Місцезнаходження: відстань від центру – 900 м, азимут – 10°.

Німецька толока. Рід об'єкту – рослинний. Походження назви: під час Другої світової війни німецькі солдати, а з 1856 року німецькі поселенці заснували Гельзедорф (тепер - Загірне), випасали худобу на цій толоці. Мова назви: толока – українська та білоруська звичайно форма селянської взаємодопомоги. Толока є давнім українським звичаєм, її організували на селі для виконання термінових робіт, що вимагали багато робочих рук. Місцезнаходження: відстань від центру – 1300 м, азимут – 70°.

Нивки. Рід об'єкту: історична частина населеного пункту. Походження назви: село було розташоване до теперішнього кладовища. Останньою хатою була, де проживають Ципуки. За селом були священникові куски поля – нивки. Місцезнаходження: відстань від центра – 800 м, азимут – 50°.

Пастівник. Рід об'єкту: рослинний. Походження назви: тут випасали коней, кіз. Місцеположення: відстань від центру – 850 м, азимут – 25°.

Мочері. Рід об'єкту: рослинний. Походження назви: пасовисько за сортовою ділянкою, колись було болото – мочар. Зараз поведений дренаж відкритого типу. Місцеположення: відстань від центру – 1400 м, азимут – 15°.

Корчунок. Рід об'єкту: історична частина населеного пункту. Походження назви: 1) Тут викорчували ліс і заселяли територію. 2) Саме тут жили перші поселенці в с. Підгірці. Місцеположення: відстань від центра – 1100 м, азимут – 205°.

Кухтійв потік. Рід об'єкту: геоморфологічний. Походження назви: від власника з прізвищем - Кухтій. Місцеположення: відстань від центру села – 1200 м, азимут – 15°.

Мелеків потік. Рід об'єкту: геоморфологічний. Походження назви: через цей потік, як і через Кухтійв проходила дорога до млина на р. Жижаві. Місцеположення: відстань від центра – 1700, азимут – 10°.

Панський ліс. Рід об'єкту: рослинний. Походження назви: ліс належав панові. Місцеположення: відстань від центру – 1250 м., азимут – 210°.

Дашавський ліс. Рід об'єкту: рослинний. Походження назви: ліс належав громаді с. Дашава. Місцеположення: відстань від центру – 500 м, азимут – 90°.

Різана дорога. Рід об'єкту: геоморфологічний. Походження назви: 1) Дорога розділяла – розрізала поле. 2) Тут був лісовий масив, через який прокладено дорогу, вирубавши ліс. 3) На цій дорозі пан зарізав козака. Місцеположення: відстань від центру – 1550 м, азимут – 50°.

Ласки. Рід об'єкту: історична частина села. Походження: існують перші, другі, треті ласки. Назва походить від того, що ця земля з панської ласки віддавалась для користування людям. Місцезнаходження: відстань – 900 м, азимут – 245°.

*Дорога польова в мереживі коліс.
Пройти так з кілометр – отам вже буде Шишкін:
Смеречина, сосна – так званий панський ліс.
Під лісом генде – дуг, то наші «треті ласки».*

С. Підлужний

Ланки. Рід об'єкту: рослинний. Походження назви: невеликі ділянки поля. Місцезнаходження: відстань – 800 м, азимут – 175°.

Підгора. Рід об'єкту: геоморфологічний. Походження назви: село розташоване на верхніх терасах р. Стрий, частина Болехівської височини. Місцезнаходження: відстань – 250 м, азимут – 360°.

Висновки. Усі ці назви дають нам змогу заглянути у минуле нашого краю, дізнатись про життя наших предків, його особливості.

Список використаних джерел:

1. *Сакаль Є. В.* Географія Стрийщини. Стрий: «Щедрик», 1999.
2. *Сакаль Є. В.* Атлас Стрийщини. Стрий: «Щедрик», 2006.
3. *Шаблій О. І.* Село на золотому Поділлі: земля і люди. Львів: Аверс, 2011. 712 с.

АРХІТЕКТУРНА ПЕРЛИНА КРАЮ

Романишин Роман,

11 клас, КЗ ЛОР «Підгірцівська спеціальна школа»

Науковий керівник: **Бабій Світлана Любомирівна**, вчитель історії
КЗ ЛОР «Підгірцівська спеціальна школа»

Актуальність дослідження: збереження та ефективне використання об'єктів культурної спадщини, популяризація історичних і культурних надбань, шанобливе відношення до культурної спадщини.

Мета дослідження: зібрати інформацію про становлення, занепад та відновлення архітектурної перлини підгорян.

Результати дослідження: замок у с. Підгірці за тривалий відтинок історії пройшов шлях від становлення, зміни чисельних власників до занепаду та відновлення. Єдина відомість про минувшину села у Польському географічному словнику, що у 1637 р.

перемишльський стольник Андрій Кречовський з дружиною Анною Казановською стали фундаторами місцевого костюлу і побудували замок. Але першим добре відомим власником маєтку у Підгірцях був Юзеф Александр Яблоновський (1711-1777) – воєвода новогрудський, геральдист і меценат, засновник Товариства Наукового ім. Яблоновських в Лейпцігу. Юзеф Александр Яблоновський отримав с. Підгірці у спадщину від батька і, ймовірно, у 1734 р. і розпочав будувати новий палац. Проте невдовзі родина Яблоновських продала палац, і довгі роки ці маєтності стояли пустою і довго не мали сталого господаря. У кінці 1780-х рр. там оселився Ігнатій – молодший Бруніцький (1780-1848), там же у 1798р. народився його син Максиміліан. Лише у 1815 р. маєтності опиняються у руках барона Юзефа Бруніцького (1788-1835) одного з синів Ігнатія – старшого Бруніцького (1748-1824).

*Іва Бруніцька із синами Юліан Яків
Юзеф (1891-1940) і Юзеф Франц
Альберт (1892-1936).*

Найдовше палацом володіла родина баронів Бруніцьких. Вони майже 150 років безперервно, передаючи із покоління в покоління, дбали про нього. Наприкінці ХІХ ст. палац набув довершеного вигляду. Тепер ця споруда належить до стилю історизму, триповерхова, оточена двома вежами. У 1939р., з приходом радянської влади, коли рід Бруніцьких уже відійшов, у палаці почали розміщувати сільськогосподарську техніку, згодом була школа-інтернат, рибгосп.

Місцеві перекази, які зібрав у 30-х рр. ХХ ст. уродженець Моршина дослідник палацових споруд Роман Афтаназі (1914-2004), пов'язували замок з перебуванням у ньому стрийського старости Яна Собеського. Майбутній король приїздив в місцеві ліси на полювання. Так, за переказами старожилів, у 1668 р. польський король воював з турками в Угорщині. У цій битві він попав в оточення турків і неминуче б загинув, якби на допомогу не підоспів угорський шляхтич Печар зі своїми лицарями. За це польський король подарував йому дерев'яний мисливський замок у Підгірцях.

У 1848 р. замок належав нащадку Печара, який був полковником у війську. В цьому році була велика епідемія чуми в Польщі і в Україні. Від чуми померла дружина пана Печара, залишивши однорічного сина Томаша. Пан віддав дитину на виховання сторожеві замку. А замок продав угорському євреєві Бронштейну, який купив собі титул барона і став бароном Бруніцьким. Пан полковник Печар більше не з'являвся у Підгірцях. А його син Томаш виховувався у сім'ї панського сторожа, одружився з Палагною (родом із Верчан), працював конюхом у п. Бруніцького. Він мав 4 сини і дві дочки. Дотичним підтвердженням побутування Печарів у Підгірцях може бути збережене в околичних селах прізвище Печар, а

також прізвисько Мадяр. Про рід Печарів у Підгірцях розповіла Ярослава Столяр, 1926 р. н. Але архівних даних опро ці події поки що немає.

У книзі Романа Пастуха «Стрийщина» читаємо: «До 1939 р. палац у Підгірцях вважався перлиною архітектури на цілу довколишню округу. Але «перші совіти», німецька окупація і особливо «другі совіти» зробили свою чорну справу. Від колишньої величі та краси палацу залишились тільки товсті мури, накриті червоною дахівкою. На місці дверей і вікон темні порожні отвори. То тут, то там обсипається стеля, видніються сліди замокання від дощу. Враження: ніби через село і палац прокотився фронт або страшний смерч і залишив таку руйнівну картину».

На сьогодні палац частково відновлений, хоч далі потребує значного ремонту. За словами керівника управління об'єктів культурної спадщини Львівщини, пам'яткознавця Василя Петрика, палац у Підгірцях не має статусу державної пам'ятки. Він є пам'яткою місцевого значення, тому його можна приватизувати. Спочатку, у 90-их роках, це зробили одні власники, а згодом, у 2014 році, другі. Це три родини, які мають прізвища Герга, Берник, Онишкевич. Двоє з них є жителями цього села, третя родина зі Львова. Восени 2021р. палац у Підгірцях відкрили для відвідувачів. Наразі сюди можна потрапити лише за дзвінком на номер: 097 143 84 08.

Висновки: На щастя, унікальній архітектурній пам'ятці села не дали відійти у забуття. Замку наданий шанс не залишитися в архівних документах, фотографіях та спогадах, а милувати око та бути місцем відпочинку для багатьох відвідувачів. На даний час йде реконструкція архітектурної пам'ятки. Істориком і краєзнавцем М. Закусовим ведуться пошуки архівних даних про власників замку, знято цікавий матеріал про замок, парк, церкву

у селі. Широ вдячні людям, яким не байдуже історичне минуле нашої країни. Адже народ, який не цінє минулого, не має майбутнього.

Список використаних джерел:

1. *Пастух Роман*. Стрийщина крізь віки. Енциклопедична книга-альбом. Дрогобич: Видавництво «Коло», 2011. 520 с.
2. *Roman Aftanazy*. Dzieje Rezydencji na Dawnych Kresach Rzeczypospolitej. Том 8, Ss. 186-189.
3. Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego, T. VIII. 1887. Warszawa, 392 s.

НАСЕЛЕННЯ ТА ДЕМОГРАФІЧНІ ПРОЦЕСИ СЕЛА ПІДГІРЦІ

Пеца Юлія,

10 клас, КЗ ЛОР «Підгірцівська спеціальна школа»

Наукові керівники: **Вовщук Леся Володимирівна**, директор школи, вчитель географії КЗ ЛОР «Підгірцівська спеціальна школа»; **Ярич Уляна Володимирівна**, вчитель географії КЗ ЛОР «Підгірцівська спеціальна школа»

Актуальність: Вивчення особливостей населення села, демографічних процесів, родів, родин, їх походження, збереження традицій і звичаїв.

Мета дослідження: Зібрати інформацію про людність села, релігійний склад, демографічні процеси, побудова статево-вікової піраміди, вивчення походження родів, прізвищ.

Результати дослідження: Відомості про населення у різні роки, а також інші дані про село знайдено у Шематизмах духовенства Львівської архієпархії Австрійських переписах. Кількість населення у різні роки подано нижче у таблиці.

На 1900 р. у Підгірцях було населення 645 осіб, з них 545 українців, 66 поляків, 8 євреїв, 20 німців (за австрійським переписом) (табл. 1).

Таблиця 1

Населення с. Підгірці

Рік	Кількість мешканців, осіб	Рік	Кількість мешканців, осіб
1857	467	1921	686
1859	423	1924	628
1887	488	1931	708
1906	530	1935	845
1909	692	1936	779
1914	754	1939	760

У Шематизмі 1906 року зазначено, що патроном церкви Сошествія Св. Духа є Юліань барон Бруницькій, парох – Антоній Желеховський, латинників - 34, протестантів – 12, жидів – 10. 1909 р. – 692 людей у селі (638 – греко-католиків, 34 римо-католиків, 10 протестантів). 1939 р. – 760 жителів (670 українців, 30 поляків, 20 латинників, 30 євреїв і 10 німців).

До 1939 року в селі було 123 господарства, які мали 290 га землі, з них 100 га орної землі, 100 га сінокосів, 90 га пасовищ. 400 га землі належало п. Юліану Бруницькому. У 1881 році у селі була 81 хата, проживало 488 осіб, у 1921 – 132 доми, 684 особи, у 1935 році – 148 хат, 845 осіб. У 1909 році існувала двокласова школа, в якій навчалося 137 дітей, у 1935 р. – 76 дітей.

Рис. 1. Село Підгірці у 30-х роках ХХ ст.

Національний склад села сьогодні різноманітний: українці, росіяни, білоруси. Збагатився етнічний склад в результаті переселення (операція «Вісла»), одружень молодих людей, працівників колишнього колгоспу.

Не таким було село півстоліття тому. Найкращим у селі був дід Романчука Івана. Решта будівель були хати і «хатки», які ще будував пан Бруніцький для своєї челяді. Через село йшла ґрунтова дорога, по якій після дощу без гумових ботів годі було пройти. Електрики не було, світили гасовими лампами та свічками. Рідко в якій хаті була підлога, долівки були глиняні. Опалювалися житла дровами.

У кожній хаті під вікном за столом стояв бамбетель – лавиця–ліжко. Вдень на ньому сиділи, а вночі спали. В середині був матрац з сіна – соломи, спати на цьому ліжку було тепло, бо боковини дерев'яні і зберігали тепло. У спеціальній школі створено хатину-музей (рис. 2), де можна побачити, як жили наші пращури. Експонати збиралися з села і навколишньої місцевості.

Рис. 2. Хатина-музей с. Підгірці

Природний рух населення. Головними характеристиками природного руху населення є народжуваність і смертність, різниця між цими показниками, яка відображає природний приріст або спад кількості людності.

Як видно з рисунку, природний рух населення села Підгірці характеризується нисхідною динамікою спричиненою депопуляційними процесами і від'ємними міграційними процесами (рис. 3).

Людність поселення стрімко скорочується. Показники смертності перевищують показники народжуваності.

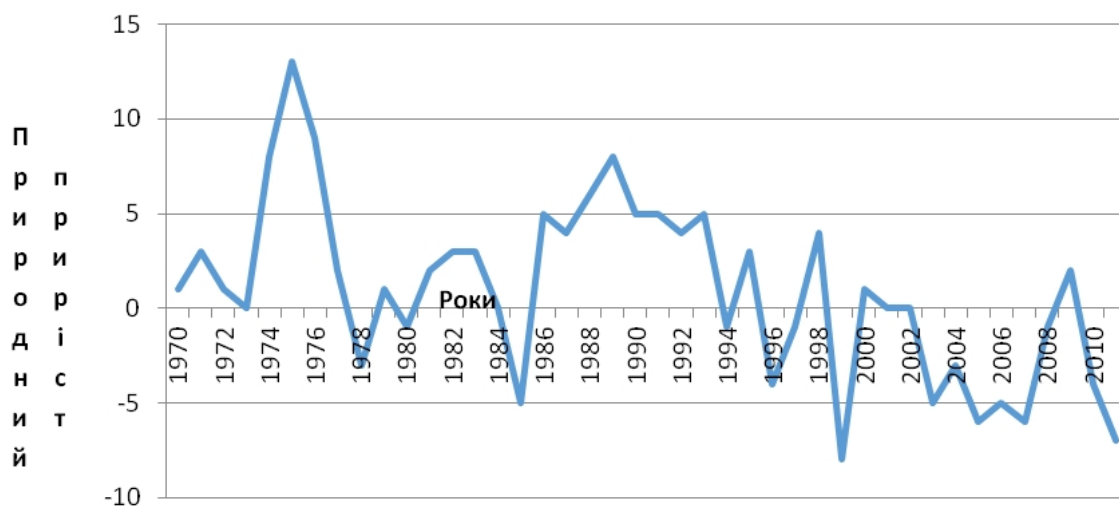

Рис. 3. Природний рух населення с. Підгірці

Статеві-вікова структура населення. Статеві-вікова структура населення відображає співвідношення чоловіків і жінок по роках. Статеві-вікова піраміда (чоловіки-зліва, жінки-справа, 2010 р.) (рис. 4).

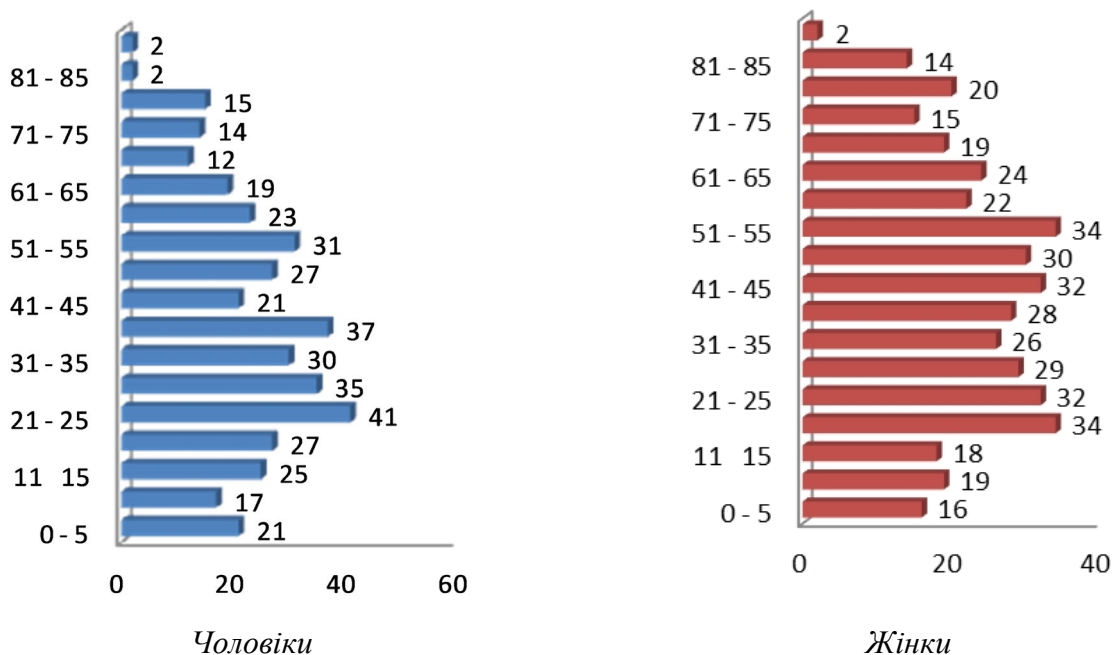

Рис. 4. Статеві-вікова структура населення с. Підгірці, 2010 р.

Прізвища, імена, роди. Від імені прізвища. Основою є різні християнські імена. Присвійність виражена суфіксами -евич, -ишин, -ів, -ук, -юк, -ин, -ик. Наприклад, Романишин, Хомин, Лесюк, Уманців, Романчук, Філіпчук, Костюк, Вовщук, Романів, Пилипів, Захарків, Луців, Михайлишин, Гаврилів, Федорів, Мартинів та ін.

Прізвища за переважно зовнішніми рисами. На початку їх присвоєнь було дуже мало. Це прізвища, які характеризують не лише зовнішні ознаки, але й подібність по відношенню до живих чи неживих об'єктів: Квасни, Головчак, Курочкін, Лизан, Ярको, Зубик, Маївка, Мединський, Погодін, Яворів, Пищик, Малишкін, Когут, Снежик та ін.

Порівняно велику групу прізвищ становлять ті, які «важко» розділити на певні змістовні класи.

Старими і поширеними прізвищами є: Михайлишин, Ципук, Хомин, Пилипів, Кухтій, Бойко, Герга, Луців, Щурко, Печар, Столяр, появилися у селі нові: Черак, Цепух, Уманців, Корінець, Яцків, Кериш, Захарків, Богаєць, Маївка, Курочкін, Мадей, Клебан, Снежик, Малишкін, Сушинський, Берник, Брегін, Грима, Ференц, Мазепа, Шевчик та ін.

Прізвиська. У них відображались певні риси окремих мешканців, часом – іронічні, насмішливі, образливі. До кожної хати у селі підібрано прізвиська, які характеризують певну рису роду, який тут проживає. Наприклад: «Батюшкові» – дідो брав участь у Першій світовій війні, полонений, засланий в Сибір. Коли повернувся, завжди говорив, що у Росії священика кличуть «батюшка»; «Козарізові» – різали кози; «Пустинині» – був великий сад у господарів, люди говорили «пустиня»; «Німойові» – у роду була німа жінка; «Варехові» – бо дідо виробляв ложки, а ложка з німецької – «вареха»; «Храмчина» – баба білила хату, коли люди питали її, вона відповідала, що завтра Храмове свято; «Співачка» – від прізвища Співак; «Диничка» – малий внук діда казав, що наївся дині; «Мастрикові» – приїхав з Німеччини предок і говорив, що там шкіра мастрикова; «Гундерові» – перечилися два брати, німці за походженням, за гроші, сотка – гунд; «Газди» – господар любив казати: «Я господар великий», «Цілювальна» – жінка з роду говорила: «Давай поцілюваймося»; «Шумські» – так колись писався предок; «Бідайкові» – від прізвища; «Кузьові» – давно дідо мав кузню і до нього ходили люди; «Бубликові» – так писався дід; «Магасові» – від прізвища; «Згорбові» – хата була на горбі; «Українька» – жила в хаті дівчина, коли німці у Другу світову війну питали, чому вона така гарна, відповідала: «Бо я українка» (хати немає вже), «Богачові» – мали багато поля; «Михайлавітові» – у роду колись війтом був Михайло; «до старого війта» – колишній, старий війт; «Козакові» – від козака; «Герасимові» – предок називався Герасим.

Висновки. Великий вплив на населення села має війна у наші дні. Зменшився природний приріст, біля 29 будинків стоять «пусткою», люди виїхали з країни. Невже пророчими будуть слова Т. Шевченка: «Погибнеш, зникнеш, Україно, Не стане сліду на Землі». Вивчення населення, демографічна політика дуже важлива для майбутнього України.

Список використаних джерел:

1. *Шаблій О. І.* Село на золотому Поділлі: земля і люди. Львів: Аверс. 712 с.
2. Шематизм всего КАРА греко-католицкой Митрополіі архієпархіі Львовской на рік 1906.
3. Шематизм духовенства Львівської архієпархіі, 1935-36 рр., 400 с.

ДУХОВНА КРИНИЦЯ с. ПІДГІРЦІ

Білик Діана,

8 клас, с. Підгірці, Стрийська ОТГ

КЗ ЛОР «Підгірцівська спеціальна школа»

Науковий керівник: **Бабій Світлана Любомирівна**, вчитель історії

КЗ ЛОР «Підгірцівська спеціальна школа»

Актуальність дослідження зумовлена вивченням ролі церкви у житті сучасного села та її впливом на духовний та культурний стан односельчан.

Мета дослідження: поглибити знання з історії села, вивчити становлення релігійного життя, храмове будівництво.

Результати дослідження: Україна – одна з небагатьох європейських держав, де зародилося і розвивалося унікальне дерев'яне церковне будівництво. Мало який народ може пишатися таким мистецтвом. Історично доля України склалася так, що одна з її земель –

Галичина, створила сприятливі умови для розвитку і збереження цих пам'яток. Серед них і церква в селі Підгірці.

Перша письмова згадка про церкву належить до 1515 р. і міститься в податковому реєстрі. На рубежі XVII-XVIII ст. споруджено наступну дерев'яну церкву Зішестя Святого Духа УГКЦ. У 1814 р. церква згоріла. У 1824 р. (за іншими даними у 1810 р.) стараннями о. Михайла Мартиновича, коштом дідича Юзефа Бруніцького споруджено нову дерев'яну церкву Зіслання Святого Духа УГКЦ. У 1868 р. церкву оновлено, стінопис у вітварі виконав маляр, різьбяр і золотар Симеон Глинський. Він також виготовив великий вітвар, царські і дияконські двері, намісні ікони. У 1890 р. церкву оновлено. У 1932 р. гонтове покриття даху замінено бляшаним. Була побудована церква Введення в храм Святої Діви Марії. Знаходилась вона на місці теперішнього цвинтаря з північно-східної сторони, але за нез'ясованих причин вона згоріла.

Дерев'яна каплиця

Церковний дзвін, 1924 р. виготовлений у Львові

За переказами, на місці теперішньої церкви стояла католицька капличка. Пан Бруніцький дав кошти на розбудову цієї каплички. Її почали розбудовувати з 1790 р. Будівництво дерев'яної церкви Зіслання Святого Духа закінчили в 1810 р. З часом церква змінювалася як зовнішньо, так і внутрішньо. Деякі відомості свідчать, що в районі немає церкви зі схожим престолом. На території церкви є могила сім'ї священника, а також фігура Діви Марії з Ісусом Христом на руках. Церква тризрубна в плані, з трьома верхами, які завершуються чотирисхилими наметовими дахами. Довкола церкви піддашся, оперте на виносах вінців зрубу. Всі три простори в інтер'єрі відкриті на повну висоту. Поряд з церквою дерев'яна дзвіниця. Квадратна в плані, двоярусна, виконана в каркасі. Завершується чотирисхилим наметовим дахом. Обидві споруди взяті під охорону як пам'ятки архітектури. Охоронний номер 519 (табл. 1).

Таблиця 1

Пам'ятники містобудування і архітектури України, 1985

ID	Назва	Рік виникнення/виявлення	Населений пункт	Охоронний номер	Тип
46-253-0004	Церква Св. Духа (дер.)	1810-1824	с. Підгірці	519/1	А-нац.
46-253-0005	Дзвіниця церкви Св. Духа (дер.)	1810 р.	с. Підгірці	519/2	А-нац

Джерело: Пам'ятники містобудування і архітектури Української УРСР. Т.3. Київ: Будівельник, 1985. С. 218.

В 1933 р. парохом церкви став о. Михайло Ференц, який вболівав за національне відродження, за що в 1945р. був арештований, засуджений і висланий до Сибіру, де і помер.

Після арешту пароха в церкві відправляли священники з інших сіл, а в 1946 р. парафію прийняв отець Василь Савхів, який з 1932 р. був парохом церкви с. Олексичі. Він у 1946 р. прийняв православ'я, чим врятував церкву від закриття, а себе – від репресій. В кінці серпня 1961 р. советська влада закрила церкву. Парафіяни с. Підгірці були змушені ходити на Службу Божу до с. Олексичі. 4 грудня 1988 р. в храмі Святого Духа вперше за 27 років відбулася святкова Служба Божа, а офіційний дозвіл на відкриття церкви було дано на Великдень 1989 р.

Церква зіслання Святого Духа

У березні-вересні 1990 р. інтер'єр храму оновлено художником Ярославом Сагайдаком з двома помічниками. Встановлено новий алюмінієвий хрест на центральній бані. На території церкви громадою села в пам'ять про скасування кріпацтва поставлено хрест у 1905 р.

Священники церкви:

- о. Любинецький Леонтій;
- о. Коцюба Дмитрій;
- о. Строцький;
- о. Івасик Стефан (1909 р.);
- о. Ференц Михайло (з 1933 р. – 1945 р.);
- о. Савхів Василь (з 1946 р. – 1945 р.);
- о. Свистун Юрій (1988 р. – 1997 р.);
- о. Процик Василь (грудень 1997 р. – березень 1998 р.);
- о. Кантор Михайло (1998 р. – грудень 2000 р.);
- о. Кондеревич Орест (2000 р. – 2006 р.);
- о. Дмитрів Богдан (з 2006 р.).

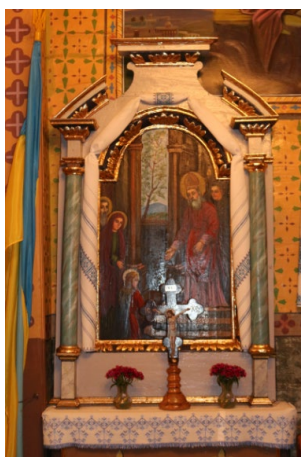

Хрест біля церкви, 1905 р.

Спогади Хомина Володимира Васильовича, 1934 р.н. Біля кам'яного хреста поховані два німці часів II світової війни, які загинули у 1944 р. під час нальоту радянської авіації –

нічних бомбардувальників У-2. Німецька колона була розміщена на території маєтку Бруніцьких. Коли радянська розвідка їх виявила, направила бомбардувальники. У результаті згоріло 4 хати та вбито 2 німецькі солдати, котрих поховали на подвір'ї церкви. На могилі були 2 каски. Приїжджали представники Німеччини, щоб дізнатися про своїх співвітчизників і забрали останки на Батьківщину для перепоховання.

Церква прикрашена вишиттям, створеним руками Кухтій Ксені, Хомин Лесі, Ципук Анни, Федорів Анни, Козак Ярослави, Кухтій Ольги, Пак Оксани, Гаврильців Оксани, Коцини Марії, Федорів Анни, Кухтій Наталі, Щих М., зелене вишиття подарувала церкві Гнатківська Галина. У церкві є старовинні образи, які, за переказами старожилів, подаровані ще паном Бруніцьким.

Образи в церкві, подаровані п. Бруніцьким

Закладання першої цеглини, 5 травня 2007 р.

Висновки: Церква є найбільшою духовною скарбницею та гордістю села, місцем духовного відпочинку людської душі, місцем спілкування людини з Богом. Храм служив осередком національного духу, культурно-просвітницьким і навіть господарсько-побутовим центром. Шлях до храму завжди нелегкий. Його торують важкою працею, мозолями і потом, а насамперед – молитвою, бо вона, як відомо, здатна гори пересувати. На початку ХХІ ст. жителі села зважилися на будівництво нового храму. Не легко зреалізувати було ці плани. Проте у Господа нічого неможливого немає.

Список використаних джерел:

1. Буклет до 200-річчя церкви села Підгірці (Ониськів М. С.)
2. Пам'ятники містобудування і архітектури Української УРСР. Т.3. Київ: Будівельник, 1985. С. 218.
3. Сулик Р. Дерев'яне церковне будівництво на Стрийщині. Львів-Стрий, 1993. С. 31.

ТЕРИТОРІЯ НАВЧАЛЬНО-СПОРТИВНОЇ БАЗИ ЛІТНІХ ВИДІВ СПОРТУ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ: ГЕОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЩОДО ПОДАЛЬШОГО ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ

Лісніченко Михайло,

8 клас, ТОВ «Школа вільних та небайдужих» м. Львів,
Науковий керівник: **Моргацький Владислав Миколайович**,
вчитель географії ТОВ «Школа вільних та небайдужих»

Актуальність дослідження. Проблеми сталого та якісного використання міського простору стають мейнстрімовими в розвитку урбаністичних досліджень. Сама ж урбаністика набуває популярності серед широкого кола людей, які цікавляться створенням комфортних публічних просторів міст. Особлива роль відводиться тим територіям, що мають значний потенціал для розвитку міст, але ще належно незадіяним. Такою визначаємо і ділянку Навчально-спортивної бази літніх видів спорту Міністерства оборони України (НСБ ЛВС МОУ), в межах якої розташована Школа вільних та небайдужих.

Мета дослідження. Здійснити загальний природничо- та суспільно-географічний аналіз території НСБ ЛВС МОУ. А також запропонувати власне бачення щодо її просторового розвитку з урахуванням функціонування Школи вільних та небайдужих як найбільш активної частини комплексу.

Результати дослідження. Територія НСБ ЛВС МОУ розташована у північно-західній частині міста Львів на північному-сході Клепарівської височини, яку науковці-географи відносять до геоморфологічного району Львівського плато. Спортивну базу сформували у східній і північно-східній частині Кортумової гори. Структурно ландшафт ділянки відповідно до районування представлений крутим схилом із структурною терасою, складеною елювіально-делювіальними суглинками, товщиною до чотирьох метрів на корінних пісках, пісковиках та мергелях у межах крайньої південної частини Львівського Розточчя. Тут до цих пір збереглась одна з небагатьох природних ділянок зони широколистяних лісів у місті, представлена сірими лісовими ґрунтами та грабово-буковими лісами [1, с. 38].

Рис. 1. Географічне положення НСБ ЛВС МОУ в межах Кортумової гори (за даними Google Earth)

У другій половині ХХ століття частина з них була знищена внаслідок будівництва спортивного комплексу (насамперед, стадіону спортивного клубу армії – «СКА») та засадження ділянок ялиною звичайною, вкрай невибагливою за доглядом, як самого дерева, так і суміжних до нього ареалів. Прослідковуємо й екологічні проблеми у функціонуванні території. Приміром, наслідком щільної запаркованості є залишки слідів від паливно-мастильних матеріалів. Комплекс (особливо басейн) має істотне навантаження на систему водовідведення та водопостачання міста. Вбачаємо й сильний вплив шумового забруднення від розташованої поруч залізниці з інтенсивним рухом потягів. Із природничо-географічних процесів виокремимо ерозію на вищих ділянках гори та відсутність будь-якого догляду за рослинами. Зараз географічний об'єкт є геологічною пам'яткою місцевого значення.

Освоєння території, де розташований НСБ ЛВС МОУ, розпочалось наприкінці ХІХ століття. У ті часи нею володів радник губернатора Галичини Ернст фон Кортум. Він отримував прибуток від надання в оренду господарських будиночків і землі. Після смерті у 1810 році ділянка змінювала власників і, зрештою, перейшла у підпорядкування військового відомства у 1883 році. На південному схилі закладено Янівський цвинтар. Протягом століття на різних частинах Кортумової гори розроблялись піщані кар'єри [3, с. 65-69].

Суспільно-географічне положення території НСБ ЛВС МОУ в межах Львова характеризуємо як напівпериферійне. До центру міста сформувалася стала пішохідна доступність (близько 2,5 км). Відповідною вона є до північних ділянок міста та до важливих об'єктів по вулиці Чорновола; північно-західних по вулиці Шевченка; південних по вулиці Городоцька [2, с. 395-400].

Рис. 2. Суспільно-географічне положення НСБ ЛВС МОУ в межах Львова

Сам комплекс утворює досить розвинена спеціалізована інфраструктура: спортивно-стрілецький комплекс, стадіон, басейн, зал для спортивної гімнастики, база сучасного п'ятиборства, універсальний спортивний зал, легкоатлетичний манеж з велотреком, тенісні корти, гуртожитки, насосна станція, конюшня, лучне поле, пожежне озеро, готель, конкурне поле тощо.

Рис. 3. План-схема території НСБ ЛВС МОУ

Окремо тут організовано заклад загальної середньої освіти – ТОВ «Школа вільних та небайдужих». Оскільки територія почала активно забудовуватись у 1970-ті роки, то інфраструктура, через відсутність систематичного оновлення, є застарілою. Основу розвитку вбачаємо в її реновації та можливості зведення нових спортивних об'єктів із урахуванням реалій воєнного часу та потреб у підтриманні фізичного здоров'я чи реабілітації воїнів. І, звичайно, наявності освітнього закладу. Для початку слід закласти належну інфраструктуру для різних типів мобільності відповідно до вікових особливостей користувачів. Слід і пропрацювати варіанти з оновленням котелень із більш енергоефективними механізмами. Існує нагальна потреба у відновленні стрілецького комплексу, розбудові укриттів, стадіону, велотреку і гуртожитків. Для цього можна залучити капітал зацікавлених стейкхолдерів.

Питання відновлення роботи стрілецького комплексу можливе лише після ліквідації всіх правових колізій, адже його функціонування надасть розвитку стрілецькому напрямку. Раніше тут проводились чемпіонати України з кульової стрільби. Крім того, у незадовільному стані перебуває стадіон і потребує хоча б косметичного ремонту. Найперспективнішим кроком вбачаємо реновацію велотреку як унікального спортивного об'єкта Львова.

Школа вільних та небайдужих має концептуальні і комфортні внутрішні публічні простори. Та все ж зі збільшенням кількості учнів та учениць є запит щодо інтеграції інших частин комплексу. Наприклад, облаштування перед школою лавок зі спинками, перголи, а також оглядового майданчика, з якого можна побачити центральну частину міста та Високий замок.

Висновки. Периферійні ділянки центральної частини Львова, попри більш ніж п'ятдесятирічну інтеграцію, до цих пір є або транзитними, або ізольованими. Територія НСБ ЛВС МОУ має вигідне природничо- і суспільно-географічне положення та потенціал у розширенні функціонального значення досліджуваної території між центром та північним-заходом міста. Реновація інфраструктури має сформувати нові просторові зв'язки та суттєво покращити розвиток освітньої та спортивної сфери Львова.

Список використаних джерел:

1. Львів. Комплексний атлас / О. Шаблій, С. Матковський, О. Вісьтак та ін. Київ: ДВНП «Картографія», 2012. 192 с.: іл.

2. Львовознавство / Суспільна географія: у двох кн. Книга друга. Проблеми українознавства, регіоналістики і краєзнавства: [Вибрані праці] / Олег Шаблій. Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2015. 706 с.

3. Проект створення об'єктів природно-заповідного фонду на приміських землях Львівської міської ради: Звіт про НДР (заключ.) / Регіональне агентство стійкого розвитку; керівн. А. В. Мельник; викон. В. М. Шушняк [та ін.]. Львів, 2011. Т. 3. 256 с.

ГОЛОВНА ВОДНА АРТЕРІЯ ЧЕРВОНОГРАДА – РІКА ЗАХІДНИЙ БУГ, ЇЇ ГІДРОЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН. РОЗРОБКА ЗАХОДІВ СПРЯМОВАНИХ НА ВІДНОВЛЕННЯ ЯКОСТІ РІЧКОВИХ ВОД

Явний Олег,

8 клас, Червоноградська гімназії № 2

Науковий керівник: **Новікова Тетяна Євгенівна**, вчитель географії
Червоноградської гімназії № 2

Актуальність: Україна має значні сумарні водні ресурси, проте велика їх частина не може бути використана. Як наслідок, за їх поновлюваними запасами на одного жителя, наша країна є однією з найменш забезпечених країн у Європі. Крім того, згідно з офіційною статистикою, щороку у водойми України скидають близько 300 млн кубометрів неочищених стоків. Як відомо, нераціональне використання природних ресурсів може призвести до їхнього вичерпання, а життя людей без води – неможливе.

Мета: Аналіз геоecологічного стану річкового басейну та розробка системи заходів, спрямованих на збереження цілісності та комплексного підходу до використання природних ресурсів.

Гідрографічна характеристика басейну. В гідрографічному плані, відома річка України Західний Буг, належить до басейну Вісли. Крім того, Західний Буг є транскордонною річкою, адже протікає по території трьох сусідніх держав України, Білорусі та Польщі (рис. 1)

Рис. 1. Басейн р. Західний Буг [1]

Площа басейну р. Західний Буг, за останніми даними, становить 73500 км² (на території України 10140 км²). Довжина річки 772 км (на території України 401 км).

Серед великої кількості приток, які знаходяться в басейні Західного Бугу на території України, найбільшими є річки Полтва, Рата, Солокія (протікають по території Львівської області), а також р. Луга (Волинська область).

Гідроекологічний стан. Узагальнюючи дані таблиці можемо зробити висновки, що азотом амонійним, нітратним та нітритним, за мінеральним фосфором р. Західний Буг отримує значні домішки від комунальних і зливових стоків; надходження у водне середовище р. Західний Буг неякісно очищених стоків формує дефіцит розчиненого кисню нижче 4,0 мгО₂/дм³.

Як видно з таблиці, відмічено високий рівень органічних забруднень за БСК₅ бактеріальне забруднення складає 10 млн клітин/мл, що вказує на вплив господарсько-побутових стоків; токсичність водного середовища формують важкі метали, зокрема йони міді, хрому, марганцю. За індексом токсичності вище 26,0 якість води відноситься до 4–5 класу ; рівень забрудненості приток першого порядку р. Західний Буг знаходився на значеннях I–III класу (від чистих до помірно забруднених), крім стоків м. Буськ та м. Львів.;слід відмітити вплив стоків м. Червоноград, від якого у р. Солокія відмічено цвітіння води та замори риб. Загалом ситуація в екосистемі р. Західний Буг напружена.

Таблиця 1

Усереднені дані гідрохімічних характеристик р. Західний Буг

Характеристика	Створи спостережень							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Сума йонів, мг/дм ³	628	631	606	680	560	595	661	690
Хлориди, мг/дм ³	78	76	72	73	45	52	48	55
Сульфати, мг/дм ³	134	106	98	97	88	91	124	118
Індекс, Іа	2.6	2.5	2.4	2.4	1.5	1.7	1.6	2.0
Блок Б. Трофо-сапробіологічний								
Завислі речовини	25	39	20	30	10	10	11	30
Азот амонійний, мг/дм ³	1.80	2.70	10.0	6.9	0.68	0.66	0.82	1.1
Азот нітратний	0.68	0.94	0.51	0.83	0.79	0.51	0.51	0.68
Азот нітритний	0.11	0.19	0.13	0.15	0.10	0.10	0.05	0.03
Фосфати, мін., мгР/дм ³	0.03	0.06	0.50	0.70	0.56	0.67	0.15	0.18
Розчинений кисень, мг О ₂ /дм ³	6.8	4.9	3.9	3.5	10.1	9.9	10.0	8.9
БСК ₅ , мг О ₂ /дм ³	6.7	12.1	18.0	15.6	5.0	6.9	4.0	4.9
ХСК, мг О/дм ³	30.0	60.0	36.0	30.0	42.0	44.0	40.0	39.0
Бактеріопланктон, млн кл./мл	6.9	8.1	10.0	10.0	7.9	8.0	6.0	5.0
Біомаса фітопланктону, мг/дм ³	3.0	5.0	4.5	5.0	4.0	4.0	4.0	4.0
Індекс сапробності	2.35	2.65	3.5	3.4	2.3	2.6	2.2	2.1
Індекс Ів	5.5	9.5	10.0	14.0	11.5	13.4	3.0	3.6
Блок С. Токсикологія								
Мідь, мг/дм ³	0.016	0.012	-	0.012	0.008	-	0.013	0.041
Цинк, мг/дм ³	0.020	0.030	-	0.031	0.09	0.08	0.08	0.065
Свинець, мг/дм ³	0.002	0.003	-	0.010	0.011	0.014	0.011	0.010
Хром, мг/дм ³	0.002	0.003	-	0.002	0.080	0.003	0.004	0.003
Марганець, мг/дм ³	0.01	0.02	-	1.10	1.00	0.18	0.05	0.03
Нікель, мг/дм ³	0.005	0.007	-	0.003	0.004	0.003	0.002	0.002
Фториди, мг/дм ³	0.35	0.50	-	0.36	0.30	0.35	0.30	0.25
Нафтопродукти, мг/дм ³	0.02	0.03	-	0.04	0.03	0.02	0.02	0.015
СПАР, мг/дм ³	0.04	0.06	-	0.05	0.04	0.03	0.02	0.02
Індекс «Іс»	16.0	12.0	12.0	8.0	13.0	13.0	54.0	41.0
Індекс «Іе»	8.0	8.0	8.1	8.1	8.5	9.3	19	6.0

Заходи для збереження і покращення якості водних ресурсів річки. У басейні Західного Бугу необхідна термінова розробка та впровадження заходів спрямованих на відновлення якості річкових вод басейну, які рекомендується здійснювати за рахунок зменшення скидів стічних вод міст, побудови нових та модернізації діючих очисних споруд, каналізаційних мереж, дотримання технологічних вимог очищення води, введення штрафних санкцій за недотримання вимог діючого водоохоронного законодавства. Зокрема, зменшення забруднення води лише р. Полтва сприятиме скороченню загального антропогенного навантаження на водну екосистему Західного Бугу, покращенню якості його води на значному відтинку (м. Буськ – м. Кам'янка-Бузька) та зменшенню виносу хімічних речовин, особливо сполук азоту, з водами Західного Бугу за межі території України.

Вирішення цих завдань не можливе без підвищення роботи мережі національного і транскордонного моніторингу якості річкових вод, впровадження організаційної структури щодо комплексного та збалансованого управління басейном Західного Бугу, інтеграції водоохоронних заходів з боку сусідніх держав згідно вимог Водної рамкової директиви ЄС.

Висновки: Річка Західний Буг є частиною водних ресурсів України. Досліджуючи гідрохімічні характеристики вод, ми дійшли висновку, що річка в межах м. Червоноград помірно забруднена. На сучасному етапі в умовах зростаючого дефіциту якісної питної води та кліматичних змін повинні здійснюватися першочергові заходи щодо її раціонального використання та всебічного збереження.

Список використаних джерел:

1. Гідроекологічний стан басейну Західного Бугу на території України. К.: Ніка Центр, 2006. 184 с.
2. Звіт Західно-Бузького басейнового управління водних ресурсів. Луцьк: [б. в.], 2009. 80 с.
3. *Забокрицька М. Р., Осадчий В. І.* До питання класифікації природних вод за мінералізацією // Гідрологія, гідрохімія, і гідроекологія. 2003. Т. 5. С. 11–18.
4. <https://ep3.nuwm.edu.ua/26208/>.

ЦЕРКВА СВЯТОГО ДУХА СЕЛИЩА ЖВИРКА ЯК ПРИКЛАД САКРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА ТА РЕЛІГІЙНО-ЕКСКУРСІЙНОГО ТУРИЗМУ

Шульган Аліна,

9 клас, ЗЗСО І-ІІІ ст. Сокальський ліцей № 3,

слухачка КЗ «Сокальська Мала академія наук учнівської молоді імені Ігоря Богачевського»

Науковий керівник: **Рябова Оксана Миколаївна**, вчитель КЗ «Сокальська Мала академія наук учнівської молоді імені Ігоря Богачевського»

Церква впродовж багатьох віків була для українського народу тим об'єктом, в який вкладали найкращі досягнення українського творчого генія. Це стосувалося і архітектури і внутрішнього оздоблення храму. Зароджене у Візантії, українське церковне мистецтво ввібрало в себе стильові течії європейського мистецтва, але й не втратило власної національної самоідентифікації.

Актуальність дослідження полягає в тому, що сакральна архітектура України є важливим чинником формування нових маршрутів, які можуть зацікавити різні групи туристів, метою подорожі яких є релігійно-екскурсійний туризм. Вивчення місця церкви в краєзнавстві може дати багато цінної інформації про історію, культуру та ідентичність регіону.

Мета дослідження: вписати храм Святого Духа селища Жвирка в релігійно-екскурсійний маршрут Сокальщини.

Жителі Львівщини завжди були релігійними людьми: уся культура, традиції, звичаї базувалися на релігії, тому у кожному поселенні регіону є сакральні об'єкти різної конфесійної приналежності. Саме Львівщина посідає перше місце за кількістю релігійних організацій в Україні, а саме: 2913 релігійних організацій з юридичним статусом, 18 духовних закладів, 1113 недільних шкіл, 23 церковних засобів масової інформації. На території області 999 церков і дзвіниць, з них 398 – національного значення, 601 – місцевого значення.

На Сокальщині чи не в кожному місті та селі є церква. А в багатьох селах храм – це чи не єдиний осередок для виховання та згуртування молоді. Усіх, хто в'їжджає у давнє місто Сокаль, що на березі Західного Бугу, зустрічає візитна картка лівобережжя – величний храм Святого Духа, що у селищі Жвирка.

Селище Жвирка було засноване у 1885 році в процесі будівництва залізничної колії Сокаль – Рава-Руська, а вже у 50-х роках ХІХ ст. – доповнилось переселенцями з Тернопільщини, Івано-Франківщини, Дрогобиччини, Польщі та інших територій. Кожна

родина привезла з собою свої традиції та обряди. Єдине, що єднало всіх, була Христова Віра, яка не дала їм впасти у відчай, спонукала до життя і кріпила духовно.

Та на той час у селищі церкви не було, адже релігія була заборонена. Існуюча держава, Советський Союз, проповідувала атеїзм, безбожництво. Та будучи ревними прихильниками УГКЦ підпільна церква існувала в родинних побожних вірянах.

Після проголошення незалежності України і виходу греко-католицької церкви з підпілля, селищна громада відчула потребу в релігійному осередку, а оскільки більша частина жителів були вихідцями з західних областей України, то найактивнішою стала греко-католицька частина вірних.

Нові ідеї гуртували людей, кликали до конкретних справ. На цих зібраннях обговорювали важливі питання, що стосувалися духовного відродження в селищі. Найчастіше звучала ідея реєстрації греко-католицької громади. Було створено перше церковне братство у складі 10 осіб. А вже 17 березня 1992 року, Львівська обласна Рада народних депутатів рішенням виконавчого комітету зареєструвала УГКЦ в селищі Жвирка.

За незначний проміжок часу було побудовано каплицю та проведені необхідні роботи для вибору ділянки під будівництво церкви, документи для замовлення проектної документації.

Рис. 2. Будівництво церкви Святого Духа
(світлина з архіву церкви Святого Духа у селищі Жвирка)

Влітку 1995 року почалась будова – було залито фундамент для будівництва нового храму і покладено перші блоки. Споруда виконана в конструктивному об’ємі на 80% – фундаменти, стіни, склепіння, арки бань, стіни бань. Бані виконані до рівня опорних кілець покриття бань. Фундаменти – виконані по проєкту без відхилень в монтажі та геометричних параметрів. Стіни та перегородки – виконані з повнотілої цегли. Перекриття хорів – виконані зі збірних залізобетонних плит. Склепіння над хорами та несучі стінки бань – монолітні залізобетонні.

Станом на 22 жовтня 2006 року будівельні роботи було завершено. Для монтування каркасів куполів приїхали майстри із Вінницької області. Справжньою подією у селищі стало встановлення семи куполів на храмі. Основне будівництво було завершено.

Назавжди залишиться у пам'яті жвирківчан 8 листопада 2009 року Святого Дмитра, бо в цей день відбувся перехід до новозбудованої церкви.

Відтоді і дотепер храм поповнюється новими здобутками: добротна плитка; утеплена підлога; нові дзвони, які були вилиті у Польщі; розкішний іконостас, виготовлений з білого каменю; прекрасні вишивані речі, нові хоругви, професійне якісне озвучення – це далеко не весь перелік реліквій, якими він пишається. А також навісні ікони як символ візантійської традиції.

Рис. 3. Церква Святого Духа у селищі Жвирка
(світлина з архіву церкви Святого Духа у селищі Жвирка)

За це час парафіяни об'єдналися у різні спільноти: «Апостольство Молитви», Спільнота Матерів в молитві, Згромадження Живої Вервиці під покровом Святої Філомени, церковні братство і сестрицтво, два хори. Діє при церкві катехитична школа, дитячий танцювальний ансамбль «Жвирківські візерунки», художня школа Арт-студія «Палітра», молодіжна спільнота «Молодь у Христі».

Висновки. Україна сьогодні переживає період свого духовного відродження. Йде процес пошуку тих духовних орієнтирів, які б допомогли зняти соціально-психологічну напругу в суспільстві, забезпечити соціальну гармонію, особливо тепер, в час війни. Одним із таких засобів духовного відродження є релігійно-екскурсійний маршрут пам'ятками сакрального мистецтва рідного краю.

Список використаних джерел:

1. Жвирка. URL: <https://esu.com.ua/article-18907>.
2. Жвирка. URL: https://mista.ua/Україна/Львівська_область/Сокальський_район/Жвирка.
3. *Огірко О.* Роль Церкви в житті християн України слово вчителю – християнський духовно-просвітницький часопис 2017 р.
4. Перед в'їздом у древнє місто Сокаль вас зустріне візитна картка лівобережжя – величний храм Святого Духа, що у селищі Жвирка, 2021. URL: <https://golossokal.com.ua/turyzm/pered-v-izdom-u-drevnie-misto-sokal-vas-zustrine-vizytna-kartka-livoberezhzhia-velychnyy-khram-sviatoho-dukha-shcho-u-selyshchi-zhvyrka.html>.
5. Туристичні ресурси Львівської області URL: <https://www.docsity.com/ru/turistichni-resursi-lvivskoji-oblasti-1/5992348/>.

6. Українська греко-католицька церква 26.06.2011 греко –католицька церква на Прикарпатті в 19 ст., та її діяльність.

7. Церква Зіслання Святого Духа, Жвирка. URL: <https://wikimapia.org/22310377/uk/Церква-Зіслання-Святого-Духа>.

МІКРОРАЙОН СИХІВ М. ЛЬВОВА: ГЕОГРАФО-КРАЄЗНАВЧІ ОСОБЛИВОСТІ

Хомик Роман,

м. Львів, 10 клас, ліцей № 93 ЛМР;

КЗ ЛОР «Львівська обласна Мала академія наук учнівської молоді»

Науковий керівник: **Котик Любов Іванівна**, асистент кафедри економічної і соціальної географії імені професора Олега Шаблія, ЛНУ імені Івана Франка; керівник гуртка «Економічна географія» КЗ ЛОР «Львівська обласна Мала академія наук учнівської молоді»

Актуальність дослідження: Для розвитку туристичного та збереження історико-культурного потенціалу великих міст, актуальними є дослідження спрямовані на вивчення історико-географічних особливостей функціонування їхніх мікрорайонів. У Львові одним із мікрорайонів є Сихів, що сформувався на місці однойменного підльвівського сільського поселення, яке увійшло у склад міста в ХХ ст.

Мета дослідження: проаналізувати історико-географічні аспекти розвитку мікрорайону Сихів м. Львова, розкрити його сучасні географо-краєзнавчі особливості.

Результати дослідження: Мікрорайон Сихів розташований в південно-східній частині Львова та входить до однойменного адміністративного району міста. На півночі він межує з мікрорайоном Козельники, на сході – з мікрорайонами Пирогівка і Горішній, на півдні з селами Пасіки-Зубрицькі (Давидівська ТГ) і Зубра (Солонківська ТГ), на заході – мікрорайоном Боднарівка [2, 6]. Південна межа мікрорайону Сихів накладається на південну межу Львівської ТГ; західна межа – сформована вул. М. Гориня і р. Зуброю, північна, за дослідженнями доц. І. Гудзеляк мікрорайону Козельники, – проспектом Святого Івана Павла II, вул. Хуторівка, вул. А. Монастирського [3, с. 11], східна – залізничною колією Львів-Івано-Франківськ та вул. Зеленою (рис. 1).

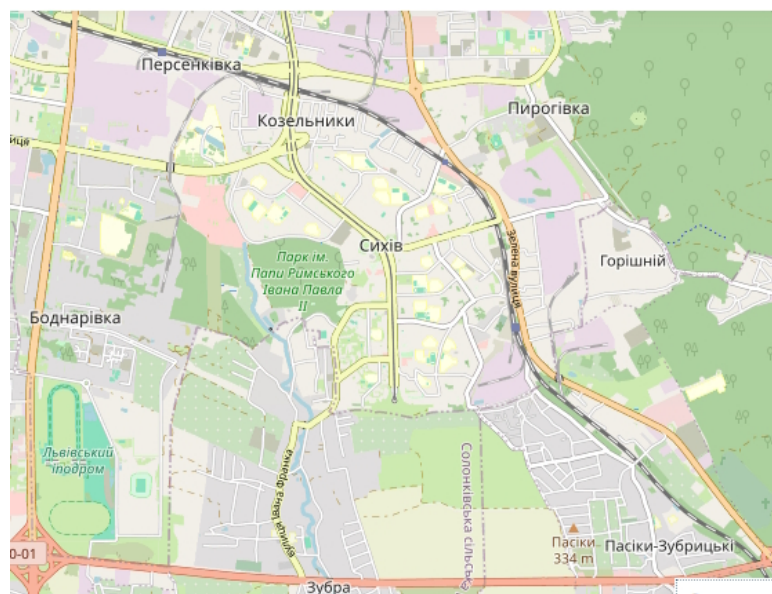

Рис. 1. Мікрорайон Сихів м. Львова [2]

Мікрорайон Сихів закладено на місці колишнього однойменного поселення, перші відомості про яке датовані 1409 р. [8]. У 1507-1509 рр. Сихів переходить з приватної власності у власність львівських райців, а у 1525 р. отримує магдебурзьке право [4, 8]. Розподіл поселення у 1673 р на 12 частин, з метою «щоб кожен расць мав свій двір, поле і кметів» [4] сприяє його розвитку. У 1774 р., за описом австрійської влади земель і майна Галичини, «Сихів мав 46 селянських дворів у власності яких було 75 коней і 45 волів» [8]. Будівництво залізничної колії Львів-Чернівці (1865) та відкриття станції Сихів модернізує поселення: у 1925 р. проживає понад 1 тис. мешканців, діє парафіяльна церква, жіноча школа домашнього господарства [8].

За даними проф. В. Кубійовича систематизованими у праці «Етнічні групи південнозахідної України (Галичини) на 1.1.1939» (видання друге, 1983), в 1939 р. на Сихові проживало 1 400 осіб з яких: 70 осіб – українці, 170 – українці з польською мовою спілкування, 1 110 – поляки, 50 – євреї [5, с. 50]. В етнічно-мовній структурі це: 5,0 % українці, 12,1 % українці з польською мовою спілкування, 79,3 % поляки, 3,6 % євреї.

Домінування представників польського етносу в поселенні (1939 р.) В. Кубійович пояснює: «підміська оселя, тому сильне зростання населення, зокрема поляків» [5, с. 120] і зосередженням «колоністів з 1900-х рр.» [5, с. 121]. Це звична ситуація для підльвівських поселень 1939 р. (рис. 2).

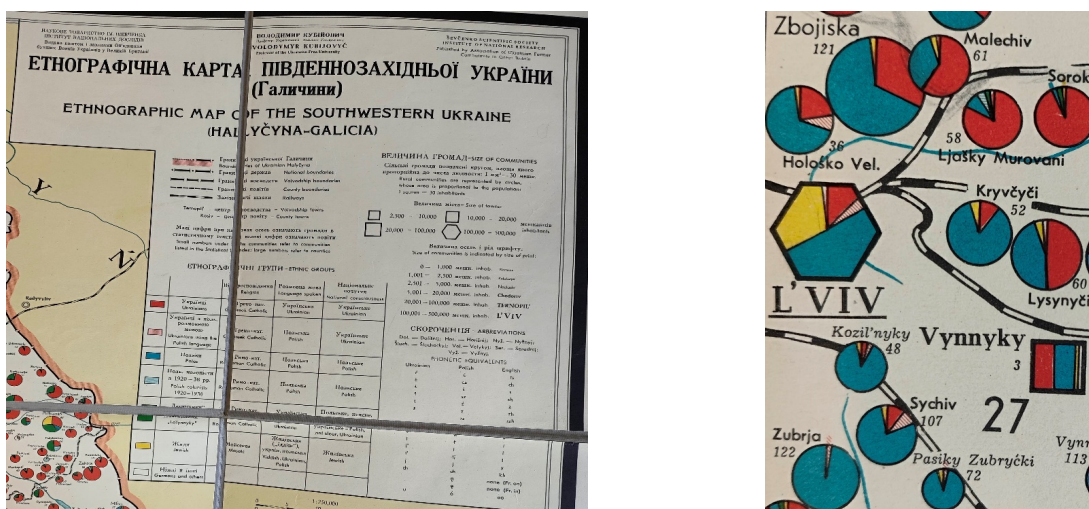

Рис. 2. Село Сихів на «Етнографічній карті Південнозахідної України (Галичини)», В. Кубійович, вид. друге, 1983 (з приватного архіву проф. І. Ровенчака)

Вперше частиною м. Львова поселення стає у 1942 р., вдруге – у 1952 р. [4].

З 1979 р. розпочинається період активної висотної забудови Сихова – житловий масив «проектують на 390 га і на 120 тис. мешканців» [8]. Активна фаза будівництва триває до середини 90-х років ХХ ст. – Сихів трансформується у «спальний» мікрорайон міста, який, за В. Науменком, «виступає у ролі «абсолютно іншого» щодо Львова» [8]. Як зазначив дослідник, Сихів «протиставляють історичному центру та глорифікованій багатій минувшині міста» [8].

Особливістю цього періоду функціонування мікрорайону є дисгармонія будівництва житла і об'єктів соціальної інфраструктури, яка посилена транспортною проблемою. Останню вдалося частково подолати лише у ХХІ ст. завдяки з'єднанню Сихова з іншими мікрорайонами Львова громадським електричним транспортом: 2011 р. тролейбусну лінію прокладено до кінця Проспекту Червоної Калини; 2016 р. – трамвайна лінія сполучила мікрорайон з центром Львова і Головним вокзалом [4, 9].

Також, у цей період відбувається спорудження торгово-розважальних центрів («Арсен», «ВАМ» та ін.), які надають послуги з дозвілля для місцевих мешканців.

Рис. 3. Житлові масиви мікрорайону Сихів м. Львова
(світлина *Л. Котик*; на світлинах – *Р. Хомик* під час польових досліджень, січень 2023 р.)

З початку XXI ст. на території Сихова через наявність вільних площ під забудову активізується модерне висотне житлове будівництво, яке контрастує з сірою панельною забудовою XX ст. (рис. 3). Це посилює внутрішньомікрорайонну соціальну стратифікацію мешканців і закладає основи внутрішньої контрастності мікрорайону за соціальною адресою проживання (рис. 4).

Рис. 4б. Соціальні контрасти мікрорайону Сихів м. Львова (світлина Р. Хомик; 5)

Зараз на території мікрорайону Сихів проживає понад 80 тис. осіб, що складає близько 56 % мешканців Сихівського адміністративного району і біля 11 % населення Львова [7]. Соціальна інфраструктура мікрорайону представлена як об'єктами радянського періоду забудови – Культурно-освітній центр імені Олександра Довженка, Ліцей «Оріяна» (рис. 5а), Ліцей «Сихівський» так і сучасними об'єктами – Церква Різдва Пресвятої Богородиці (2000), «Креативна Міжнародна Дитяча Школа» (2020), «Львівські круасани» (2021) (рис. 5б), «Sport-life» (2013), Верхній Шувар (рис. 5в) тощо.

Позитивно, що частина об'єктів освітньо-культурного спрямування мікрорайону пройшла реновацію та відповідає сучасним очікуванням й запитам мешканців – «Wiki» бібліотека, Культурно-освітній центр імені Олександра Довженка та ін. [10].

а) Ліцей «Оріяна»

б) «Львівські круасани»

в) «Верхній Шувар»

Рис. 5. Об'єкти соціальної інфраструктури мікрорайону Сихів (світлина: – Л. Котик)

Оновлюється рекреаційно-відпочинкова сфера мікрорайону – Сихівський парк, парк ім. Папи Римського Івана Павла II, Парк ім. О. Довженка, Сквер Гідності, Сквер Іоанна Павла II (алея сакур) та ін. Найпопулярніший об'єкт – парк ім. Папи Римського Івана Павла II, який до 2011 року називався «Зубра». Молодь використовує простір парку як місце для занять спортом та дозвілля.

Бютифікація простору [2] відбувається за рахунок ремонту (утеплення і перефарбування у яскраві відтінки) старого житлового фонду, ревіталізації прибудинкових територій, насичення простору об'єктами соціальної інфраструктури, творення громадського простору за запитами мешканців, озеленення (рис. 6).

Рис. 6. Бютифікація простору мікрорайону Сихів м. Львова
(світлина *Р. Хомик*)

Сучасними історико-культурними маркерами мікрорайону є Церква Пресвятої Трійці (вул. Садибна, 1а; 1600 р., УГКЦ), Церква Різдва Пресвятої Богородиці (2000 р., УГКЦ) та парк навколо неї (рис. 7). Соціальними маркерами – торговий центр «Верхній Шувар», район «Санта-Барбара», проспект Червоної Калини.

Церква Пресвятої Трійці

Церква Різдва Пресвятої Богородиці

Рис. 7. Історико-культурні маркери мікрорайону Сихів м. Львова [3]

Соціологічні опитування молоді засвідчують (опитано 38 учнів 9-11 класів ліцею № 93 ЛМР, грудень 2022 р. – січень 2023 р.), що мешканці мікрорайону відчують потребу у об'єктах дозвілля і рекреації, комфортному громадському просторі навколо житлових будинків, доступних за ціною об'єктах спорту, громадського та ресторанного господарства, закладах сфери краси. Не розв'язаними залишаються транспортна проблема та проблема

майбутнього працевлаштування на території мікрорайону із врахуванням інтенсивного висотного житлового будівництва. Турбує мешканців проблема особистої безпеки (в умовах воєнно-політичних викликів – доступ до облаштованих укриттів) [11], скорочення площі зелених та громадських зон. Ментально, мешканці ідентифікуються себе з львів'янами, але ближчим для них є поняття самоідентифікації – сихівчанин.

Висновки. Сихів – мікрорайон Львова, що активно забудовується, шляхом ущільнення, об'єктами висотної житлової забудови, насичується об'єктами торговельно-розважальної інфраструктури і суттєво відчуває брак об'єктів сфери дозвілля і відпочинку. На його території відсутні, за винятком Церкви Пресвятої Трійці (1600), давні історико-культурні об'єкти міста, але він цікавий своєю сучасною планувальною структурою, модерними сакральними об'єктами, зеленими зонами, які можуть слугувати основою для розвитку туризму вихідного дня.

Список використаних джерел

1. Білецький М. І., Ванда І.В., Котик Л.І. Соціальна географія : навч. посібник. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019. 328 с.
2. Геопортал відкритих даних Львівської міської ради. URL: <https://map.city-adm.lviv.ua/map/demography#map>.
3. Гудзеляк І. Трансформація зони садибної забудови міста Львова (на прикладі мікрорайону Козельники). *Економічна та соціальна географія*. Київ, 2021. Вип. 86. С. 6-15. DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-7154/2021.86.6-15>.
4. Історія Сихова. URL: <https://vorobus.com/2014/05/istoriya-syhova.html>.
5. Кубійович В. Етнічні групи південнозахідної України (Галичини) на 1.1.1939 = Ethnic groups of the South-Western Ukraine (Halycyna-Galicia) 1.1.1939: нац. статистика Галичини / Володимир Кубійович; vorwort G. Stadtmuller. – Wiesbaden: Harrassowitz, 1983. – XXV, 173 с.: табл.
6. Львів. Комплексний атлас / за ред. О. Шаблія. Київ, 2012.
7. Львівська міська рада. URL: <https://city-adm.lviv.ua>.
8. Сихів. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Сихів>.
9. Трамвай на Сихів. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Трамвай_на_Сихів.
10. Хомик Р., Котик Л. Географія соціально-культурної інфраструктури Сихівського району м. Львова // Пошуки та знахідки: тези переможців II етапу Всеукр. конкурсу-захисту наук.-досл. робіт учнів-членів районних та міських наукових товариств, комунального закладу Львівської обласної ради «Львівська обласна Мала академія наук учнівської молоді». Львів, 2023. С. 36-37.
11. Хомик Р., Котик Л. Сихівський район м. Львова: адаптація до функціонування в умовах війни // Україна очима молодих: зб. тез. доп. XI Міжнар. учнів. наук.-практ. конф. (Львів-Київ, 7-8 червня 2023 р.). Київ: НЦ «Мала академія наук України», 2024. С. 168-170.

КОМПЛЕКСНИЙ ГЕОГРАФО-КРАЄЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ ТЕРИТОРІЇ СЕЛА МАЛНІВ ЯВОРИВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Філяк Уляна,

8 клас, ліцей «Львівський» ЛМР, м. Львів,

Науковий керівник: **Загрійчук Любов Федорівна**, вчитель географії,
ліцей «Львівський» ЛМР

Актуальність дослідження. Краєзнавчі дослідження є невід'ємною частиною у пізнанні рідного краю та необхідні для того, щоб усвідомити цінність нашої культурної спадщини та знайти шляхи для її збереження. Серед численних поселень Львівської області

село Малнів виділяється давньою історією. Вивченню малих сіл із їх природно- та суспільно-географічними особливостями приділяється недостатньо уваги.

Метою дослідження є здійснення комплексного географо-краєзнавчого аналізу території села Малнів, використовуючи вивчення літературних джерел та власні спостереження.

Результати дослідження. Село Малнів розташоване у західній частині Яворівського району Львівської області на відстані 2 км від державного кордону з Польщею та входить до складу Мостиської територіальної громади (рис. 1).

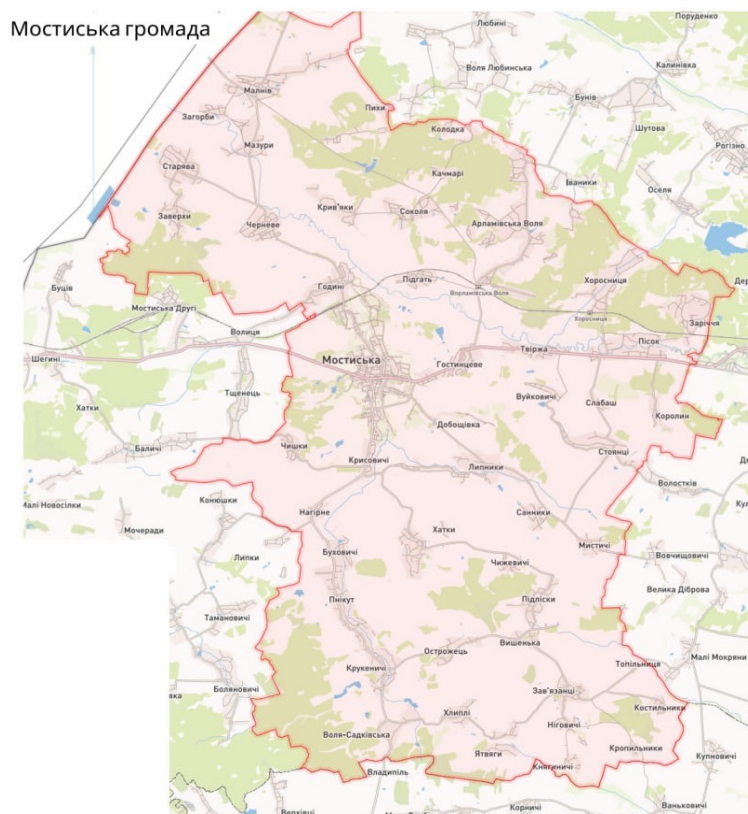

Рис. 1. Мостиська територіальна громада [4]

Ця територія належить до Передкарпатської височини. Тут переважають висоти 220-250 м. У рельєфі спостерігаються широкі та плоскі, іноді хвилясті межирічні рівнини. Поблизу села протікає річка Вишня, долина якої заболочується через рівнинний рельєф. На території села та околиць поширені дернові супіщані, дерново-підзолисті та дерново-глейові ґрунти [3]. Трапляються льодовикові відклади та еолові форми рельєфу. Особливістю території є наявність піщаних дюн, нанесених вітром протягом мільйонів років (рис. 2).

Рис. 2. Дюни в околицях с. Малнів (фото авторки)

Малнів належить до найдавніших поселень слов'ян, які оселилися у басейні річок Сян і Вишня. Оскільки річка Вишня з її притоками не мала стабільного русла та під час повеней розливалася на значні площі, кочові племена селились на пагорбах понад річкою. Про це свідчать археологічні знахідки поселень бронзового віку, раннього залізного віку та часів кіммерійської культури [2, 5]. Також рівнинна болотиста місцевість допомагала селянам ховатися від набігів татар. Характерною для забудови села і сьогодні є компактна форма, де господарства зосереджуються на поверхнях біля вершин та в долинах [1].

Вигідне соціально-економічне розташування на перехресті доріг із Перемишля до Холма та із Кракова до Львова спонукали розвиток торгівлі і ремесел у селі. Природні умови також сприяли заселенню території. Було багато пасовищ і лук, де селяни випасали худобу. Крім того, у річці Вишня водилося багато риби, а в лісах – достатньо дичини.

Жителі Малнова сплавливали дубовий ліс, який використовували для будівництва кораблів, по річці Вишні до Сяну і далі по Віслі. Також випалювали деревне вугілля для використання у кузні та видобували залізо із залізної руди в урочищах Сивиця, Дубина, біля присілку Ковалики. Для власних потреб селяни займалися гончарством, випалювали цеглу, були майстерними теслярами.

До сьогодні збереглися історичні та культурні пам'ятки Малнова. У XV ст. тут було побудовано дерев'яну церкву з трьома куполами, яка була унікальною спорудою (рис. 3). Всередині церкви був дорогоцінний іконостас, частина якого збереглася в новій мурованій церкві. Цінною була також ікона «Пречиста Діва з Дитятком», яка зараз зберігається у Національному музеї ім. Андрея Шептицького у Львові. Деякі ікони XII-XV ст. знаходяться у фондах Національного художнього музею України в Києві [2].

Рис. 3. Церква св. Параскеви 1925 р. [6] та сучасний вигляд території (фото авторки)

Попри багату історію та вдале прикордонне розташування, перспективи розвитку села є невиразними. Багато мешканців Малнова шукають праці за межами нашої країни, з часом забираючи туди свої сім'ї. Сільське поселення потребує державної підтримки та створення робочих місць.

Актуальною проблемою є також розкопування піщаних дюн через неконтрольоване видобування піску. Окрім руйнування природних форм рельєфу, також нищать історичні артефакти різних епох. Малнівські піщані кар'єри видно з космосу, масштаби цього грабунку вражають.

Також уваги потребує й неконтрольований вивіз сміття. Щоб позбутися стихійних сміттєзвалищ у лісі на околицях Малнова, які негативно впливають на навколишнє середовище, місцевим органам самоврядування варто подбати про організований вивіз сміття у селі. Також потрібно провести заходи з екологічної освіти серед місцевого населення.

Висновки. Природні умови території визначали характер господарської діяльності на території села Малнів та околиць. Рівнинний рельєф та заболочена місцевість сприяли

заселенню здебільшого привершинних ділянок. Розташування на перетині торговельних шляхів, а також наявність річки та деревини сприяло розвитку торгівлі. Сьогодні село потребує розширення можливостей працевлаштування, особливо це стосується молоді.

Список використаних джерел:

1. *Байрак Г.* Геоморфологічні чинники розвитку та розміщення населених пунктів Мостиського р-ну Львівської обл. *Вісник Львівського університету. Серія географічна.* 2014. Вип. 47. С. 3-17.
2. *Гусяк С.* Малнів: із глибини віків до сьогодення. Мостиська: ПП Фортуна, 2021. 372 с.
3. Львівська область: природні умови та ресурси: монографія / за заг. ред. д-ра геогр. наук, проф. М. М. Назарука. Львів: Видавництво Старого Лева, 2018. 592 с.
4. Мостиська міська громада. URL: <https://maps.visicom.ua/c/23.03523,49.80916,10/f/OTGUA5GDP?lang=uk>.
5. *Саган І.* Топоніміка Мостищини. Науково-популярна розповідь. Самбір, 2005. 110 с.
6. Церква св. Параскеви. Прадідівська слава. URL: https://pslava.info/MalnivS_CerkSvParaskevyStara,211278.html.

ФОРМУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО РИНКУ В СОКАЛЬСЬКІЙ ТГ

Томашівська Софія,

учениця 10 класу Сокальського ліцею №1 імені Олега Романіва, слухачка
КЗ «Сокальська МАНУМ імені Ігоря Богачевського»
Науковий керівник: **Бик Мирослава Богданівна**, вчитель географії і економіки
КЗ «Сокальська МАНУМ імені Ігоря Богачевського»

Туризм – це не тільки поповнення бюджету громади, але і враження, що отримують люди. Розвиток туризму в об'єднаних територіальних громадах має стратегічне значення для становлення економіки.

Актуальним питанням є дослідження сучасного стану функціонування туристичної інфраструктури в регіональних господарських системах.

Актуальність теми полягає в тому, що туристичний бізнес можна справедливо вважати бізнесом ХХІ ст., тому що він є одним з найбільш динамічним і прибутковим. Туристична діяльність безпосередньо впливає на близько 40 галузей економіки і 10-15% працездатного населення будь-якої країни.

Мета роботи полягає у маркетинговому дослідженні ринку і оцінці перспектив розвитку туризму в межах Сокальської ОТГ.

Відповідно до мети визначено основні *завдання дослідження*:

- дослідити походження поняття терміну маркетинг;
- зробити оцінку ринку туристичних послуг в Сокальській ОТГ;
- здійснити SWOT-аналіз перспективи розвитку туризму в межах Сокальської ОТГ;
- визначити основні цільові групи та головні аспекти позиціонування міста;
- розробити основні оперативні цілі для розвитку туристичної галузі в нашому регіоні.

Для вирішення поставлених завдань було використано такі *методи*: аналізу, класифікації та систематизації наукових даних, порівняльний аналіз, абстрагування, формалізації, узагальнення. В процесі дослідження застосовувалися як теоретичні, так і емпіричні методи: методи системного і порівняльного аналізу.

Об'єкт дослідження: туристичний ринок.

Предмет дослідження: особливості формування ринку туризму в Сокальській ТГ.

В результаті дослідження з'ясовано, що маркетингові дослідження відіграють важливу роль для розвитку туристичної галузі. Вони допомагають планувати напрям діяльності, коригувати недоліки, покращувати якість послуг.

Проведено маркетингове дослідження розвитку туристичної галузі в Сокальській ОТГ. Для цього проаналізовано туристичний потенціал ТГ, визначено основні ознаки ідентичності міста. До яких віднесли: історичні події та особистості, культурно-історичну спадщину, патріотизм та духовність, природно-рекреаційні можливості, архітектуру, річку Західний Буг, місцеву кухню та гастрономію.

Здійснено SWOT-аналіз перспективи розвитку туризму в межах Сокальської ОТГ. Під час маркетингового дослідження визначено основні цільові групи та головні аспекти позиціонування міста. Описано основні перспективні туристичні продукти, які варто запроваджувати в Сокальській ОТГ. Розроблено основні оперативні цілі для розвитку туристичної галузі в нашому регіоні.

SWOT - аналіз розвитку туризму в межах Сокальської ОТГ	
Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> • Велика кількість природних ресурсів та історико – культурних пам'яток. • Розташування на межі перетину культур призвело до великої кількості архітектурних пам'яток. • Прикордонне розташування з Польшею. • Велика кількість червонокнижних рослин і тварин. • Самобутня культура (збереглися звичаї, традиції, ремесла) • Автомобільне та залізничне сполучення обласного та регіонального значення. • Цінова доступність і різноманітність пропозицій для туристів категорії середнього достатку. 	<ul style="list-style-type: none"> • Відсутність достатньої інформації про туристичні об'єкти території, інформаційних плакатів, пам'яток та путівників. • Недосконала комунікаційна інфраструктура. • Відсутнє брендуння міста та Сокальської ОТГ. • Недостатньо розвинена сфера послуг. • Неналагоджена співпраця з турфірмами Львова. • Відсутність конгрес-холу для проведення масових заходів культурного спрямування та ділового туризму. • Незорвинута велосипедна інфраструктура.
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> • Створення туристичних маршрутів. • Збільшення кількості туристів не лише місцевих, а також іноземців. • Іноземні інвестиції. • Відбудова і впорядкування закинутих і забутих архітектурних пам'яток. • Розвиток сфери послуг. • Відкриття нових робочих місць. • Збільшення доходу Сокальської ОТГ 	<ul style="list-style-type: none"> • Розповсюдження вірусів та інших захворювань. • Підвищення рівня небезпеки у регіоні. • Утворення несанкціонованих сміттєзвалищ. • Винищення рідкісних і унікальних рослин і тварин. • Конкурувати Сокальщині з потужними фестивалями у місті Львові буде дуже важко і перетягнути до себе регулярних відвідувачів буде дуже складно.

З метою сприяння розвитку галузі туризму у Сокальській ОТГ необхідно активно стимулювати підприємницьку ініціативу, створити сприятливий інвестиційний та підприємницький клімат, сприяти діловій активності населення у сфері послуг і постійному покращенні рівня обслуговування гостей.

ІМІДЖ СОКАЛЬСЬКОЇ ОТГ

Місто Сокаль та Сокальщина зокрема мають визначено-нейтральний образ туристичної дестинації. Образ міста формується виключно для внутрішнього споживача, обмежена кількість сайтів компаній не мають перекладу контенту іноземними мовами (пріоритетними є: англійська, польська мови). Фактично відсутнє згадування міста (як туристичної дестинації) в міжнародному інформаційному просторі.

Доцільно скооперувати зусилля Сокальської міської ради, громадських організацій та представників туристичного бізнесу на: створення і поширення туристично-інформаційних матеріалів, розробку нових туристичних маршрутів, спільного формування і втілення маркетингових заходів з просування туристичного продукту, використання інструментів фінансової допомоги грантових програм для розвитку туризму.

Зроблено *висновок*, що сучасна концепція маркетингу туризму зорієнтована не тільки на задоволення потреб споживачів, але й на цілеспрямований вплив на їх вибір та свідомість. А отже, маркетингові дослідження відіграють важливу роль для розвитку туристичної галузі. Вони допомагають планувати напрям діяльності, коригувати недоліки, покращувати якість послуг.

Список використаних джерел:

1. Маркетинг в туризмі. URL:<https://sites.google.com/site/marketingyturizmi>.
2. Маркетинговий план розвитку туристичної галузі Сокальської ОТГ Львівської області. Сокаль-Львів, 2021. 80 с.
3. *Мирунов Ю. Б.* Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення». Львів: Видавництво ЛТЕУ, 2020. С. 192-194.
4. Продукти та послуги. URL: https://www.tutorialspoint.com/tourism_management/tourism_management_products_and_services.htm.
5. Definitions of Marketing URL: <https://www.ama.org/the-definition-of-marketing-what-is-marketing>.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЯВИЩА ЦВІТІННЯ ВОДИ У РІЧЦІ ЗАХІДНИЙ БУГ У МЕЖАХ МІСТА СОКАЛЯ

Крупська Вікторія,

9 клас, КЗ ЛОР «Сокальська загальноосвітня санаторна школа І-ІІІ ст. імені Т. Шевченка»,
слухачка КЗ «Сокальська МАНУМ імені Ігоря Богачевського»

Науковий керівник: **Бик Мирослава Богданівна**, вчитель географії і економіки
КЗ «Сокальська МАНУМ імені Ігоря Богачевського»

Актуальність. Значною світовою проблемою сьогодення стало шкідливе цвітіння водоростей в озерах та водоймах, яке впливає на комунальні, сільськогосподарські та промислові джерела води. Так зване «цвітіння» води може призвести до пошкодження екологічних спільнот, створювати серйозну загрозу для здоров'я тварин і людей.

Темою дослідження є вивчення явища «цвітіння» води в річці Західний Буг в межах території міста Сокаль.

Метою даної роботи є дослідження явища «цвітіння» води в річці Західний Буг в межах території міста Сокаль.

Для реалізації цієї мети були поставлені такі *завдання*:

опрацювати наукову та методичну літературу з питання дослідження; провести обстеження водойми, дослідити наявність процесу «цвітіння» води в річці Західний Буг; визначити причини, що призводять до цього процесу; розробити способи уникнення цього явища у даній водоймі; вивчити методи боротьби із масовим розвитком конкретного домінуючого виду водорості в обраній водоймі.

Об'єкт дослідження: річка Західний Буг.

Предмет дослідження: процес цвітіння води в річці Західний Буг.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури з питання дослідження, польове дослідження, статистична обробка зібраних матеріалів, картування, узагальнення й оцінка даних. При маршрутних дослідженнях нами використовувались порівняльно-описовий і пошуковий методи. А при камеральному – кількісний і якісний аналіз.

У даній роботі проведено ряд досліджень із вивчення явища «цвітіння» води. Виявлено, що причиною «цвітіння» води в річці Західний Буг в межах Сокаля є наявність у воді ціанобактерій *Microcystis aeruginosa*.

Дослідження на річці Західний Буг проводили з квітня по жовтень 2023 року. Було вибрано 3 станції: в місці впадіння річки Себечавка в річку Західний Буг, під мостом, який веде в місто Сокаль, на сокальському пляжі (рис. 1).

Рис. 1. Локалізація місць дослідження

Взяті проби досліджували під мікроскопом в шкільному кабінеті хімії для того, щоб виявити мікроскопічні водорості, які призводять до цвітіння води. Найчастіше нам зустрічалися колонії ціанобактерій *Microcystis aeruginosa*.

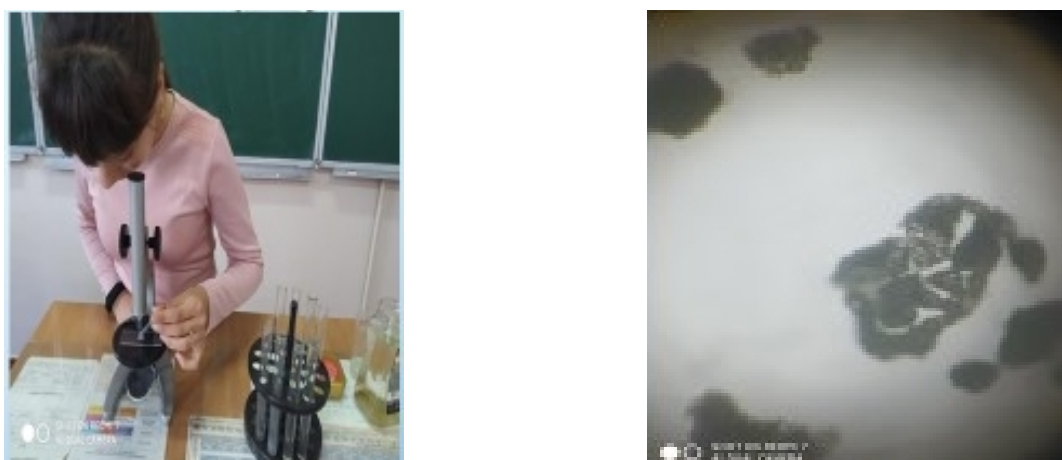

Рис. 2. Процес дослідження

Колір води в річці Західний Буг змінювався на зелений в літній період, а саме в серпні місяці вода крім того, що мала зелений колір, ще відчувався неприємний болотний запах. Через досить дощове літо, в червні і липні не було виявлено різкої зміни кольору води чи неприємного запаху, яке було характерне для попередніх років.

Доведено, що «цвітіння» води є наслідком антропогенного впливу на екосистему як відповідна пристосувальна реакція останньої і, вочевидь, як новий етап її існування у змінених умовах середовища. Описано про негативний вплив *Microcystis aeruginosa* на водну екосистему та здоров'я людини. Визначено способи уникнення «цвітіння» води у річці Західний Буг. Для того, щоб річка Західний Буг була чиста і перетворилася в рекреаційну зону, потрібно впроваджувати певні заходи на місцевому та регіональному рівні.

Це може бути реалізовано шляхом повного припинення скидання у водоймище неочищених і умовно очищених стічних вод промислових підприємств, і побутових стоків, за рахунок підвищення ефективності очищення, використання «буферного захисту».

Отже, у річці Західний Буг причиною цвітіння води є наявність ціанобактерій, що активно розвиваються в літній період. Основною причиною цвітіння, крім природної зміни температурного режиму, є діяльність Добротвірської ТЕС.

Список використаних джерел:

1. Західний Буг. URL: <https://goldfishnet.in.ua/rivers/zahidnyy-bug>.
2. Проблема цвітіння води в Україні: як її вирішити? URL: https://uhe.gov.ua/media_tsentr/novyny/problema-cvitinnya-vodi-v-ukraini-yak-ii-virishiti.
3. *Стасюк І. І.* Сокальщина. Природа і господарство. Львів: ВТНЛ, 1999. 52 с.
4. Цвітіння води: чим небезпечні ціанобактерії. URL: <https://phc.org.ua/news/cvitinnya-vodi-chim-nebezpechni-cianobakterii>.
5. Юшка від олігарха: на Львівщині у Західному Бузі загинула риба через скидання гарячої води з ТЕС. URL: <https://stopcor.org/yushka-vid-oligarha-na-lvivshhyni-u-zahidnomu-buzi-zagynula-ryba-cherez-skydannya-garyachoyi-vody-z-tes>.

РІЧКА КРАСНОСІЛКА ЯК ОБ'ЄКТ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ

Диня Марія,

учениця 10 класу Сокальського ліцею №1 імені Олега Романіва, слухачка КЗ «Сокальська МАНУМ імені Ігоря Богачевського»

Науковий керівник: **Бик Мирослава Богданівна**, вчитель географії і економіки КЗ «Сокальська МАНУМ імені Ігоря Богачевського»

Актуальність дослідження. Стан малих річок є індикатором всієї річкової мережі кожної країни. Тому так важливо здійснювати спеціальні комплексні заходи для захисту малих річок від зменшення водності, забруднення та пересихання, й спрямовувати їх на ліквідацію негативного впливу антропогенних факторів.

Мета роботи. Мета роботи полягає у дослідженні та визначенні поточного стану р. Красносілки та факторів, що на нього впливають. Розробка рекомендацій спрямованих на відновлення природного стану річки та збереження її рекреаційної привабливості.

Відповідно до поставленої мети було поставлено такі завдання:

- ознайомитись з поняттям ревіталізація;
- проаналізувати спроби реабілітації річок в Україні;
- дослідити походження назв річки Красносілка;
- здійснити оцінку екологічного стану р. Красносілки;

➤ виявити причин, які призводять до погіршення стану р. Красносілки та визначити ступень їх впливу на стан екосистеми річки;

➤ розробити рекомендації щодо заходів з ревіталізації р. Красносілка

Об'єкт дослідження: річка Красносілка

Предмет дослідження: визначення екологічного стану річки Красносілка.

Для реалізації визначеної мети та вирішення поставлених завдань використано такі загальнонаукові *методи дослідження:* аналізу, класифікації та систематизації наукових даних, порівняння і, зокрема, порівняння в динаміці, абстрагування, формалізації, узагальнення. Спеціальні методи такі: дистанційного зондування Землі, використання веб-ресурсів, картографування.

Використовуючи літературні та картографічні джерела нами проаналізовано походження різних назв річки Красносілки, визначено їх гідроніміку.

Рис. 1. Топографічна (геологічна) карта басейну річки Красносілка від 1894р. М 1:7500 (взято з Аналітичного звіту)

(Створено автором)

Рис.3. Зміна русла річки Красносілка з XVIII по XXI ст.

— Русло річки у XXI ст.
— Русло річки у XVIII ст.

Рис.2. Топографічна карта басейну річки Красносілка від 1990 р. М 1:50 000 (взято з Аналітичного звіту)

Здійснено опис загальної характеристики річки, використовуючи польові та літературні методи. Використано і узагальнено гідрологічні дослідження річки, які були проведені в рамках проекту «Відновлення екосистеми малої річки – шлях до перспективного розвитку громади та добробуту місцевого населення».

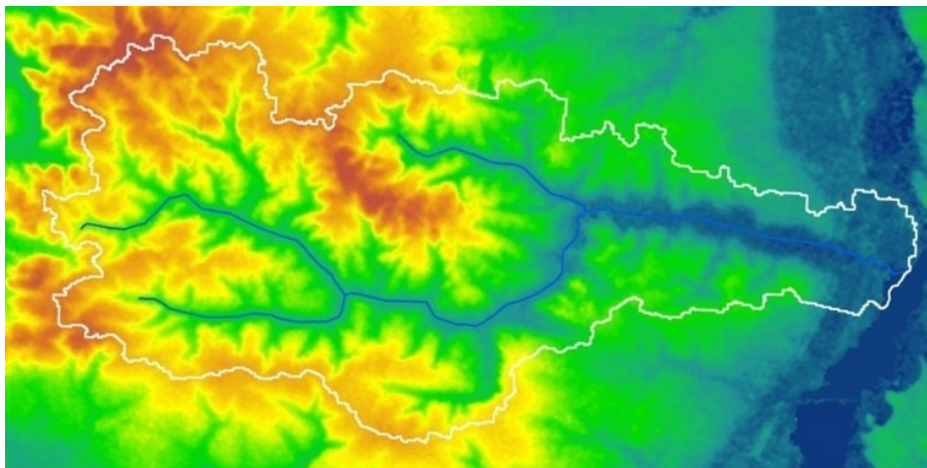

Рис. 1. Цифрова модель місцевості SRTM басейну річки Красносілки від 2000 р. (30 м на піксель) [1]

Проаналізовано екологічний стан р. Красносілка та виявлено причини які призводять до погіршення стану. Виявлено, що відбувається стрімке заростання макрофітною рослинністю русла річки, самоочищення води затруднене через надзвичайно малу швидкість течії. Останнє пояснюється, в тому числі, проведеними у середині минулого століття меліоративними роботами, які докорінно змінили русло, заплаву, долину річки. Деякі ділянки річки Красносілка є каналами меліоративних систем із залишками непрацюючих регулюючих споруд.

Не завжди обгрунтоване сільськогосподарське освоєння басейну, поздовжнє розорювання долини, антропогенне втручання, меліорація, осушення, спрямлення русла, зарегульованість та інші експерименти над природним середовищем, спотворили колись мальовничу річку Красносілка. Натомість сьогодні отримано проблемні замулені канали, слабопроточні заростаючі ставки, непрацюючі гідротехнічні споруди, мілководдя, різке зменшення видових популяцій іхтіофауни.

В басейні річки Красносілка водні ресурси використовують, здебільшого, підприємства вугільної промисловості (шахта ДП «Львіввугілля»), підприємства харчової промисловості, а також водоканал, який є найбільшим споживачем водних ресурсів в цьому басейні. В межах водозбору значного поширення набуло вирощування рослинної сільськогосподарської продукції. Розораність водозбору значно перевищують допустимі екологічні норми, що негативно впливає на екологічний стан, як ландшафтів, так і водних ресурсів.

До основних проблем річки Красносілки можна віднести: наявність гідротехнічних споруд, які потрібно демонтувати, замуленість русла річки, сповільнення течії, незадовільний стан мостів та переїздів через річку, засмічення побутовими відходами, захаращеність берегів.

Нами розроблено рекомендації щодо заходів з ревіталізації р. Красносілка. З метою ревіталізації річки, відновлення екосистеми басейну, повернення її до колишнього природного стану річка потребує вжиття невідкладних природоохоронних заходів спрямованих на усунення побутового засмічення, ведення обгрунтованої господарської діяльності, зменшення рівня зарегульованості в басейні, в тому числі за рахунок ліквідації частини ставків та осушувальних каналів (з подальшою їх рекультивацією і відновленням русла річки), які деградовані і давно не використовуються згідно призначення.

Запізнення із впровадженням природоохоронних заходів можуть мати невідворотні наслідки і як висновок загубити одну із колись наймальовничіших річок басейну Західного Бугу.

Список використаних джерел:

1. Аналітичний звіт щодо стану річки Красносілка. За Проєктом ««Відновлення екосистеми малої річки – шлях до перспективного розвитку громади та добробуту місцевого населення», 2022.
2. Державне агенство водних ресурсів України. URL: <https://davr.gov.ua/news/rozpochato-pidgotovku-navchalnogo-posibnika-revitalizaciya-richok> (дата звернення: 20.11.2023).
3. Крок за кроком до відновлення річки Красносілка. URL: <https://sokal-rada.gov.ua/novyny/stor-102-1> (дата звернення: 20.10.2023).
4. Лагода Л. Річка біля Боратина на Сокальщині потребує охорони. URL: Golossokal.com.ua (дата звернення: 30.10.2022).
5. На Львівщині ревіталізують дві невеликі річки. URL: https://galinfo.com.ua/news/na_lvivshchyni_revitalizuyut_dvi_nevelyki_richky_373673.html#google_vignette (дата звернення: 04.11.2022).
6. Новини. URL: <https://zaxid.net/news/> (дата звернення: 28.11.2023).
7. Річка Красносілка на Сокальщині має «стандартні» для малих річок проблеми. URL: <https://golossokal.com.ua/vlada/richka-kranosilka-na-sokalshchyni-maie-standartni-dlia-malykh-richok-problemy.html> (дата звернення: 04.06.2023).

8. Себечівка – річки Сокальського району. URL: Amp.uk.shops-net.com (дата звернення: 10.07.2022).
9. Себечівка. URL: uk.m.wikipedia.org (дата звернення: 29.10.2022).
10. Топографічні карти заходу України (польські близько 1930 pp.) М 1:100000. URL: <https://maps.vlasenko.net/historical/mapa-taktyczna-polski/index.html> (дата звернення: 29.09.2023).

РЕЛОКАЦІЯ БІЗНЕСУ НА ТЕРИТОРІЮ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Мисик Дарія,

10 клас, Сокальський ліцей №1 імені Олега Романіва;

КЗ «Сокальська Мала академія наук учнівської молоді імені Ігоря Богачевського»

Наукові керівники: **Мусій Світлана Степанівна**, директор і вчитель КЗ «Сокальська Мала академія наук учнівської молоді імені Ігоря Богачевського»; **Бик Мирослава Богданівна**, вчитель географії і економіки КЗ «Сокальська Мала академія наук учнівської молоді імені Ігоря Богачевського»

Актуальність дослідження зумовлена тим, що відкритий воєнний напад росії на Україну 24 лютого 2022 року спричинив зміни економічної та інвестиційної ситуації у країні. Частина бізнесу на якийсь час призупинила свою діяльність. Це викликало острах, оскільки багатьох українців хвилювали питання: як буде з робочими місцями, як буде з наповненням бюджету, із зарплатами, пенсіями, соціальними виплатами, чи не виникне дефіциту товарів?

Для дослідження обрана саме ця тема, адже кожен свідомий громадянин розуміє, що належне функціонування підприємств малого і середнього бізнесу становить основу економіки. Тому варто сприяти розвитку бізнесу в умовах війни, щоб забезпечити соціально-економічну стабілізацію України. Бізнес у час війни зіткнувся з новими труднощами, проте він поставив перед собою і нові завдання – усвідомлення соціальної відповідальності та високу соціальну активність бізнесу та суспільства, що сукупно наблизить перемогу України. Питання релокації бізнесу досліджували такі вчені, як: Т. Васильців, А. Оленін, О. Смочко, Г. Стрикун, Ю. Тарасовський, Р. Яковенко та інші.

Мета дослідження: аналіз сутності і особливостей релокації бізнесу в сучасних умовах воєнного стану на прикладі Львівської області.

Результати дослідження: В роботі з'ясовано сутність поняття «релокація». В загальному сенсі релокація бізнесу – це його переміщення в інше місце, переїзд усередині країни або ж за кордон.

Розглянуто основні способи релокування українського бізнесу під час воєнного стану. Релокувати бізнес можна було самостійно або через урядову програму. Український Уряд спільно з Міністерством економіки України реалізує програму з релокації українських підприємств, які знаходяться у зоні активних бойових дій. Переміщення підприємств допоможе зберегти виробництво, робочі місця, задовольнити попит армії та цивільного населення на товари й послуги, які критично необхідні для перемоги.

Проведено дослідження організаційно-економічних аспектів релокації українського бізнесу під час війни на прикладі Львівської області. Розглядаючи статистику за минулий рік війни, можемо заявити, що Львівщина відзначається як провідний регіон в релокації підприємств і співпраці з підприємницьким сектором (рис. 1).

Як показує дослідження, релокація бізнесу – складний процес, який вимагає від органів місцевого самоврядування та бізнесу гнучкості. Вся Україна зараз переживає серйозну кризу, але водночас це потенційна можливість для розвитку. Як з'ясувалося, у громадах є вільні ділянки та нерухоме майно, які зараз можна використати та перетворити на ефективний ресурс для залучення релокованого бізнесу.

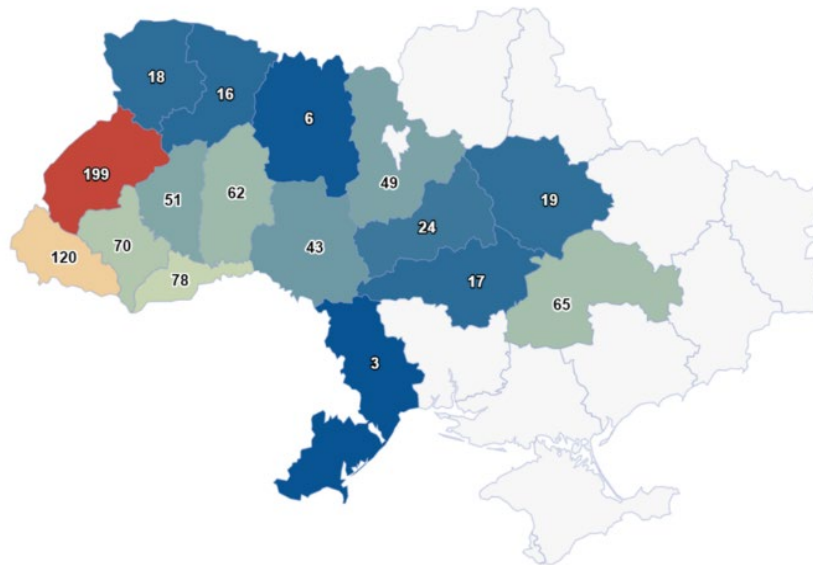

Рис. 1. Релоковані підприємства станом на кінець вересня 2023 року
(Джерело: <https://skilky-skilky.info/v-bilsh-bezpechni-rehioni-vzhe-relokuvalosia-840-pidpriemstv/>)

Аналіз показав, що найбільше підприємств вибрали для релокації Львівський, Стрийський та Дрогобицький райони (рис. 2).

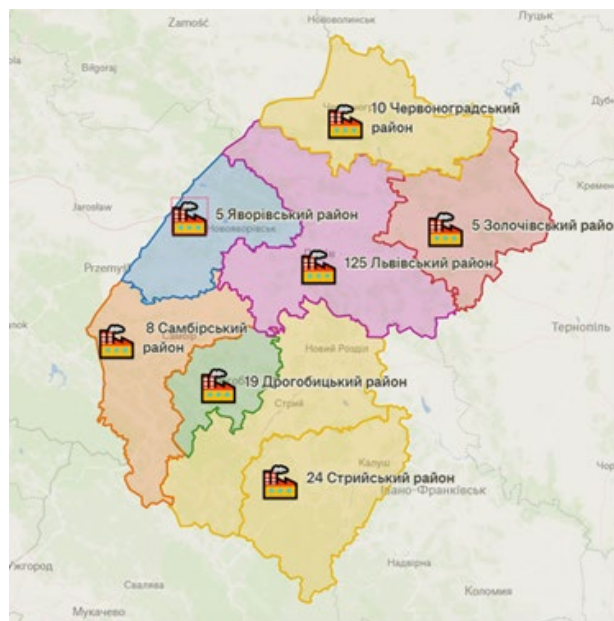

Рис. 2. Кількість підприємств, які релокувалися у райони Львівської області
(створено автором за даними Департаменту економічної політики Львівської ОВА)

Висновки. На Львівщині пріоритетними завданнями визначено забезпечення підтримки бізнесу в умовах воєнного стану. Ця підтримка полягає у створенні необхідних умов для розміщення та функціонування підприємств, щоперемістилися до Львівської області з інших частин України. Також це охоплює підтримку експортно-орієнтованих підприємств та тих, що виробляють товари соціальної важливості та військового призначення.

Львівська область є лідером як за кількістю запропонованих програм фінансової підтримки для релокованих підприємств, так і за кількістю прийнятих переміщених підприємств. Однак, найбільш важливим фактором у процесі релокації є вміння комбінувати

сучасні методи управління та організації бізнесу з врахуванням потреб клієнтів, розробка ефективних стратегій масштабування та успішна співпраця з місцевими компаніями, органами місцевого самоврядування та державними адміністраціями. Ця синергія дозволила Львівській області успішно справлятися з викликами, які виникли внаслідок війни в Україні.

Список використаних джерел:

1. *Плащук Л.* Посібник з релокації підприємств. Покроковий план дій підприємств з релокації. 2022. 31 с.
2. Релокація бізнесу на Львівщині. Які проблеми виникали. URL: https://tvuemisto.tv/news/lvivshchyna_stala_liderom_po_relokatsii_pidpriemstv_i_spivpratsi_z_biznesom_145288.html (дата звернення: 09.11.2023).
3. Сайт Міністерства економіки. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?> (дата звернення: 09.11.2023).
4. *Смочко Н.* Релокація українського бізнесу як інструмент економічної безпеки в умовах військового стану. *Journal of Scientific Papers «Social Development and Security»*. Vol. 12. No. 4. 2022.

ТАЄМНИЦІ ГАВАРЕЦЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Лепех Софія,

10 клас, Львівська українська гуманітарна гімназія імені Олени Степанів
з поглибленим вивченням англійської мови та українознавства

Науковий керівник: **Іванович Ольга Романівна**, вчитель географії ЛУГГ ім. Олена Степанів

Актуальність: Наша культура є надбанням нашої нації й української держави. Ми знаємо, що без минулого немає майбутнього, ми повинні гордитись своєю історією, культурою, традиціями, які прийшли до нас з минулих поколінь і повинні передавати їх молоді – це наше завдання, наша моральна відповідальність. Допоки існує в народній духовності висока мистецька культура, висока культурна творчість – народ підкорити не можна. Саме це питання сьогодні є надзвичайно актуальним та гостро поставленим.

Мета: Збереження та популяризація знань і традицій рідного краю, виховання патріотизму, любові на поваги до звичаїв, духовних і культурних цінностей українського народу, зокрема і малої батьківщини.

Короткий зміст: Одного разу нам у гімназії, запропонували здійснити науково-пізнавальну мандрівку у с. Гавареччина. Село є осередком традиційного народного промислу – чорнодимленої, «сивої», неполиваної, Гаварецької кераміки. Це було щось дивовижне та незабутнє.

Після повернення додому я зацікавилась цим неймовірно захоплюючим видом мистецтва і опрацювала чимало науково-публіцистичної літератури, яка збагатила мої знання і надихнула на науково-дослідницьку роботу.

На мою думку, актуальність даного дослідження – очевидна, адже сьогодні традиційне гончарство в Україні занепадає. Лише в найпотужніших в минулому осередках часом працює один-два майстри. Припинилася спадкоємність гончарних традицій, які передаються з роду в рід; молоді керамісти дуже рідко вдаються до відтворення чи осучаснення традиційних форм виробів. Тому виникає велика потреба підтримки та відродження традицій українського гончарства, які далеко не вичерпали себе як з мистецького, так і з практичного погляду. Зважаючи на це, я вирішила дослідити та розкрити цю тему.

Чорнодимлена кераміка, с. Гавареччина

(Джерело: https://uk.wikipedia.org/wiki/%Гаварецька_кераміка)

Саме тут, в Гавареччині, можна познайомитись з технологією виготовлення чорнодимленої кераміки, відвідати майстер-клас по виготовленню гончарних виробів. Дуже сумно, що у селі залишилося усього троє місцевих майстрів, є кілька зовсім молодих та учнів з інших сіл, які вчаться таємницям гаварецької майстерності. Але почути про ці секрети краще від самих майстрів своєї справи.

Чорнодимлена кераміка – це прадідівське одвічне ремесло. Гаварецька кераміка вирізняється не тільки кольором, а й тим, що вона набагато тонша та легша за інші. Роблять її з двох видів глини: пісної та масної. Проте весь секрет кольору виробів прихований у процесі випікання кераміки, а саме в підсіпанні землі. Дрова, вогонь, земля й кисень утворюють реакцію, внаслідок якої утворюється чорний дим. Його глина втягує через пори. Так кераміка стає чорною. Звідси й назва – задимлена чи чорнодимлена. Без землі вироби мали б властивий для глини коричневий колір. Варто зазначити й те, що чорна кераміка Гавареччини, або, як її ще називають, «сива, чорна чи закурена», – особлива. Коріння цього дивовижного мистецтва сягають II-го тисячоліття до народження Христа.

Висновок: Отже, чорна кераміка – старовинне, на жаль, занепадаюче ремесло. Це проста технологія і невибагливий орнамент. Але як зворушує нас глибинна нерозривна ниточка народної пам'яті, де з маленької грудочки глини починається наше самобутнє народне мистецтво. Саме в Гавареччині збереглася ця давня технологія. Дуже сумно, що у селі залишилося усього троє місцевих майстрів. Тож першочергово ми як самобутня нація, як українська молодь, як майбутнє нашої держави повинні зберігати, передавати та відтворювати наші споконвічні культурні особливості, надбаня, що є особливою ознакою кожної самосвідомої нації, адже національно свідому націю неможливо знищити!

Список використаних джерел:

1. Високий Замок/Львів, 03.07.2002. № 147 (2277).
2. Декор традиційної української кераміки XVI – першої половини XX століття. Національна академія наук України. Інститут народознавства. Наукове видання. Львів, 2007.
3. Коломийський музей народного мистецтва Гуцульщини : Альбом / Авт.-упоряд. О. А. Кратюк. – Київ: Мистецтво, 1991. – С. 114-121.
4. Народна кераміка Гаврила та Явдохи Пошивайлів. Київ, 2009.
5. Народжені в країні Гавареччина. // Журнал Карпати. №6 (12). 2006.

ОСОБЛИВОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ BLABLACAR НА ЛЬВІВЩИНІ

Бик Андріана-Христина,

9 клас, Сокальський ліцей №1 імені Олега Романіва,
слухачка КЗ «Сокальськ МАНУМ імені Ігоря Богачевського»

Науковий керівник: **Бик Мирослава Богданівна**, вчитель географії і економіки
КЗ «Сокальська МАНУМ імені Ігоря Богачевського»

Актуальність дослідження. У сучасному світі люди прагнуть бути мобільними, ефективно використовувати простір. Економіка спільного споживання є надзвичайно динамічною у своєму розвитку, населення сьогодні прагне не володіти ресурсами, а мати доступ до них. Поступове стирання кордонів у розвинених країнах та розвиток інтернету призвів до розвитку транспортного шерингу у контексті глобалізації. Через проблему обмеження ресурсів, основним виступає не володіння ними, а користування.

Попит на транспортні послуги продовжує зростати швидкими темпами. Сьогодні з'являється велика кількість нових платформ щодо пропозицій транспортних послуг. Кожна країна має свою платформу, якій притаманні певні особливості. Однією з таких платформ є сервіс BlaBlaCar. Ідея BlaBlaCar не нова, але вона сьогодні набуває актуальності в різних країнах світу та в Україні зокрема. Тому актуально дослідити один з найсучасніших трендів нашого суспільства, який формує нову модель економіки, змінює спосіб життя людей.

Метою дослідження є вивчення особливостей розвитку райдшерингової платформи BlaBlaCar та виявлення її особливостей територіальної організації на Львівщині.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань дослідження:

1. Дослідити регіональні особливості поширення BlaBlaCar в Україні та Львівщині.
2. Здійснити соціологічне опитування щодо ставлення мешканців Львівської області до послуг BlaBlaCar.
3. Проаналізувати основні маршрути BlaBlaCar на Львівщині.
4. Довести, що інформаційна мережа BlaBlaCar є на сьогодні трендом загального споживання.

Об'єкт дослідження – райдшерингова платформа BlaBlaCar.

Предмет дослідження – географічні особливості розвитку BlaBlaCar в системі пасажирських перевезень.

Для розв'язання поставлених завдань були використані такі методи дослідження:

- теоретичні: логіко-семантичний метод, метод порівняння, метод аналізу та синтезу, історичний метод, структурно-функціональний метод;
- емпіричні: картографічний, статистичний, анкетування, метод узагальнення.

Інформаційною базою дослідження стали статистичні та аналітичні документи: матеріали офіційного сайту <https://www.blablacar.com.ua/>, а також звіти і статистичні матеріали різних компаній і їх філій, журнали, газети, публікації, інформаційні ресурси, які знаходяться у вільному доступі.

Аналізуючи дані офіційного BlaBlaCar в Україні, ми дізнались, що мешканці Львівщини активно користуються сервісом.

З огляду на різноманітність поїздок (частота, пункти призначення та відстані), періодичне спільне використання автомобілів, організоване через платформу BlaBlaCar, в основному призначене для подорожей у межах зони регіонального впливу.

Більшість маршрутів, запропонованих на платформі BlaBlaCar, посилюють існуючу динаміку навколо міських районів і водночас пропонують лише обмежений доступ до сільської місцевості. Таким чином, особа, яка бажає спільним використанням автомобілів через платформу, матиме більше шансів знайти можливість подорожувати, якщо вона хоче подорожувати до великого або середнього міста, ніж якщо вона хоче подорожувати до місць призначення, розташованих у малонаселених містах чи селах.

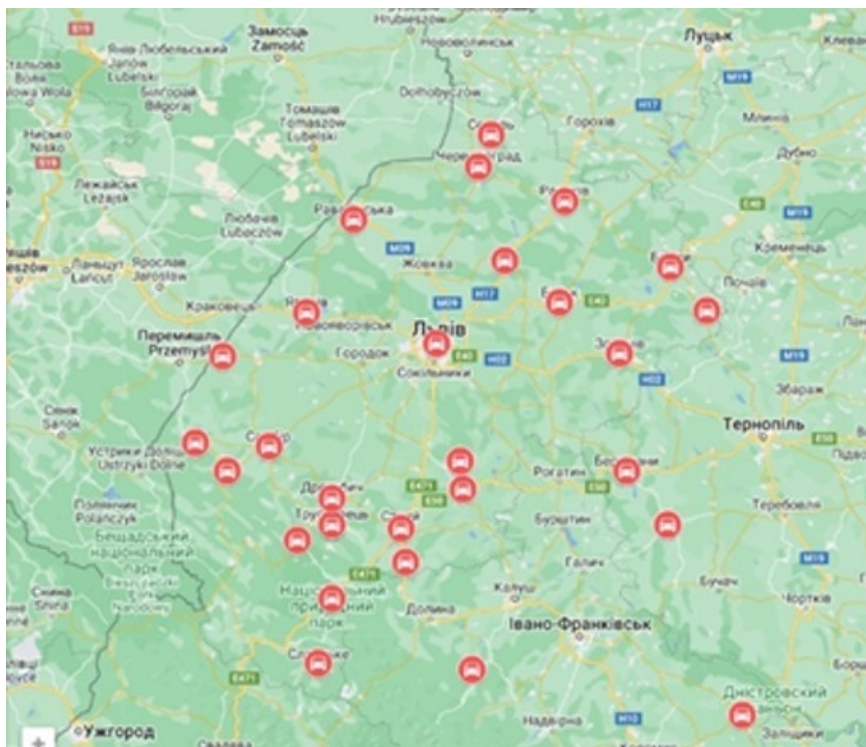

Рис. 1. Головні міста, куди з BlaBlaCar подорожують мешканці Львівської області (укладено автором)

Для поїздок за кордон жителі Львівської області користуються сервісом для бронювання квитків на автобуси, рідше використовують каршеринг.

Нами було проаналізовано дані про водіїв які можна отримати безпосередньо з вебсайту BlaBlaCar.

Також було складено анкету та проведено соціологічне опитування мешканців Львівської області. Анкета була розміщена на платформі Фейсбук у групах «Львівські оголошення», «Оголошення. Львівська область», «Сокаль та Сокальщина», а також у групах на платформі Вайбер. В результаті чого ми з'ясували на які відстані і з яких причин мешканці Львівської області найчастіше подорожують за допомогою послуг BlaBlaCar.

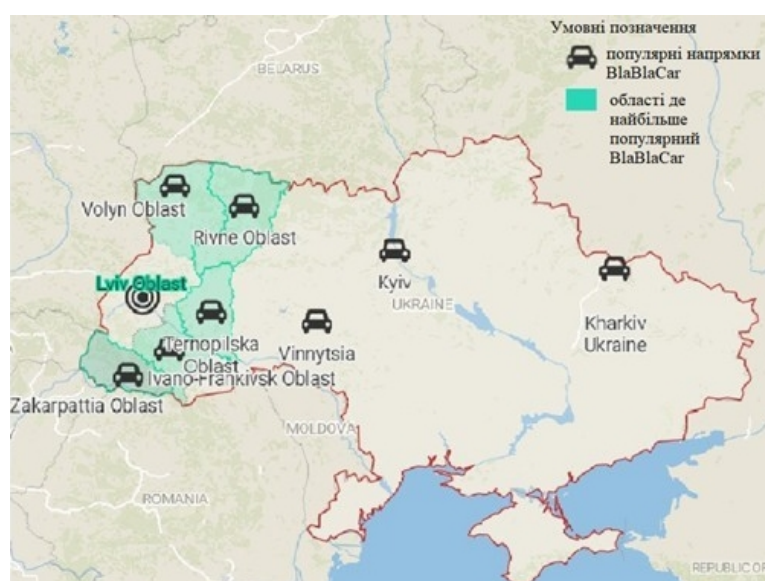

Рис. 2. Популярні поїздки мешканців Львівської області за допомогою BlaBlaCar (створено автором)

З'ясували, що вибір використання спільної поїздки для водіїв полягає в зниженні витрат на паливе, а для пасажирів важливішим є комфорт та швидкість.

Незважаючи на те, що мешканці Львівської області активно користуються BlaBlaCar, на запитання «Якому виду транспорту надаєте перевагу при здійсненні міжміських поїздок» 45 % обрали громадський транспорт, 35 % власний транспорт і лише 20 % – BlaBlaCar. Звідси можна зробити висновок, що BlaBlaCar в Львівській області лише починає входити на ринок транспортних послуг. Ним користується переважно молодь і особи середнього віку. Тому що молоді люди частіше довіряють Інтернету, оскільки вони звикли спілкуватися з іншими в соціальних мережах, вони часто менше нервують, ніж старші покоління, з приводу спільної подорожі з незнайомцем.

Висновок: Львівщина відзначається активним використанням сервісу BlaBlaCar. Тут переважають як поїздки за кордон так і поїздки в інші області. Використовують сервіс як для ділових поїздок так і для подорожей задля відпочинку на відомих українських курортах на заході України.

Таким чином на основі наших досліджень можна стверджувати, що BlaBlaCar є новим видом пасажирських перевезень, який розширює свою географію та розвивається у всіх напрямках задля покращення транспортної ситуації у світі.

Список використаних джерел:

1. БлаБлаКар. URL: <https://ua.wikipedia.org/wiki/BlaBlaCar> (дата звернення: 26.10.2022).
2. БлаБлаКар в Бразилії. URL: <https://blog.blablacar.ru/blablalife/chto-my-delayem/chnovogo/blablacar-v-brazilii> (дата звернення: 13.11.2022).
3. БлаБлаКар зробив Ouibus пропозицію про купівлю і залучив € 101 млн інвестицій URL: <https://blog.blablacar.com.ua/newsroom/novini/blablacar-zrobiv-ouibus-propozitciiupro-kupivliu-i-zaluchiv-e101-mln-investitcii> (дата звернення: 06.11.2022).
4. БлаБлаКар на мапі URL: <https://blog.blablacar.com/newsroom/news-list/google-maps>. (дата звернення: 23.12.2022).
5. Блог БлаБлаКар URL: <https://blog.blablacar.com.ua> (дата звернення: 24.10.2022).
6. Візуалізація даних: це європейська карта Blablacar URL: <https://www.bbva.com/en/innovation/data-visualization-blablacars-european-map> (дата звернення: 07.12.2022).
7. Війна прискорила тренд переходу автобусного ринку в онлайн URL: <https://cfts.org.ua> (дата звернення: 16.12.2022).
8. Історія карпулінга в Україні URL: <https://vctr.media/blablacar-5841> (дата звернення: 25.12.2022).
9. Повний путівник по Blablacar: The Carpool App URL: <https://bestreferraldriver.com/blablacar.html> (дата звернення: 17.10.2022).
10. Як BlaBlaCar створив глобальну транспортну мережу URL: <https://www.bbc.com/news/business-38597504> (дата звернення: 15.12.2022).

ПЕРЕЙМЕНУВАННЯ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ЯК СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ ДЕКОМУНІЗАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ СОКАЛЬСЬКОЇ ТГ)

Теслюк Вікторія,

10 клас, Сокальський ліцей №1 імені Олега Романіва, м. Сокаль;

КЗ «Сокальська Мала академія наук учнівської молоді імені Ігоря Богачевського»

Науковий керівник: **Мусій Світлана Степанівна**, директор і вчитель КЗ «Сокальська Мала академія наук учнівської молоді імені Ігоря Богачевського»

Актуальність теми зумовлена новою хвилею декомунізації в Україні, пов'язаною з повномасштабним вторгненням. Процес перейменування має як символічне, так і практичне

значення та сприяє розвитку національних цінностей. Російська влада активно використовує радянську спадщину для пропаганди своїх інтересів, а перейменування є важливим кроком на шляху до протидії російській пропаганді.

Метою дослідження є аналіз особливостей перейменування населених пунктів в контексті процесу декомунізації у Сокальській територіальній громаді.

Результати дослідження. Декомунізація – це протидія впливу комуністичної ідеології в усіх сферах суспільного життя. Головною метою процесу є формування нового історичного нарративу. Наслідками – відновлення національної справедливості та позбавлення від советської спадщини. Це надважливий процес для пострадянських країн, та для їх євроінтеграції.

Процес декомунізації містить у собі чотири підвиди: ідеологічна декомунізація – висвітлення негативних наслідків радянського режиму; економічна, а саме творення ринкової економіки; політична – зміна законів та інституцій режиму та культурна декомунізація – очищення інформаційного простору від радянщини, зокрема перейменування населених пунктів.

Сам процес зміни назв відбувається поступово і передбачає такі етапи. Насамперед пропозиції щодо зміни назви, які відповідати таким критеріям: відсутність політичної та ідеологічної заангажованості, відображення історичної та культурної спадщини регіону, відповідність вимогам Закону України «Про декомунізацію». Їх можуть ініціювати місцеві жителі та влада, а також Інститут національної пам'яті. Після цього відбувається затвердження переліку населених пунктів, які підлягають перейменуванню, та відбір нових назв. Назви повинні бути історично обґрунтованим, відповідати культурним традиціям краю та бути прийнятним для більшості мешканців. Далі громадське обговорення пропозиції у формі зустрічей, мітингів, круглих столів, де громадяни висловлюють свої думки та пропозиції щодо перейменування. Якщо попередні етапи успішні, то відбувається прийняття рішення про зміну ойконіма, його опублікування та вступ у дію.

Після окупації західноукраїнських земель СРСР, майже усі прадавні назви сіл було змінено (рис. 1).

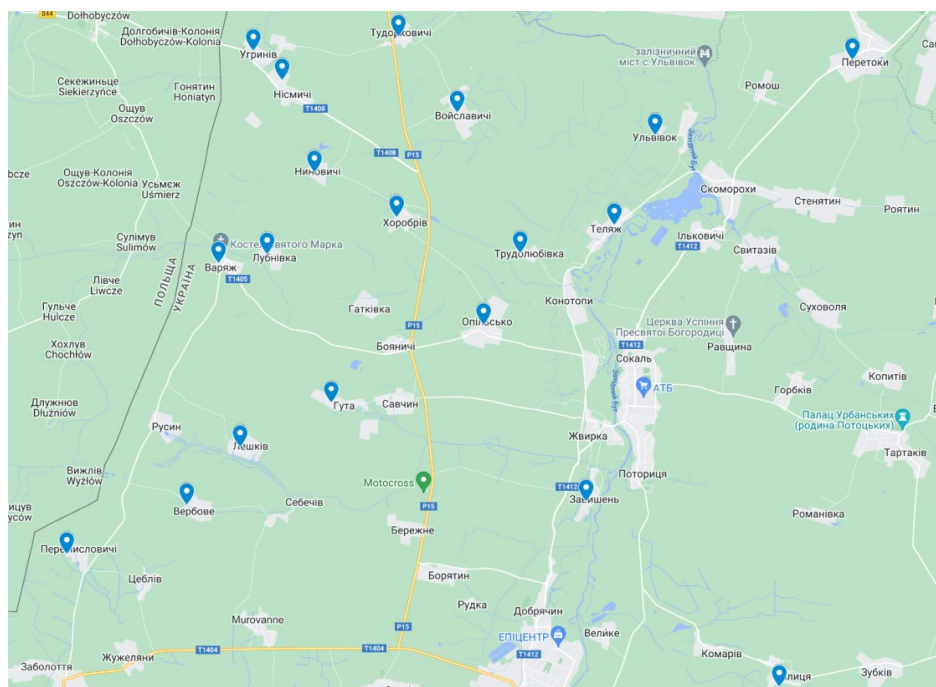

Рис. 1. Карта сіл Сокальської ТГ, які зазнали перейменувань

(створено автором за допомогою Google Maps,

<https://www.google.com/maps/d/u/0/edit?mid=1LI3yqVXdHYaClnkDWC8iwxiKb-wS1cU&usp=sharing>)

У 1951 році на Сокальщині перейменовано 20 населених пунктів. У 1990-х роках на Сокальщині, під час першої хвилі декомунізації було повернено більшість прадавніх історичних ойконімів (табл. 1).

Таблиця 1

Перелік населених пунктів, які перейменовані у Сокальській територіальній громаді у XX-XXI ст.

Давня назва	Перейменовано у 1951 р.
Вербіж	Вербове
Барані Перетоки	Перетоки
Войславичі	Волинське
Лубнів	Лубнівка
Ниновичі	Дружелюбівка
Опільське	Перемога
Перемислів	Перемисловичі
Теляж	Ланкове
Угринів	Дібровка
Хоробрів	Правда
Варяж	Новоукраїнка
Винники	Мирнівка
Волиця Комарева	Волиця
Жджарки	Трудолюбівка
Завишень	Вишнівка
Лешків	Першотравневе
Мошків і Шмитків	Гута
Нісмичі	Подільське
Тудорковичі	Федорівка
Ульвівок	Вільхове

Щодо історії та значення назв то історичні назви сіл несуть в собі культурну і національно-ідентичну цінність. З назви сіл Завишень, Теляж та Мошків дізнаємось про природні особливості місцини. Ймення Хороброва та Варяжа походить від давніх історій та легенд, початку виникнення сіл. Наймення сіл Ниновичі, Войславичі, Тудорковичі, Лешків, Мошків пов'язані з історичними персоналіями дотичними до населеного пункту. Історії походження назв сіл зумовлені історичними, географічними та природничими обставинами. Об'єднує всі ці назви багата історія українського краю. Походження назв доводить окремішність й культурне багатство українського народу. Назви надані радянським режимом тісно пов'язані з їх ідеологією. Дружелюбівка – ідея так званої «рівності» народів. Трудолюбівка – «ті, що люблять трудитися», тобто пролетаріат – рушійна сила соціалістичної утопії. Першотравневе – головне свято радянських трудящих. Перемога – тріумф Советського союзу після перемоги у 1945 р. – ідея непереможності комуністів. Інші назви зміненні, щоб приховати багату історію краю, нав'язати свою.

Щодо зміни назв сіл на Сокальщині за часів незалежності, визначено такі тенденції: «регіоналізація» пам'яті, яка проявляється у відновленні давніх історичних назв, прив'язаних до місцевих подій; десакралізація, яка досягається за рахунок іронічного ставлення до колишніх, сакральних у межах радянської системи найменувань; деполітизація, яка проявляється у репрезентації історичного минулого, не пов'язаного з радянською чи російською комуністичною ідеологією.

Під час дослідження було проведено соціологічне опитування серед жителів Сокальської громади (рис. 2). Респондентам було запропоновано такі запитання: як ви розумієте сутність процесу декомунізації, наскільки важливим ви вважаєте зміну радянських

назв населених пунктів, чи вважаєте ви це питання пріоритетним. За результатами опитування можна стверджувати, що місцеві жителі розуміють сутність декомунізації, важливість зміни найменування як її елементу, але на даний час їх турбують нагальні проблеми і питання перейменування відходить на задній план.

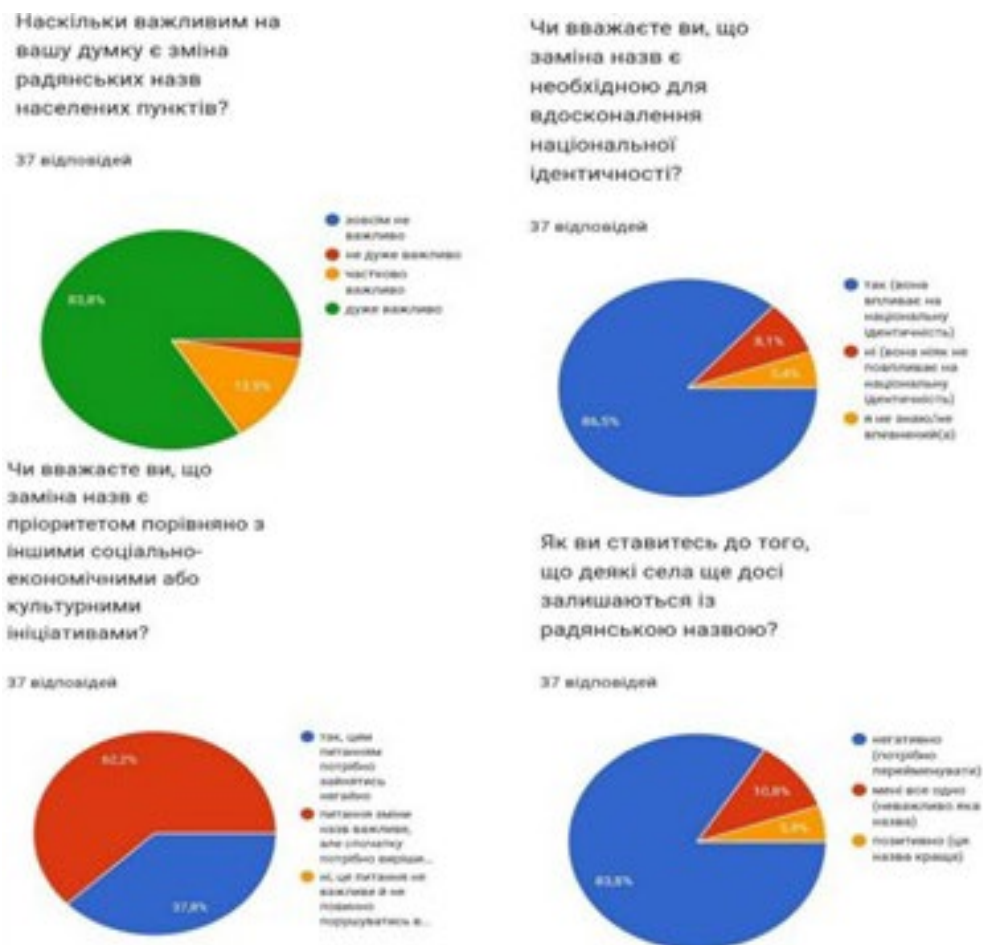

Рис. 2. Результати соціологічного дослідження

Висновки. У ході роботи доведено, що перейменування – це крок на шляху до декомунізації, що топонім виконує інформаційну функцію ознайомлення з історико-культурними та просторово-часовими віхами існування географічного об'єкта. Досліджено, що в Сокальській ТГ з приходом радянської влади було перейменовано 20 населених пунктів, але у 1993 році, під час першої декомунізаційної хвилі, більшість назв сіл було повернено. Охарактеризовано тенденції перейменування сіл на Сокальщині в період незалежності: регіоналізація пам'яті, десакарлізація, деполітизація. Визначено ставлення жителів Сокальської ТГ щодо процесу перейменування. Підготовлено карту з давніми і перейменованими назвами.

Список використаних джерел:

1. Вашиків І. Сокаль і Прибужжя (1377-2000): Історико-краєзнавчий нарис. Львів: Каменяр. 2000. 260 с.
2. В'ятрович В. Декомунізація: важливий процес, не лише результат. Місто: історія, культура, суспільство. *Е-Журнал урбаністичних студій*. 2017. № 1. С. 101-112.
3. Смерека Б. Масові перейменування населених пунктів Львівської області в середині 40-х років ХХ століття // *Архіви України*. Київ, 2023. Вип. 3 (336). С. 110-139.

ДЕНДРОПАРК с. ПІДГІРЦІ – ОДИН З НАЙДАВНІШИХ ПАРКІВ ГАЛИЧИНИ

Ключник Анастасія,

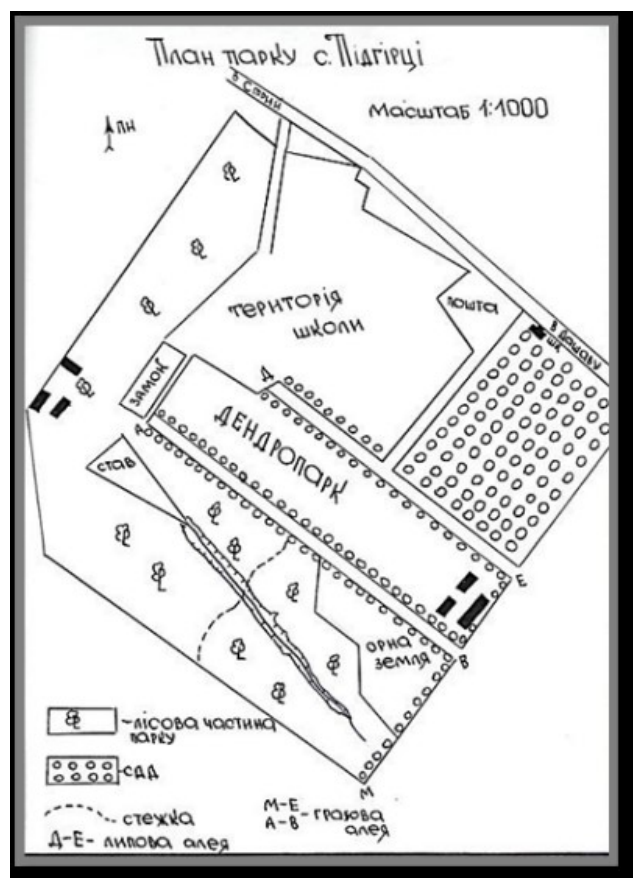
9 клас, КЗ ЛОР «Підгірцівська спеціальна школа»

Науковий керівник: **Вовчук Леся Володимирівна**, вчитель географії КЗ ЛОР
«Підгірцівська спеціальна школа»

Актуальність. Догляд за дендропарком Підгірці, екологічні проекти по збереженню дендропарку, залучення учнів.

Мета дослідження. Підвищення екологічної свідомості населення, проведення інвентаризації пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення «Підгірцівський парк» в с. Підгірці.

Короткий зміст дослідження. Підгірцівський дендропарк був заснований у 1880 році тодішнім власником маєтку паном Станіславом Бруніцьким. Безпосередньо до палацу прилягала найстаріша частина парку регулярного характеру, який заклав ще князь Єжи-Олександр Яблоновський. Після придбання маєтку Бруніцькі доручили перепланувати парк садівникові або його учневі зі знаменитого цісарського парку Шенбрунн у Відні (Австрія). В акуратно розбитому парку з посипаними дрібненьким гравієм та піском доріжками, обабіч головної алеї з фігурно підстриженими кущами, котрі тяглися зеленими шпалерами, стояли білі кам'яні скульптури на теми з грецької та римської міфології й історії. Серед них – доньки фессалійського річкового бога Пеней і богині землі та родючості Геї німфи Дафни, котра тікає від Аполлона, який закохався в неї, за що мама обернула її на лаврове дерево; одного з до олімпійських богів-титанів Атланта, приреченого вічно тримати на плечах небо як кару за участь у боротьбі титанів проти бога Зевса; чарівної і добродійної супруги Лукреція Тарквінія Коллатина Лукреції, котра з розпуки від поганьблення її старшим сином Секстом останнього царя Стародавнього Риму Тарквінія Гордого (534/533-510/509 рр. до нової ери) відібрала собі життя ударом ножа в груди; інші.

У дендропарку площею приблизно 2,5 гектара, закладеному наприкінці XIX ст., росли, крім місцевих, різні екзотичні для України дерева і кущі: платан, сосна чорна, ялина колюча, біота східна, гінґо білоба, бук східний, кипарис, тюльпанове дерево, американські секвої та липи, канадські дуби, амурські буки, японські та європейські модрини, горіхоплідні кипариси тощо. Частина дерев дендропарку збереглися, зокрема п'ятистовбурний платан. З парку вели сходи донизу, де вздовж ставків знаходилась затишна прогулянкова алея.

Перші екзоти тут з'явилися у 1892 році.

Територія парку займала 55 га і була розділена на сад, дендрарій, розарій, теплиці, розсадник, ставки, пасіку. На той час зростало 239 видів і форм рослинності, в тому числі 195 екзотів.

Список використаних джерел:

1. *Грабовий В. М.* Найцінніші представники роду PLATANUS в Україні та потреба їх збереження. Збірник науково-технічних праць Львівського лісотехнічного університету. Науковий вісник. 2005. Вип. 15.2.

2. *Івченко А. І., Пацура І. М., Мельник А. С., Панасюк О. С.* Великовікові дерева інтродукованих та рідкісних таксонів Підгірцівського парку // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць. Львів: РВВ НЛТУ України. 2008. Вип. 18.5. С. 19-24.

3. *Михайлович Н. В.* Мережа природно-заповідного фонду штучних об'єктів Українських Карпат // Науковий вісник НЛТУ України. 2014. Вип. 24.6.

4. *Пастух Р.* Стрийщина крізь віки. Енциклопедична книга – альбом – Дрогобич: Вид-во «Коло», 2011. 520 с.

ДРОГОБИЦЬКА СОЛЕВАРНЯ – ОДНЕ З НАЙСТАРІШИХ ДНЮЧИХ ПІДПРИЄМСТВ ЄВРОПИ

Сиплива Наталія,

10 клас, Ліцей № 16 ім. Юрія Дрогобича ДМР

Науковий керівник: **Власюк Марія Іванівна**, вчитель географії Ліцей № 16
ім. Юрія Дрогобича ДМР

Дрогобицька солеварня, як одне з найстаріших підприємств у Східній Європі, має велике історичне значення як символ промислового розвитку регіону. Її довга історія починається ще з 14 століття, і її безперервна робота на одному місці свідчить про велику традицію та значення для міста та навколишнього регіону.

Актуальність дослідження полягає у тому, щоб привернути увагу на історичну спадщину міста де діє одне з найстаріших підприємств України. Враховуючи те, що це особливість міста, постала ціль зберегти його не тільки як підприємство, а й розвивати його як важливий туристичний об'єкт не тільки Дрогобича а й всієї України.

Мета цього дослідження: всебічне ґрунтовне вивчення рідного краю як складової нашої держави; розвиток інтересу до дослідництва, формування практичних навичок цілеспрямованого краєзнавчого пошуку; виховувати любові до Батьківщини, до збереження самотніх природних куточків своєї місцевості.

Результати дослідження: Протягом багатьох століть Дрогобицька солеварня була важливим економічним та культурним центром, постачаючи сіль для різних регіонів України. Її розвиток сприяв процвітанню міста і впливав на економіку та соціальний розвиток ширшого регіону.

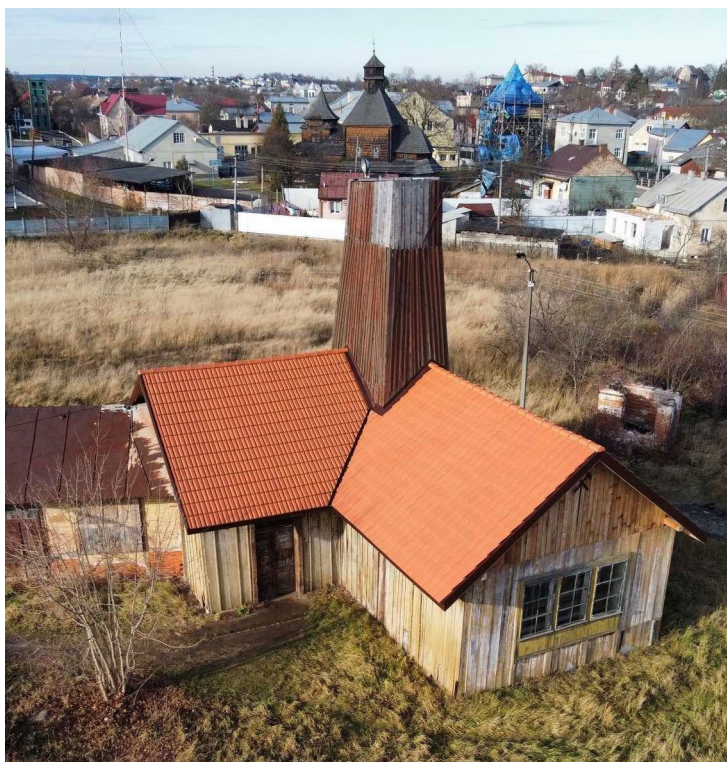
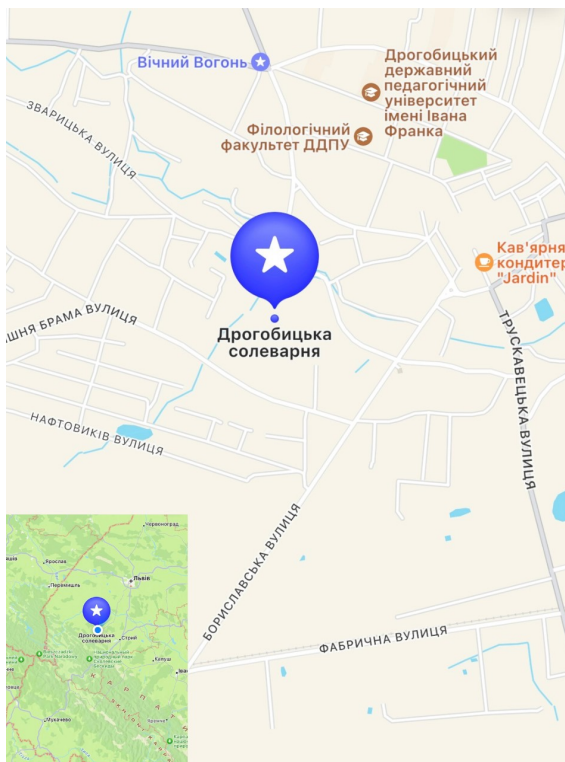

Рис. 1. Дрогобицька солеварня

Останнім часом солеварня стикається з викликами і загрозами для її існування. Це може бути пов'язано з технологічними проблемами, зношеністю обладнання, змінами в економічному середовищі або іншими чинниками. Збереження цього важливого промислового підприємства стає питанням важливості для міста, регіону та всієї країни.

Рис. 2. Процес кристалізації солі

Необхідно прикласти зусилля для збереження та розвитку Дрогобицької солеварні, в тому числі шляхом модернізації обладнання, впровадження нових технологій, підтримки уряду та місцевих влад, а також заохочення інвестицій та розвитку туризму. Важливо зберегти цей унікальний культурний та історичний об'єкт для майбутніх поколінь.

Мешканці Дрогобича пишаються своєю сіллю, розуміють важливість збереження історичної спадщини міста. За допомогою громадського обговорення обрали туристичне гасло міста: «Дрогобич – у ньому вся сіль». Соляні топки, конусоподібні форми для зберігання і перевезення солі є символом міста з найдавніших часів.

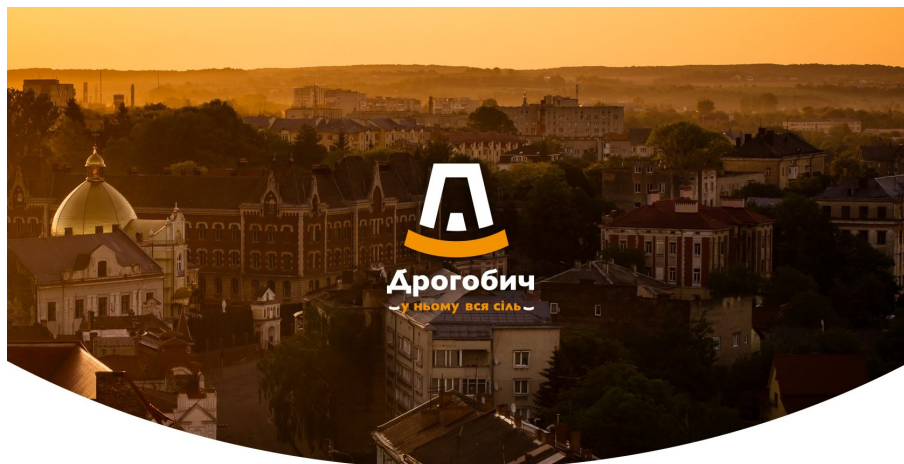

Рис. 3. Дрогобич – у ньому вся сіль

Місцеву сіль як символ, бренд міста активно пропагують і використовують дрогобицькі кав'ярні, відвідувачам пропонується кава за особливою рецептурою із сіллю, солоний торт.

Рис. 4. Арт-інсталяція з сіллю

Організовані екскурсії Дрогобицькою солеварнею також є чудовим способом привернення уваги до цього унікального промислового підприємства та відкриття його історії для широкої громадськості. Арт-інсталяція з сіллю, що увіковічується на центральній площі міста Дрогобича, є надзвичайно цікавою та значущою ініціативою. Назва і концепція

інсталяції, «При потребі розбити скло», мають глибокий символічний зміст, що наголошує на важливості збереження культурної спадщини міста та усвідомленні її крихкості та незворотності.

Загалом, ці ініціативи сприяють не лише збереженню і популяризації історичної спадщини міста Дрогобича, але й створюють нові можливості для культурного розвитку та туристичного потенціалу регіону.

Висновок: Збереження та відновлення Дрогобицької солеварні є ключовим завданням для збереження історичної та культурної спадщини регіону. Також, це може мати позитивний економічний та туристичний вплив на місто та його оточення. Дрогобицька солеварня може стати унікальним туристичним магнітом тому, що потрапляючи сюди, ти ніби потрапляєш в інше століття, інший час.

Список використаних джерел:

1. Інтернет ресурс: Дрогобицька солеварня. URL: <http://drohobych-saltworks.com>.
2. Інтернет ресурс: Дрогобицька солеварня: нарис історії від найдавніших часів до початку XXI ст. URL: https://kamenyar.info/wp-content/uploads/2023/04/Drohobytska-solevarnya_compressed-3.pdf.
3. Нариси з історії Дрогобича: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, Історичний Факультет, науковий редактор Леонід Тимошенко, Дрогобич, 2009.
4. Дрогобичезнавство / Л. Захарія., Г. Мідник., О. Сисин., О. Сливінська., Т. Степанчук., У. Угрин. Дрогобич: Посвід, 2019.

СТЕБНИЦЬКА «SALINA»

Варивода Віра,

10 клас, Стебницький ліцей №7 Дрогобицької міської ради, м. Стебник
Науковий керівник: **Кулик Ірина Володимирівна**, учитель географії та економіки
Стебницького ліцею №7 Дрогобицької міської ради

Актуальність дослідження: Актуальність Стебницької Саліни полягає в тому, що це унікальний об'єкт промислової спадщини, який представляє величезну історичну та культурну цінність для регіону та всієї України. Саліна відображає історію розвитку промисловості, добу архітектурного та технологічного розквіту, а також важливий компонент у формуванні економічного ландшафту регіону. Крім того, стебницька саліна

може стати об'єктом туристичного приваблення, сприяючи розвитку місцевого туризму та створюючи нові можливості для соціально-економічного розвитку міста і регіону в цілому.

Мета дослідження: Вивчити історію та значення саліни в контексті промислового розвитку регіону, проаналізувати вплив саліни на економіку та соціокультурне середовище місцевого населення, дізнатись архітектурні та технологічні особливості об'єкта, а також розробка рекомендацій щодо збереження та використання саліни у сучасних умовах.

Короткий зміст дослідження: Дослідження стебницької саліни є спробою вивчення її історії, архітектурних та технологічних особливостей, а також впливу на розвиток місцевої економіки та соціокультурне середовище. У результаті дослідження виявлені основні етапи розвитку саліни, відображені основні події, що відбувалися у ній протягом історії, проаналізовано її вплив на формування промислового ландшафту регіону. Також розглянуто можливості використання саліни у сучасних умовах для розвитку туризму та підвищення привабливості регіону для інвестицій та розвитку інфраструктури. На основі отриманих даних розроблені рекомендації щодо збереження та використання саліни в майбутньому.

Промислове містечко Стебник на Львівщині має цікаву індустриальну спадщину. Солеварня «Саліна» вважається одним з найцікавіших індустриальних пам'яток Галичини.

У середині XVI століття сіль тут видобували як централізовано – в лісовому масиві діяла перша соляна копальня «Шиб Лісовий», так і підпільно – селяни копали власні криниці, так звані «жупи», з яких ропу вичерпували вручну. До речі, десь в той період і народжується назва «Саліна». Розвиток торгових шляхів та зростання обсягів виробництва солі призвело до необхідності розширення видобутку. Саме в час приходу австрійської влади головна адміністративно-промислова будівля «Саліни» (до речі, цією назвою позначали цілий комплекс солеварні з усією інфраструктурою, а не конкретний будинок).

Будівля солеварні була зведена в середині 19 століття, коли територія перебувала під владою Австро-Угорської імперії. Австрійську «Саліну» звали на місці старої солеварні, доставляючи ропу з «Дорфшахти». Архітектура соляного заводу схожа на палацові споруди з вітражними вікнами, банкетним залом і годинниковою баштою. У давні часи місцеві мешканці виварювали сіль з ропи на поверхні соляних озер.

З приходом Австро-Угорського правління на головний промисел була введена монополія на видобуток солі. Сама ж сіль зі Стебника була високої якості та мала попит – виварена та розфасована вона мандрувала аж до Замостя та Торуня і вартувала по 4 злотих за бочку. У солеварні були встановлені виварні чани і печі на дровах для випалювання солі.

Для видобутку солі використовували річку Солоницю – її води по трубах потрапляли у гірничі видобутки, де розчиняли кам'яну сіль і перетворювалися на ропу.

У 1848 році на місці розвіданих покладів солі заклали два шахтні стовбури – «Кюбек» і «Ляриш». І в тому ж році на освячення будівництва шахти до Стебника прибув кронпринц і майбутній імператор Австро-Угорщини майбутній імператор Австро-Угорщини Франц-Йосиф I.

«Кюбек» запрацював на повну силу – спочатку його глибина сягала 221 метр, але постійно збільшувалася і остаточно зупинилась на позначці 340 метрів. Якщо важко увітати розмах, то під стебницькою «Саліною» легко поміститься Ейфелева вежа.

Із введенням в дію шахти «Кюбек» виробництво кухонної солі неабияк зросло та сягнуло цифри 50 тисяч тонн на рік.

Переломний момент 1873 року – відкриття калійно-магнієвих солей як цінного мінерального добрива, що змінює пріоритетність видобутку у Стебнику.

Після першої світової війни було встановлено контроль над «Саліною» новими правителями, модернізація виробництва, але також віддалення влади від місцевого населення.

Модернізація виробництва, підведення залізничної колії до складських приміщень, подача електроструму з електростанції Борислава, функціонування збагачувальної фабрики. Нова влада не вирізнялась лояльністю, що викликало ностальгію серед мешканців за часи попередніх правителів. Після видобутку солі залишилося 12 луговин, що становить серйозну проблему для міста.

Будівля солевиварювального заводу «Саліна» є центральною пам'яткою індустриального Стебника, зберігає в собі понад 150-річну історію міста. Копер шахтного стовбура «Кюбек» є ще одним нагадуванням про австро-угорські часи та індустриальну спадщину міста.

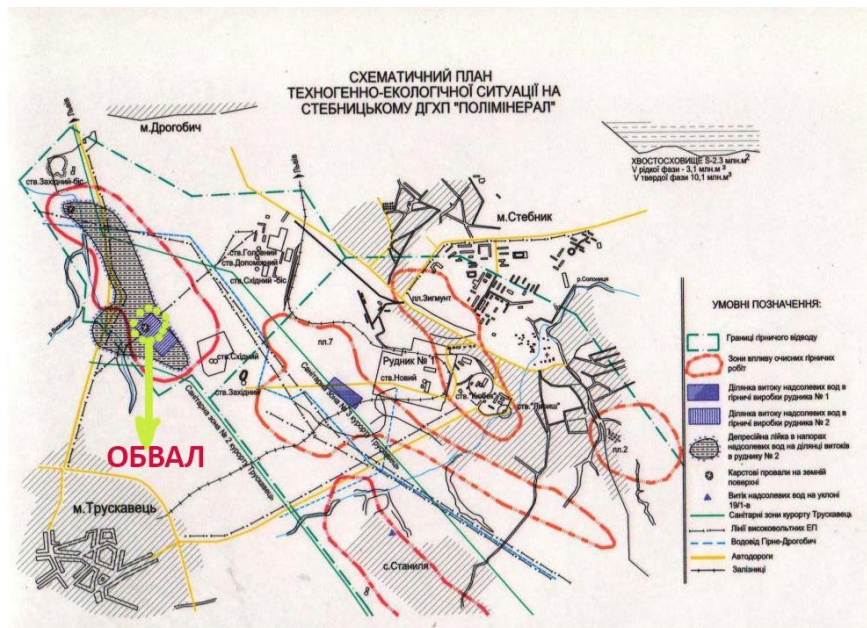
До 1911 року завдяки новим технологіям виробництво солі зросло до 50 тисяч тонн на рік.

Після II Світової війни Союз змінює управління та бачення промисловості, важість переходить з кухонної солі на калійну. У 1946 році створюється державне гірничо-хімічне підприємство, а через 20 років починає діяти нова збагачувальна фабрика. «Полімінерал». Місто стає відомим завдяки калійному виробництву, випуск мінеральних добрив досягає 4 млн тонн на рік.

Шахта «Кюбек» досягла піку у 1960 році, після чого стала допоміжним вентиляційним каналом, а «Саліна» зазнала подібної долі.

Сучасний стан «Кюбека» - шахта не покинута і має належний технічний стан, що підтримується відповідними службами.

Наслідки виробництва: Прорив дамби у 1983 році. Після дощу у сховищі відходів Рудника №2 сталася аварія, в результаті чого селевий потік потрапив у річку Солоницю, а потім у Тисменицю, Дністер та Чорне море.

Це чітко вказало на недоліки радянських технологій, що призвело до зменшення виробництва калійних добрив та закриття збагачувальної фабрики у 1988 році. Халатність та прорахунки у виробництві калійних добрив призвели до утворення гігантських пустот під містом, що утримуються лише перегородками. У 2003 році озеро витекло у підземні

виробки, а у 2017 році та у 2020 році утворилися провалля глибиною в 50 та 100 метрів відповідно, що призвело до аварійного стану автомобільної дороги Дрогобич-Трускавець.

Висновок. Під час дослідження стебницької саліни було встановлено, що вона є важливим об'єктом промислової спадщини, який має значний історичний, культурний та економічний потенціал для регіону та всієї України. Саліна відображає історію розвитку промисловості та технологічних досягнень свого часу. Крім того, дослідження показало, що використання саліни у сучасних умовах може сприяти розвитку туризму та підвищенню привабливості регіону для інвестицій та розвитку інфраструктури. Рекомендації щодо збереження та використання саліни в майбутньому включають в себе необхідність збереження її історичної архітектури та впровадження програм з популяризації об'єкта серед туристів та інвесторів.

Список використаних джерел:

1. <https://drohobych.city>.
2. *Дашко М.* Сторінками історії Стебника. Стебник, 1998.
3. Директором Стебницького ГХП «Полімінерал» став Артур Петухов із Вінниці.
4. Дрогобицький краєзнавчий збірник / ред. кол. Л. Тимошенко (голов. ред.), В. Александрович, Л. Винар, Л. Войтович, Я. Ісасевич та ін. Вип. XI-XII. Дрогобич: Коло, 2008.
5. *Лаба В.* Історія Стебника від найдавніших часів до 1939. Львів, 1997.
6. <https://find-way.com.ua/ru/oblasti/lvovskaya/truskavets/solevarnyj-zavod-salina-stebnik>.

МІСТО ТРУСКАВЕЦЬ ТРУСКАВЕЦЬКОЇ ТГ: АНАЛІЗ ГЕОГРАФІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ, ЗНАЧЕННЯ МІНЕРАЛЬНИХ ВОД ТА АРХІТЕКТУРНОЇ СПАДЩИНИ МІСТА

Юрків Роксолана,

9 клас, Дрогобицький науковий ліцей імені Богдана Лепкого
КЗ ЛОР «Львівська обласна Мала академія наук учнівської молоді»
Науковий керівник: **Приріз Оксана Миколаївна**, вчитель географії
Дрогобицького наукового ліцею імені Богдана Лепкого

Актуальність: дослідження географічного положення Трускавця та його кліматичних особливостей важливе для бальнеологічного курорту. Саме природні чинники впливають на туристичний потенціал регіону, розвиток курортних підприємств та дослідження мінеральних вод.

Мета дослідження: вивчити географічне положення, кліматичні особливості та геологію свого містечка. Оцінити вплив всіх цих чинників на формування мінеральних вод та їх лікувальних властивостей. Згадати і про культурні пам'ятки міста, які також впливають на розвиток курорту.

Результати дослідження: досліджено географічне положення Трускавця, його кліматичні умови та геологічні особливості, а також властивості мінеральних вод. Особлива увага приділена дослідженню властивостей Нафтусі і її медичним застосуванням. Наведено коротку інформацію про унікальні пам'ятки міста (рис. 1).

Географічне положення. Трускавець розташований на Дрогобицькій височині – передгірній височині у межиріччі Дністра та Стрия, в межах Дрогобицького і Стрийського районів. Характерний увалисто-хвилястий тип рел'єфу з розгалуженою яружно-балковою сіткою, укладена лесоподібними суглинками та галечниками [1].

Місто лежить у долині річки Воротище, притоки Солониці, на висоті 350 м над рівнем моря. Найвища точка міста – Гошівська гора (384 м). Трускавець невеликий за площею, яка становить 7,74 км² [2].

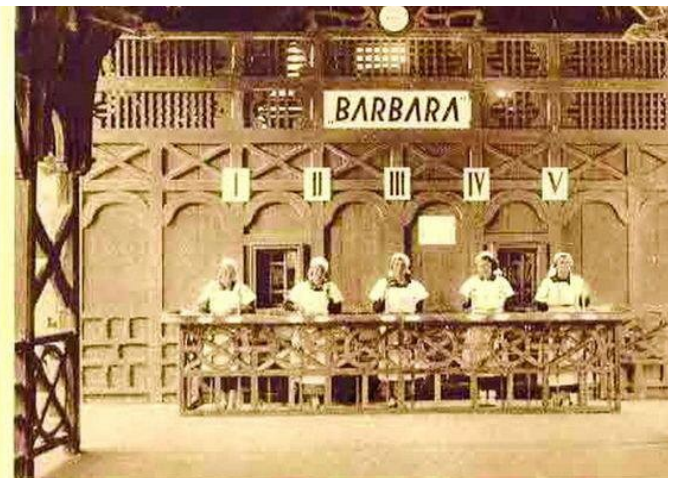
Рис. 1. Географічне положення м. Трускавець

Геологія. Околиці Трускавця багаті на різні корисні копалини: нафту, озокерит, сіль, галеніт, сфалерит, сірку, різноманітні мінерали, самородну ртуть [1]. В урочищі Липки на покритому лісом узгір'ї були виявлені поклади олова і цинку. Їх видобувало акційне товариство «Добра надія» з 1814 р. по 1823 р [2]. В урочищі Кривче добували нафту, але в кінці XIX ст. видобуток занепав.

Наявність корисних копалин сприяла утворенню різних за хімічним складом і лікувальними властивостями мінеральних вод, а також у Трускавці з високомінералізованої ропи добувають сіль «Барбара», що є конкуренткою для карловарської солі (рис. 2).

Озокеритна шахта, 20-і рр. XX ст

Сіль «Барбара», поч. XX ст.

Рис. 2. Видобуток корисних копалин [4, 5]

Клімат. Для Трускавця характерний теплий та помірно-вологий клімат. Середньорічна температура становить близько $+7,5^{\circ}\text{C}$ [2]. Найспекотнішими вважаються липень і серпень, коли середньомісячна температура досягає $+28^{\circ}\text{C}$. Найхолодніший місяць у році – січень (-6°C) [1].

Сумарна кількість опадів за рік у Трускавці разом з околицями становить 763–827 мм. Для курорту притаманна досить висока вологість повітря (у зимовий період – 78–79 %, влітку близько 80 %). Також характерний знижений атмосферний тиск, його показники протягом року коливаються в межах близько 725–742 мм рт. ст. [1].

Мінеральні води. Говорячи про Трускавець, будь-хто згадає мінеральну воду «Нафтуса», яка творить справжні дива, але це не єдиний різновид цілющої води, що є на курорті. Також лікарі рекомендують пити воду, добуту з джерел Юзя, Броніслава та Марія

[4]. Крім цього, у кожному джерелі добувають мінеральну воду, яка має свої унікальні властивості (рис. 3).

Джерело №6

Центральний бювет №1

Джерело №3

Джерело №7

Джерело №11 «Юзя»

«Фердинант»

Рис. 3. Джерела мінеральних вод Трускавця

Дослідження властивостей «Нафтусі». Вперше «Нафтуся» згадана у документах ще у 1469 році, а детальніше описаній у 1578 році королівським лікарем Войцехом Очком [4].

Початок науковому дослідженню води «Нафтуся» поклав львівський аптекар Т. Торосевич, котрий вперше зробив її хімічний аналіз в 1835 році.

Проте наймасштабніші дослідження «Нафтусі» розпочався в 1998 році зі створенням на базі санаторно-готельного комплексу «Дніпро-Бескид» науково-виробничої групи клінічної бальнеології і фітотерапії [3].

Місцем утворення «Нафтусі» є курортний парк, точніше його частина площею всього 0,6 га [2]. Процес народження цієї чудодійної води насправду є дивовижним. Це відбувається наступним чином: атмосферні опади, просочуючись крізь ґрунт, захоплюють з нього органічні гумусові сполуки, атмосферні гази, бактерії і в такому вигляді досягають водоносного горизонту, де починають взаємодіяти з унікальною породою [4].

Найвідоміші туристичні місця Трускавця. Хоча основна мета гостей міста – це оздоровлення, багато хто приїжджає сюди й для того, щоб побачити історичні та культурні пам'ятки. Наприклад, увагу гостей привертає вілла «Саріуш», яка є прикладом мавританської архітектури і зараз є музеєм історії Трускавця.

Туристів також приваблює будівля музею М. Біласа, яка зведена у закопанському стилі і побудована без жодного цвяха за проектом українського архітектора Яна Семковича [7]. У

ньому представлені текстильні роботи Михайла Біласа: гобелени, килими, верети, ліжники, вишивані сервети.

Ще однією визначною принадою Трускавця є встановлена на Гошівській горі статуя «Христа – Спасителя». Вона була зведена коштом жителя міста, Ігоря Кісака. Її висота складає 9 м, а разом з постаментом, 12 м. Будівництво розпочалося 18 травня 2013 року і тривало 7 років. Офіційне освячення та відкриття відбулося 30 серпня 2020 року.

Висновки: Трускавець – це не лише курорт, це справжній природний і культурний скарб України, який і досі залишається символом здоров'я та відпочинку мальовничого Передкарпаття. Географічні умови Трускавця сприяють формуванню унікальних мінеральних вод, які мають значний лікувальний потенціал. Важливо продовжувати дослідження для розуміння перспектив використання мінеральних джерел, їх збереження для розширення курортної інфраструктури. Проведене дослідження підтверджує важливість вивчення географічних аспектів для розуміння природних ресурсів курорту та подальшого його розвитку.

Список використаних джерел:

1. Монографії Асоціації учених Трускавця. URL: <https://truskavets.ua/monohrafiyi-asotsiatsiyi-uchenykh-truskavtsia/>.
2. Трускавець. Місто здоров'я. Інформаційно-курортний центр. URL: <https://truskavets.ua/>.
3. Попович І. Л. «треслімітуючий адаптогенний механізм біологічної та лікувальної активності води «Нафтуса».
4. Нафтуса: історія, властивості, користь. URL: <https://truskavets.ua/naftusya/>.
5. Історичні фото літнього курорту «Помярки». URL: <https://photo-lviv.in.ua/litnij-kurort-pomyarku-abo-oaza-pro-yaku-vy-nichoho-ne-znaly/>.
6. Трускавецька натуральна лікувальна сіль «Барбара». URL: <https://wz.lviv.ua/life/174628-truskavetska-naturalna-likovalna-sil-barbara-naikrashche-ochyshchaie-orhanizm>.
7. Художній музей Михайла Біласа. URL: <https://muzejbilasa.com.ua/>.

МОГИЛА КНЯЗЯ СВЯТОСЛАВА ВОЛОДИМИРОВИЧА

Хомин Христина,

8 клас, ОЗО «Сколівської академічна гімназія»

учасниця гуртка КЗ ЛОР ЛОЦКЕТУМ «Юні екскурсоводи».

Науковий керівник: **Ткачик Наталія Осипівна**, вчитель історії

Сколівського ЗЗСО І-ІІІ ст. № 2 імені Стефанії Вітрук

Актуальність: Наша місцевість має багато туристичних краєзнавчих маршрутів, які ваблять відвідувачів з усіх куточків світу. Найбільш цікавим і водночас загадковим краєзнавчим маршрутом стала могила на околиці міста, яку з давніх давен називають Святославою. Щодо цього некрополя виникло дуже багато запитань. Це і надихнуло на ґрунтовне дослідження.

Могила князя Святослава, сина Володимира Великого, ймовірно знаходиться біля нашого прикарпатського містечка Сколе на Львівщині (рис. 1). Свою назву місто отримало від події, яка описана у літописі «Повість минулих літ» Нестора-літописця. Подія пов'язана з боротьбою синів Володимира Великого за владу. Старший син син Володимира, Святополк Окаянний, вбив братів Бориса і Гліба. Брат Святослав, що князував у древлянській землі, вирішив втекти. Святополк наздогнав Святослава перед горами Карпатами. Літопис нам дає

таку інформацію: «Святополк же сей окаянный, лихий, убив також брата Святослава, пославши убивць до гори Угорської, коли він утікав в Угри...».

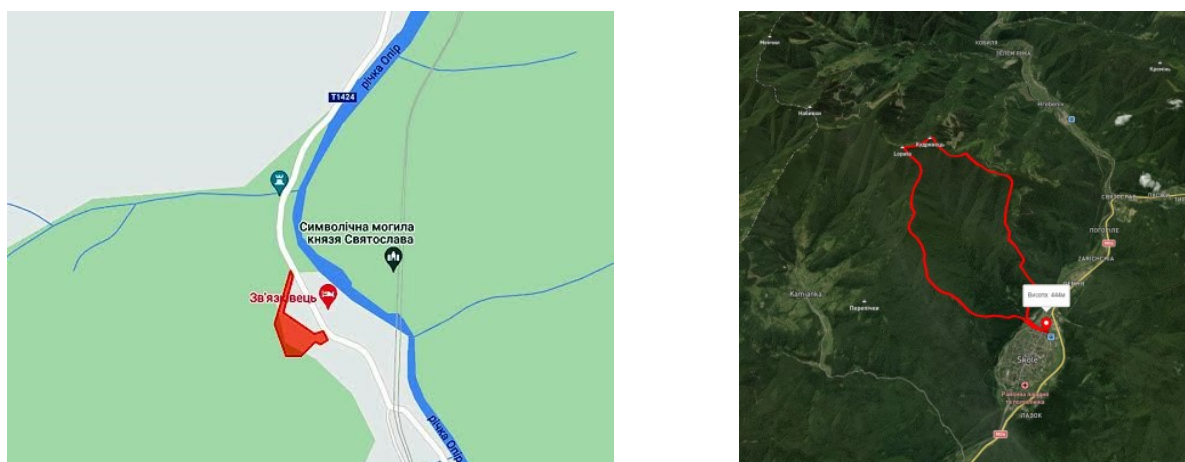

Рис. 1. Місце розташування Могили Князя Святослава

Битва відбулася між сучасними населеними пунктами Сколе і Гребенів на Львівщині, в долині річки Опір у 1015 році (рис. 2). Святополк крикнув: «Сколить їх!» Від слова «сколоти» пішла назва Сколе, а залишки Святославового війська заснували поселення Славське. Передмістя Сколе так і називають – Святослав. Притоку Опору називають Славка, потік поблизу – Святославчик, урочище біля Славська – Святославле.

Рис. 2. Битва між князями [1]

Результати дослідження: Безпосередньо, тема дослідження пов'язана з історією нашого міста та походженням його назви. А також, тема пов'язана з історією походження назв і інших населених пунктів, водойм, урочищ у нашій місцевості. Тому важливо дослідити: у який саме період з'явилися ці назви? Чи легенди про виникнення назв мають історичне підґрунтя? Хто і коли досліджував цю тему?

Дослідження також дає можливість зрозуміти, що історія нашої місцевості є частиною історії України. Наші землі, які населялися племенами білих хорватів, були частиною Київської держави. У князівської династії Рюриковичів були династичні зв'язки з європейськими королівськими дворами. Судячи з досліджень, Святослав саме втікав від Святополка до Угорщини, бо був одружений з дочкою угорського короля Стефана I, або ж з невідомою на ім'я, донькою угорського князя Гейзи.

Робота відбувалася у кількох напрямках: Найперше – зустріч із місцевими краєзнавцями.

Особливо цікаву інформацію представив краєзнавець Олексій Треніч. Він переклав з польської мови відому історичну монографію дослідника Фредеріка Паппе «Сколе і Тухольщина», видану у 1891 році у Львові. У цій монографії Паппе згадує: «Так звана могила Святослава лежить в межах поселення Святослав, тобто при гирлі Оряви до Опору, на цілий кілометр вище над Опором перед Гребеновим. Дослідження її було би річчю дуже для науки корисною...».

Також відомо, що знані фольклористи і краєзнавці Григорій Дем'ян, Василь Сокіл записували від місцевих жителів перекази, зокрема про смерть Святослава та про його доньку Параску, на честь якої названо гору – Парашка.

Дуже цікавило питання, хто першим підняв тему дослідження некрополя поблизу нашого міста? Це можливо дізнатися, використовуючи історичні та літературні джерела.

Як виявилось, одним з перших, хто підняв цю тему, був парох села Славське, український поет, громадський діяч Микола Устиянович у кінці XIX ст. Він написав поезію «Могила Святослава» [4]:

*«...Ой брат брата рідньогого
З каленого ружжя,
тому ж ми на ту могилу
мечемо галуззя:
Щоби звірі не порили
Княжеського гробу
Щоби діти пам'ятали
Каїнську злобу.»*

Дійсно, старожили згадують звичай, який існує до сьогоднішнього дня: кожен, хто проходить повз могилу, має покласти на неї гілку.

Його син, Корнило Устиянович видав працю: «Путь на Бескид: «Святославіє» і традиція о Святославі 1015 р.». Тут йшлося про перші спроби дослідження некрополя над річкою Опір. Він згадує могилу, навколо якої півколом було ще вісім запалих гробовин. Перші розкопки проводив професор Остап Левицький, однак нічого не знайшов, що могло б підтвердити про поховання саме князя Святослава.

Корнило Устиянович згадує, що найбільше розповіді про поховання Святослава передавалися в родині села Гребенова. Одна з легенд говорить, що назва цього села походить від слова «погребення», тобто захоронення. Дружинників Святослава, які загинули в бою, поховали в полі, де зараз знаходиться село Гребенів.

У 1971 році у цій місцевості, де ймовірно відбувалася битва і поховано князя Святослава, проводилися розкопки з ініціативи місцевого фольклориста, історика, краєзнавця Григорія Дем'яна. До археологічної експедиції входив львівський авторитетний археолог Олексій Ратич. Саме він виявив могилу на глибині 1,2 м, яка була обкладена каменем. Це наштотує на певні припущення. Зокрема відомо, що Святослав був древлянським князем, а саме на території древлян зустрічаються могили з кам'яними викладками. Це особливість поховального обряду древлян. Центральна частина кургану була повністю зруйнована неодноразовими перекопами. У могилі було знайдено руків'я меча, підкову, уламки горщиків, залізну шпору. Решток небіжчика не збереглося. Попіл доводив, що померлого спалили.

Є також припущення, що Святослава не канонізували як Бориса і Гліба, бо він не був християнином. Саме тому у «Повісті минулих літ» про нього дуже скупий запис. І поховання його зроблено за язичницьким обрядом.

Отже, знайдена могила і артефакти дозволили стверджувати, що це поховання знатного дружинника XI століття.

У 1982 році вчений археолог Михайло Рожко присвятив цілу працю Карпатським сухопутним шляхам, і окреслив одну із доріг на Верецький перевал, зауваживши, що саме

нею тікав у 1015 році Святослав. Ту ж думку М. Рожко висловлює у дослідженні «Тустань – давньоруська наскельна фортеця». Він називає одну з доріг XI-XIII ст., які йшли до Угорщини через Карпати, через Верецький перевал.

Багато хто з дослідників вважає смерть і поховання Святослава Володимировича загадкою.

Дослідники задають багато запитань і відповіді на них немає. Наприклад, чому про князя такі скупі відомості в Літописі; чи дійсно він був вбитий Святополком; чому брати його Борис і Гліб канонізовані, як мученики, а Святослав – ні... Кожна гіпотеза має право на існування.

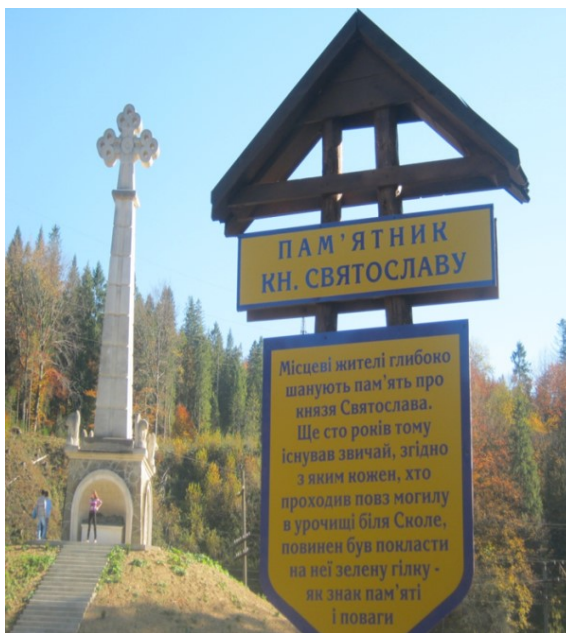

Рис. 3. Пам'ятник на кургані-могилі Князя Святослава

У 2008 році почалося будівництво пам'ятника на кургані (рис. 3.). Урочисте відкриття відбулося у 2012 році. Пам'ятник доповнив перелік цікавих екскурсійних місць Сколівщини, до яких ми гостинно запрошуємо всіх поціновувачів старовини, любителів пригод, шанувальників історії і краєзнавства. Він є своєрідним нагадуванням про те, які ризики несуть чвари, розбрат, непорозуміння між політиками. У кінцевому результаті князівські міжусобиці і стали однією з головних причин розпаду Київської держави. Тому, з цієї події випливає важливий урок для сучасності: політичний розбрат – шлях до занепаду.

Висновки: Отже, цей краєзнавчий матеріал можна використовувати під час уроків історії, як в період України-Русі, так і при вивченні сучасності. Цей пам'ятник є частиною не тільки історії рідного краю, а й історії України в цілому. Він відіграє роль своєрідного нагадування, що в єдності сила народу.

Список використаних джерел:

1. Літопис Руський. Київ: «Дніпро», 1989.
2. Тарас В. Сколе: історико-культурний нарис. Львів, 2020.
3. Фредерік Ппане. Сколе і Тухольщина / переклад О. Тренич. Львів, 2019.
4. Вірш «Могила Святослава». URL: https://osvita.ua/school/literature/tag-ustyianovych_mukola.

МЕДОВА ПЕЧЕРА – ПАМ'ЯТКА ПРИРОДИ В ОКОЛИЦЯХ ЛЬВОВА

Чорний Андрій,

10 клас, ЗСШ № 90 м. Львова;

Науковий керівник: **Терен Тетяна Василівна**, вчитель географії ЗСШ № 90 м. Львова

Актуальність дослідження: можна побувати у справжній печері, не покидаючи рідного міста, відчути як воно під землею, дізнатися чи немає в тебе клаустрофобії та здобути перші спелеонавички, розвіятися від новин з фронту. Або досвідченим згадати як воно було класно в інших печерах.

Мета дослідження: дослідити природні об'єкти на території міста Львова, а саме Медову печеру, ознайомитися з природними особливостями печери, визначення її наукової, природоохоронної цінності. Оволодіти практичними навичками пошукової роботи, розширити напрямів краєзнавчих досліджень, вивчити історичної та культурної спадщини, природного різноманіття рідного краю, ознайомлення з об'єктами заповідного фонду України. дізнатися та сформувати дані про геологічну пам'ятку у м. Львові – Медову печеру.

Результати дослідження: Медова печера знаходиться в межах Винниківського лісопарку та є геологічною пам'яткою місцевого значення з 1970 року (рис. 1).

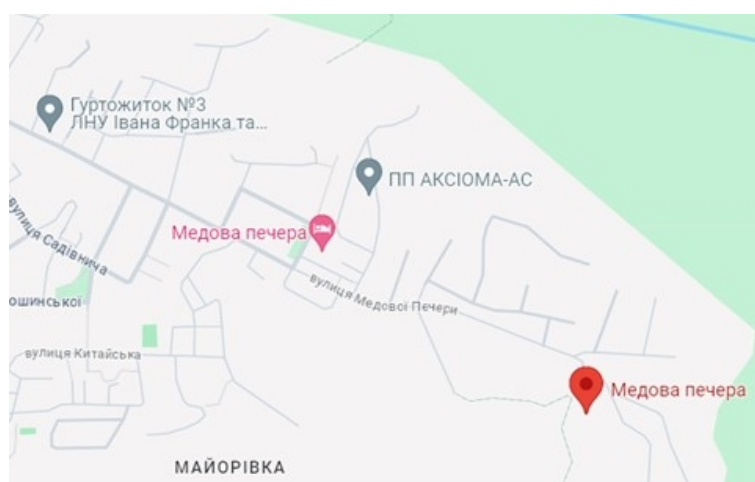

Рис. 1. Медова печера [4]

У брошурі «Przyroda Lwowa, jej osobliwości i zabytki», виданій 1914 р. накладом Музею ім. Дідушицьких, Медову печеру вносять до списку найцінніших пам'яток природи в околицях Львова [1].

Цікаві відомості про печеру дізнаємося з книжки історика Івана Крип'якевича «Історичні проходи по Львову»:

«В цій стороні лежать популярні місця прогульок: Медова Печера і Чортівська Скала. До Медової Печери веде Пасічна дорога, попри Маєрівку; серед узгір'я лежить котловина і в ній дві невеликі печери. В 1850-х рр. тут була каменоломня і тоді видовбано печери. Назва Медової Печери, або Медунки, походить від того, що у печерах є вапняк, який кольором своїм нагадує мед (кристалічний вапняк). В цій котловині є сліди невеликого цвинтарика: на цьому місці в 1914-1915 рр. російські воєнні суди виконували засуди смерті й тут хоронено розстріляних» [2].

У 1850-х роках видобували у цій місцевості каміння. Тоді й було видовбано печеру. Назва походить від кольору вапняку, з товщі якого утворена печера. Загалом тут налічується кілька видів вапняку. На сьогодні Медова печера – це геологічна пам'ятка природи місцевого значення в Україні. Загальна довжина її ходів – бл. 56 м, середня висота – 4,5 м, середня ширина – 8,5 м. Складається печера з двох великих залів, з'єднаних вузьким проходом-хідником. Зали можна візуально поділити на 3 кімнати, а також 4-у (важкодоступну). Склепіння першої зали підпирає кам'яна колона, друга зала завершується вузьким лазом, яким можна проповзти кілька метрів (далі ходу немає) [6].

Рис. 2. Медова печера, м. Львів, світлина 2015 р. [5]

Поруч знаходиться траса мотокросу, яка виникла у 1970-х роках. Тут регулярно тренуються спортсмени та проводяться змагання. «Відкритий Кубок Львова» з мотокросу, який відбувся на легендарній трасі «Майорівка», став топ-подією спортивного Львова 2018 року. Проте останніми роками над нею нависла загроза приватною забудовою [5].

Ще нижче знаходиться джерело та озеро для «моржів».

Мешканці активно долучаються до збереження пам'ятки: влаштовують толоки, пишуть петиції.

Висновки: Проникаючи у раніше незвідані куточки природи, людина неминуче втручається у середовище, яке формувалося протягом тисячоліть. Тому для збереження печер, які мають велике наукове, пізнавальне та народногосподарське значення, вони оголошуються заповідниками, резерватами, включаються до складу національних та народних природних парків. Медова печера – наше львівське восьме диво... Це частинка природи рідної землі, унікальний, неповторний світ природи, який ми повинні вивчати і оберігати.

Список використаних джерел:

1. *Байцар А.* Медова печера – унікальна пам'ятка природи в околицях Львова URL: http://baitsar.blogspot.com/2018/05/blog-post_5.html.
2. *Крип'якевич І.* Історичні проходи по Львові. Львів: Апріорі, 2007. 116 с.
3. *Радзієвський В. О.* Подорож у підземну казку: Путівник по карстових печерах Тернопільщини. 2-е вид., доп. і перероб. Львів: Каменяр, 1984. 56 с.: іл.
4. Легендарну трасу для мотокросу «Майорівка» засипають будівельним сміттям. URL: https://galinfo.com.ua/news/legendarnu_trasu_dlya_motokrosu_mayorivkazasyuyut_budivelnym_smittyam_309371.html.
5. Медова печера. URL: <https://www.google.com/maps/>.
6. Медова печера, або легенда про про скарб короля Данила. URL: <https://photo-lviv.in.ua/medova-pechera-abo-lehenda-pro-pro-skarb-korolya-danyla/>.

ГЕОГРАФО-КРАЄЗНАВЧА ХАРАКТЕРИСТИКА СЕЛА ПОЧАЄВИЧІ ДРОГОБИЦЬКОЇ ТГ

Іванців Маркіян,

7 клас, Дрогобицький науковий ліцей імені Богдана Лепкого м. Дрогобича;
КЗ ЛОР «Львівська обласна Мала академія наук учнівської молоді»
Науковий керівник: **Приріз Оксана Миколаївна**, вчитель географії Дрогобицького
наукового ліцею імені Богдана Лепкого

Актуальність дослідження: Любов до Батьківщини є важливим мотиватором для дослідження села Почаєвичі, оскільки таке дослідження може допомогти відтворити історію та культурний спадок рідного краю, а також сприяти збереженню та розвитку місцевої ідентичності; визначення потенціалу села та ідентифікація можливостей для його подальшого розвитку з метою покращення життя мешканців та збереження сталого розвитку.

Мета дослідження:

- вивчення природних ресурсів та екологічної ситуації в селі, оцінка загроз навколишньому середовищу;
- розкриття його унікальності та історичного значення, аналіз сучасного соціально-економічного стану та визначення можливостей для подальшого розвитку.

Результати дослідження: досліджено географічне положення Почаєвич, його кліматичні умови та геологічні особливості, наведено інформацію про унікальні пам'ятки села, екологічні проблеми.

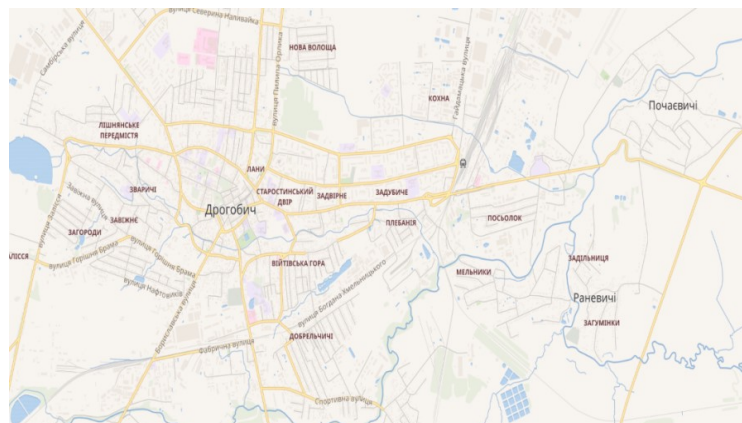

Рис. 1. Географічне розташування с. Почаєвичі

Географічне положення: Почаєвичі – село Дрогобицького району Львівської області (Україна) (рис. 1). Село на березі річки Тисмениці, за 6 км на схід від Дрогобича, ліворуч від дороги Дрогобич-Львів. Засноване до 1409 р. Населення 991 осіб (2020 р.). Площа 1,511 км². Густота населення 655,86 осіб/км². Висота над рівнем моря: 274 м.

Історія села: Історична назва Почайовичі. Побутують варіантні назви: Почайовичі, Почивичі. Назву виводять від слова «початок» - початку давньої дороги, якою з Дрогобича доправляли сіль у східному напрямку. 20 серпня 1409 р. король Владислав II Ягайло подарував селу Почаєвичі та Гаї Верхні й Нижні, Дрогобицького повіту Станіславові Коритку з правом спадкоємства (рис. 2).

Рис. 2. Король Владислав II Ягайло

У селі знаходиться дерев'яна церква 1905 р. Церква Святого Архангела Михаїла. У 1409 році в селі існував монастир. Парафіяльна церква вперше згадується у 1507 р. Є церква на карті «Galizien und Lodomerien (1779-1783)», 1783 р.

Рис. 3. Церква Святого Архангела Михаїла, 1905

У 1843 р. на її місця звели нову дерев'яну будівлю. З 1965 р. по 1989 р. стояла зачиною. Після зовнішнього ремонту в 2000-х роках дахи будівлі перекрили металізованою бляхою.

На схід від церкви збереглася дерев'яна триярусна дзвіниця. У 2005 р. урочисто святкували 100-ліття храму.

Екологічні проблеми села:

- вирубка лісів;
- забруднення повітря;
- неефективні системи каналізацій, що призводить до викидів неочищених стоків у водойми та на поверхню ґрунту;
- надмірне використання хімічних пестицидів та гербіцидів може призвести до забруднення ґрунту та водойм (рис. 4);
- недостатня утилізація твердих побутових відходів.

Рис. 4. Сільськогосподарські угіддя поселення

Рельєф та кліматичні умови села: Плоскі рівнини з невеликими пагорбами та долинами. Рельєф сприяє розвитку сільського господарства, оскільки дозволяє ефективно використовувати земельні ресурси для сільськогосподарських цілей. Помірно-континентальний клімат: це означає, що в регіоні переважає прохолодна зима з помірними опадами та тепле літо з достатньою кількістю сонячного світла. Сезонні коливання температури можуть бути помітними, але взимку вони зазвичай менші, ніж влітку.

Висновки: Туристичний потенціал: село має добрі умови для розвитку туризму завдяки своїй природній красі, таким як пейзажі, ліси, річки тощо. Існують можливості для розвитку рекреаційних зон, таких як кінна їзда, спортивні майданчики, велосипедні маршрути, що привертатимуть як місцевих мешканців, так і туристів. Туристичні послуги та інфраструктура: потрібно розвивати інфраструктуру для зручного перебування та розваг туристів. Створення місць для пікніків та відпочинку та облаштування майданчиків для пікніків, альтанок та зон відпочинку в природних зонах навколо села тим самим збільшити розвиток зеленого туризму.

Список використаних джерел:

1. З описів Ярослава Кішка (1931–1999).
2. <https://drohobych-rada.gov.ua>.
3. <https://drohobychyna.com.ua/section/sb-istoriya/sela-drogobichchini/pochayevichi/>.
4. <https://uk.wikipedia.org/wiki/>.
5. <http://decerkva.org.ua/pochaevychi.html>.

УПА – ТВОРЕЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Галанюк Василь

11 клас, КЗ ЛОР «Підгірцівська спеціальна школа», с. Підгірці, Стрийська ОТГ
Науковий керівник: **Бабій Світлана Любомирівна**, вчитель історії
КЗ ЛОР «Підгірцівська спеціальна школа»

Актуальність дослідження: збереження історичної пам'яті про учасників національно-визвольних змагань, стратегічною метою яких було відновлення української державності.

Мета дослідження: вивчення історії села, розкриття реалій національного спротиву односельчан загарбникам та важливості ролі кожного українця у цій боротьбі.

Результати дослідження: Друга світова війна (1939-1945) розпочалася в тяжкий для України час: жорстокі сталінські репресії 30-х рр. ХХ ст., штучно організований голод та масове знищення національно свідомої української інтелігенції. У 1942 році на Волині була створена Українська Повстанська Армія. Повстанці воювали як проти гітлерівських загарбників, так і проти Червоної Армії. Мета – створення незалежної Української держави. Серед членів УПА були і наші односельчани.

1. *Білик Ярослав*, «Соловей», син Дмитра і Анни (1925–1946) – активний і дієвий член ОУН і УПА. Повстанець. В УПА з 1944 року. Загинув у бою з енкаведистами в с. Підгірці на вулиці Запотік. Місце поховання невідоме.

2. *Бойко Олекса*, «Орел», син Василя і Марії Печер (1916–1950) – член ОУН і УПА. Повстанець. Загинув у бою з енкаведистами в лісі між селами Підгірці і Стрілків. Місце поховання невідоме.

3. *Коцина Дмитро*, «Трумен», син Григорія і Анни (1914–1946) – член ОУН з 30-х років. Загинув у бою з енкаведистами в с. Підгірці на вулиці Запотік. Місце поховання невідоме.

4. *Кухтій Василь*, «Хмара», син Івана і Катерини Бойко (1927–1948) – член юнацтва ОУН з середини 40-х років. Впав у бою з енкаведистами в с. Луги Лисятицькі, який тривав цілу добу. Місце поховання невідоме.

5. *Лоїк Микола*, син ? (? – 1945) - активний і дієвий член ОУН і УПА. Повстанець. Важко поранений в бою з енкаведистами під час переходу ріки Свічі. Вилікувати пораненого Героя не вдалося. Похований у братській могилі на Олексичському корчунку біля с. Олексичі Стрийського району.

6. *Печер Микола*, син ? (1911–1945) – член ОУН з 30-х років. Загинув у бою з енкаведистами біля с. Скелівка Старосамбірського району Львівської області. Місце поховання Героя невідоме.

7. *Соснюк Володимир*, син Йосифа (1946 – ?) – племінник повстанця Михайла Соснюка, «Сокола». Вивезений із своїми батьками на каторгу в Сибір в 1947 році. Голод, холод,

нелюдські умови життя призвели до смерті дитини. Похований в Омській області, Васіському районі, с. Васіс.

8. *Соснюк Михайло*, «Сокіл», син Йосифа і Марії Герасимів (1927-1947) – член юнацтва ОУН з початку 40-х років. Загинув у бою з енкаведистами під час переходу р. Стрий біля с. Ходовичі Стрийського району. Місце поховання невідоме.

9. *Соснюк Стефан*, син Йосифа (1924–1985) – прихильник ОУН і УПА. Вивезений в Сибір на каторгу в 1947 році. Голод, холод, нелюдські умови життя і праці вкоротили йому життя. Похований в чужій та холодній Караганді.

10. *Цицук Йосиф*, син Данила (1914–1947) – член ОУН з 1936 року. Станичний с. Підгірці. Впав у бою з енкаведистами в лісі біля с. Підгірці. Місце поховання Героя невідоме.

11. *Цицук Федір*, син Михайла (1929-1993) - прихильник ОУН і УПА. Вивезений на каторгу в Сибір в Красноярський край. Похований в мерзлотах холодного Сибіру.

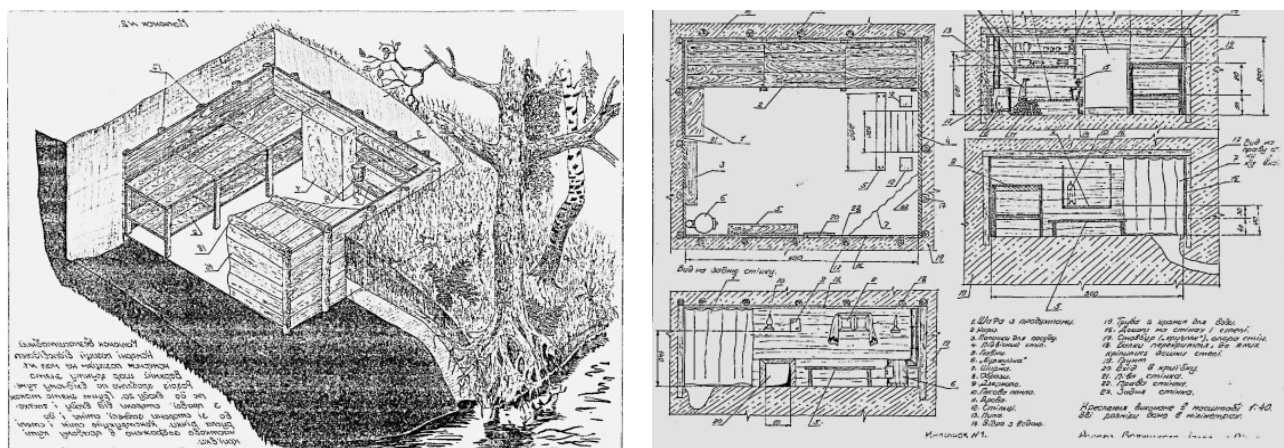

Рис. Ескіз повстанської криївки в лісі біля села Олексичі
(подав Друмак Олекса і Штей Степан 1992 р.)

У схожій криївці переховувались і повстанці з с.Підгірці.

Опис криївки на березі р. Бережниця біля с. Олексичі, розбита в 1945р. Розміри криївки: 6×5×2 м. Вхід: тунель 60×60×60 см. з річки попід коріння великого дерева – дуба чи черемхи. Навпроти входу нари в два яруси на всю стіну, під ними бульба. Під стінами по периметру лавки. Ліва стіна: в куті при вході – «буржуйка», труба для диму виходила крізь товщу землі в дупло старого дерева, що росло поруч криївки. На стіні полицки з посудом: миски, баняк, ринки, ополоник і інше. Кран на кінці труби, яка подавала воду до джерела, що було неподалік, вище криївки, відро з водою, пила, сокира, гасова лампа, віник і інше. Права стіна: відкидний стіл прикріплений до стіни. В правому куті – ширма, за якою – яма-туалет, що мала вихід до річки. Над столом – лампа. Задня стіна, де вхід: образи, дзеркало, під ним полицка з гребінцем, щітка, мило, дві гасові лампи, ліхтарка. Поруч з криївкою – камера з продуктами: топлене масло в бочках, солоне сало в скриньках, мішки з мукою, крупами, макаронами, консерви, та інше. Вхід до комори з криївки замаскований. Копали криївку партизани і люди з Олексич та Ярушич. Оббивали дошками, робили нари, лавки, стіл і все інше брати Гумен Микола і Михайло, яких вечорами зі зв'язаними очима приводили партизани з села, досвітками їх відпускали. Про цю криївку знали дуже мало людей, навіть з вояків УПА. Копати криївку починали з входу, всю землю виносили відрами в річку. Тому слідів земляних робіт в околиці не було помітно.

На місці криївки, де до березня 1950 року переховувалися бійці УПА Бойко Олексій (Підгірці), Яворів Мирон (Стрільків) та Солтис Василь (Сихів), а згодом там була насипана символічна могила та поставлений металевий хрест

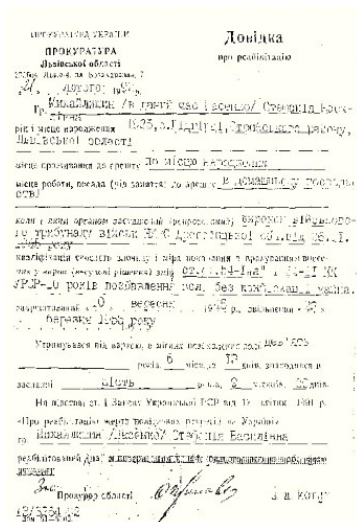
Рис. Символічна могила воїнам УПА на місці краївки

Спогади Гаврильців Марії Матвіївни, 1931 р.н., уродженки с. Підгірці: *«Хоч літа вже солідні, та думка часто бентежить душу: щоб знали діти, онуки і правнуки, якою дорогою ціною була вистраждана, омріяна віками самостійна Україна — наша земля, наших предків, щоб жили на ній наші потомки».*

Рис. Могила воїнам УПА на кладовищі

Всі родини, в сім'ях яких були партизани, були вивезені в Сибір:
 Михайлишин Василь з дітьми Анною, Катериною і жінкою Параскевією. Майно конфіскували. В хаті жили вчителі. Після повернення з Сибіру хату викупили у голови колгоспу Соколика Дмитра Івановича за 4 тис. крб.

Мартинів Олекса Лук'янович, вся сім'я – 8 осіб. Повернулися з Сибіру троє: Марійка, Анна, Дмитрик. Хата була конфіскована і перейшла у підпорядкування міліції. Там поселився Хом'яков Олександр з сім'єю. Зараз там проживає його син – Валерій.

Коцина Гриньо, жінка, син Іван. В Омську обл.

Соснюк Михайло – партизанів, сім'я була вивезена в кількості 5 осіб.

Білик Дмитро, дочка – Теодозія (станична), син Іван, 1930 р. н., внук Микола (3 роки).

Лоїк Марія з синами вивезені на заслання за участь у партизанах сина – Лоїка Миколи. Додому не повернулась.

Висновки: 27 серпня 1995 року відбулася панахида за загиблими воїнами УПА та освячення символічної могили на місці криївки, де до березня 1950 р. переховувалися бійці УПА Бойко Олексій (Підгірці), Яворів Мирон (Стрільків) та Солтис Василь (Сихів).

Список використаних джерел:

1. *Соловій Ф.* Повстанський мартиролог Стрийщини. Стрий: «Щедрик», 1999. 410 с.
2. *Хімко Я.* УПА – дорога в безсмертя. Львів, 2008, 55 с.

«СТОЛИЦЯ ВСЕСВІТУ»

Красінський Денис

7 клас, Дрогобицький науковий ліцей імені Богдана Лепкого м. Дрогобича;

КЗ ЛОР «Львівська обласна Мала академія наук учнівської молоді»

Науковий керівник: **Приріз Оксана Миколаївна**, вчитель географії Дрогобицького наукового ліцею імені Богдана Лепкого

Актуальність дослідження: ознайомитися із містом Дрогобичем та поширити його туристичні та промислові можливості. Дрогобич – сприятливе місто для розвитку економіки.

Мета дослідження: дізнатися про історію, географію, культуру, населення та промисловість міста.

Завдання: розповісти про місто Дрогобич, та поширити його значення для всієї України як промислове та туристичне місце.

Столиця Всесвіту» саме так відомий польський письменник Бруно Шульц назвав Дрогобич. Та це й не дивно, адже Дрогобич справді дивовижне, промислове та технологічно розвинуте місто.

Рис. Фотозона міста Дрогобич (фото автора)

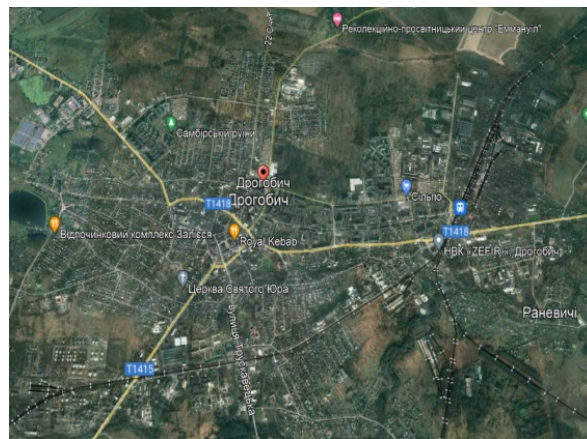

Рис. Місто Дрогобич, карта (скріншот з Google Earth Pro)

Щодо походження назви не існує єдиної думки.

За найпоширенішою версією, біля соляного джерела в передгір'ї Карпат існувало поселення Бич, мешканці якого торгували сіллю. Після нападу кочових племен половців наприкінці 11 століття місто було спалене. Через деякий час жителі, які встигли сховатися від ворогів, повернулися і відбудували місто, але вже в трохи іншому місці. Нове місто назвали Другий Бич, а з часом назва й перетворилася в Дрогобич [1].

Існує також версія, що назва міста походить від слів «другий бік» (які пізніше злилися), бо сучасне місто почалося на другому боці річечки-потічка Побук (тепер Серет), навпроти солеварні [1].

Ще за іншою версією, назва походить від слова «драговина», що означає болотисте місце, адже первісна територія міста була дуже заболоченою [1].

Згідно археологічних даних, місто виникло в період Київської Русі, приблизно в XI столітті в місцині, яка багата соляними джерелами з яких здавна видобували сіль. З самого моменту заснування міста головним його багатством були соляна промисловість. Про існування міста біля джерел ропи свідчить хоча б факт, зафіксований в 1106 році в Києво-Печерському патерику. Тоді, внаслідок уособиці між Давидом Ігоровичем та Святополком Ізяславичем, припинився довіз солі з Галича та Перемишля, й не стало її по всій Руській землі («не бисть солі по всій Руській землі») [1].

Рис. Дрогобицька солеварня (фото автора)

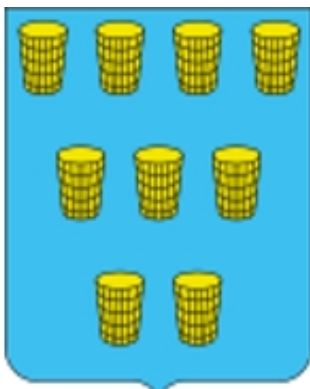

Рис. Герб австрійського періоду [2]

Рис. Герб польського періоду [2]

Рис. Герб совєтського періоду [2]

Рис. Офіційний сучасний герб Дрогобича [2]

Технологія добування солі була досить проста. В спеціальні жбани (черіні) заливали воду, збагачену сіллю (ропу) й нагрівали ті жбани на багатті. До наших днів збереглися назви

вулиць, пов'язані з цим процесом: Зварицька, Жупна (Жупою називали солеварню), Солоний Ставок [1]. При випаровуванні води залишалась сама сіль, яка обпалювалася на вогні у вигляді так званих топок. Дев'ять таких конусоподібних топок стали символом міста і зображені на гербах міста різних періодів: польського, австрійського, радянського й сучасного періоду незалежності України [1].

Історія Дрогобиччини своїм корінням сягає сивої давнини. Зокрема, перша згадка про місто Дрогобич датується 1387 р., однак за опосередкованими даними воно значно старіше і було одним із центрів солеваріння Київської, а пізніше Галицько-Волинської Русі [1].

Як досить велике місто, Дрогобич мав замок з земляними фортифікаційними укріпленнями. Проте, на сьогодні він не зберігся. В середині XV ст. в місті збудовано католицький костел Святого Бартоломея. Близько 1450 року в місті народився Юрій Котермак (Дрогобич) – визначний діяч східноєвропейського Відродження, перший український автор друкованої книги. В 1460 році місто отримало самоуправління за магдебурзьким правом, що було підтверджено в 1506 році польським королем Олександром Ягеллончиком. Відтоді Дрогобич «Королівське вільне місто» [1].

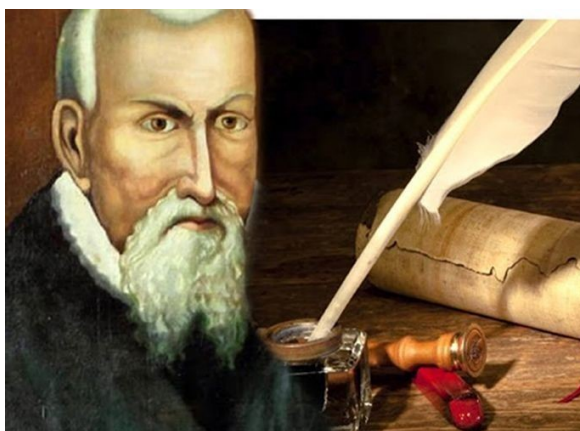

Рис. Юрій Котермак [4]

Рис. Костел святого Бартоломея з дзвіницею (фото автора)

Рис. Церква святого Юра з дзвіницею (власне фото)

Рис. Дрогобицька ратуша австрійського періоду [5]

У XIX столітті поряд з традиційною спеціалізацією Дрогобича, як центра солеваріння, бурхливого розвитку зазнала нафтопереробка. Здавна на околицях міста виявляли поклади нафтопродуктів та озокериту. Ще у 1788 р. у місті вперше у Європі почали використовувати для освітлення нафтові ліхтарі.

Рис. Дрогобицька ратуша
(фото автора)

Рис. Пам'ятник гасовому ліхтарю
(фото автора)

В 1814 році управитель соляних копалень Й. Геккель спорудив першу примітивну нафтоперегінну установку. В 1817 році військові казарми і солеварні Дрогобича вперше в Європі освітлювали гасом. В 1822 році першу нафтову лампу встановлено перед ратушею. В 1836 році розпочато освітлення міських вулиць. А із уведенням до дії у 1859 р. першої промислової нафтоперегінної установки нафтовий фактор вийшов на чільне місце міського господарства [1].

У 1842–1865 роках була побудована хоральна синагога, яка стала найбільшою у Східній Галичині [1].

Рис. Дрогобицька хоральна синагога
(власне фото)

Великої шкоди місту і околицям завдала Перша світова війна. Російські війська при відступі вивезли навіть обладнання нафтопереробного заводу, а запаси нафтопродуктів вилили зі сховищ [1].

3 березня 1918 року в місті відбулось «свято державності і миру» (віче) на підтримку дій уряду УНР, на якому були присутні близько 50 000 осіб [1].

На відміну від більшості міст та містечок Галичини, де українці взяли владу до рук 1 листопада 1918 року, поляки утримували владу у місті до 2 листопада. Українці опанували

містом після прибуття до нього військових частин. На жаль, не удалось уникнути при цьому кровопролиття [1].

Після виру Першої світової війни, радянсько-польської війни та чисельних змін влад, Галичина опиняється у складі Польської держави. За польського панування, в 1922-1927 роках зводиться нинішня ратуша [1].

З 1939 по 1959 рік існувала Дрогобицька область з 10 повітів, поділених 17 січня 1940 р. на 30 районів. Дрогобич став обласним та згодом – районним центром [1].

Постановами Ради Народних Комісарів УРСР в місті створено державний обласний драмтеатр (тепер Львівський обласний академічний музично-драматичний театр імені Юрія Дрогобича), державний обласний історичний музей (тепер Дрогобицький краєзнавчий музей).

У місті відкрито пам'ятники Юрію Дрогобичу, Степанові Бандері, воїнам-інтернаціоналістам, до 2000-ліття християнства, Маркіянові Шашкевичу, Василю Стефанику, Іванові Франку, Тарасові Шевченку, Папі Римському Іванові Павлу II, Адаму Міцкевичу, В'ячеславу Чорноволу [1].

Географія міста. Дрогобич розташований в південно-західній частині Львівської області на річці Тисмениці, на межі Наддністрянської рівнини і Карпатського передгір'я. Зі Сходу за рікою Тисмениця над усім Дрогобичем височіє так звана гора катюша, її висота сягає до 345 м н. р. Дрогобич знаходиться у східноєвропейському часовому поясі між 23 та 24 меридіанами [1].

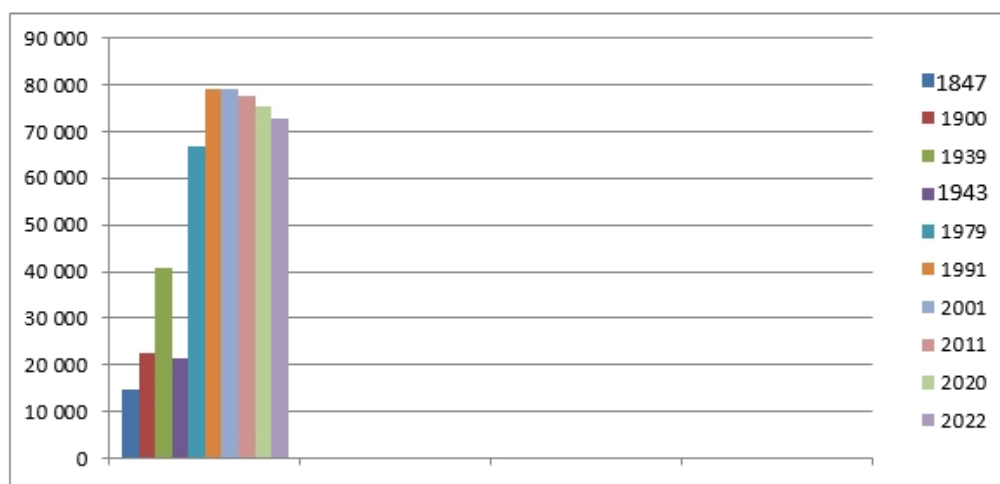

Рис. Зміни населення міста Дрогобич [1]

Клімат – помірно континентальний з м'якою зимою і теплим літом. Середня температура становить -4°C у січні і $+18^{\circ}\text{C}$ у червні. Найгарячіші місяці липень і серпень з середньомісячною температурою близько $+22^{\circ}\text{C}$; найхолодніший – січень. Річні суми опадів коливаються в межах 600-800 мм. Більшість опадів припадає на теплий період. Суттєвий вплив на клімат має розташування Дрогобича в передгір'ї Карпат. Для міста характерна висока вологість повітря (взимку – 70-80 %, влітку – 85 %) і понижений атмосферний тиск (725-745 мм ртутного стовпчика) [1].

Промисловість. Дрогобич – розвинутий природно-господарський комплекс, друге за промисловим потенціалом місто області. Промисловий потенціал міста формують такі основні галузі:

- машинобудування (45 %);
- нафтопереробка (37 %);
- харчова (7,5 %);
- будівельних матеріалів (1,2 %);
- легка (1 %), хімічна (0,7 %);
- поліграфічна (0,1 %) [1].

Нагороди та відзнаки Дрогобича в проекті «Smart City»:

➤ 2017 – Open Data Charter - приєднано місто Дрогобич до Міжнародної Хартії відкритих даних.

➤ 2017 – Мінрегіон та Рада Європи – 1 місце, як краща практика місцевого самоврядування в Україні.

➤ 2018 – Transparent International Ukraine – 1 місце в рейтингу прозорості серед 100 найбільших міст України за 2017 рік (Поточний стан).

➤ 2018 – Open Data Award - Перемога в номінації «Open Data City Award».

➤ 2018 – Kyiv Smart City - Перемога в номінації «Відкрите місто року».

➤ 2018 – Мінрегіон та Рада Європи – 1 місце, як краща практика місцевого самоврядування в Україні.

➤ 2019 – Рейтинг бюджетної прозорості «Кришталь року» – 1 місце (3 нагороди та 8 номінацій), а саме:

➤ Головна нагорода – «Кришталь року»;

➤ Основна нагорода – Найбільш інноваційні практики бюджетної прозорості в місті;

➤ Спеціальна нагорода – Найбільш бюджетно-інформативний сайт.

➤ 2019 – Transparent International Ukraine – 1 місце в рейтингу прозорості серед 100 найбільших міст України за 2018 р.

➤ 2019 – Перше місто в Україні, яке впровадило технологію blockchain в міському управлінні.

➤ 2019 – Цифровий український конгрес – 1 місце в рейтингу.

➤ 2019 – Kyiv Smart City - Перемога в номінації «Інноваційне та Відкрите місто року».

➤ 2020 – Transparent International Ukraine – 1 місце в рейтингу прозорості серед 100 найбільших міст України за 2019 р. [1].

Висновок. Дрогобич – розвинуте, сучасне, красиве і промислове місто. Його давня історія і красиві краєвиди викликають гордість у Дрогобичан. Численні нагороди підтверджують це знову і знову. Також Дрогобич – справді туристичне місто, тому я вважаю що розвиваючи туризм у ньому можна заробляти справді великі гроші у бюджет міста [1].

Список використаних джерел:

1. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D1%80%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D1%87>.

2. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%B5%D1%80%D0%B1_%D0%94%D1%80%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D1%87%D0%B0.

3. https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fphoto-lviv.in.ua%2Flehendy-i-fakty-pro-kostel-svyatoho-bartolomeya-varfolomiya-v-drohobychi%2F&psig=AOvVaw01gAb_RQZpFPmqL9nO8j2p&ust=1712247540597000&source=images&cd=vfe&opi=89978449&ved=0CBQQjhxqFwoTCJiGgKa5poUDFQAAAAAdAAAAABAE.

4. <https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fphoto-lviv.in.ua%2Fyuriy-drohobych-buv-avtorom-pershoi-ukrainskoi-drukovanoi-knyzhka%2F&psig=AOvVaw08PDauad6tQMrIAb84RO0Z&ust=1712247712399000&source=images&cd=vfe&opi=89978449&ved=0CBQQjhxqFwoTCNjAsve5poUDFQAAAAAdAAAAABAE>.

5. <https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fdjerela.com.ua%2Fnews%2Fdrohobych%2Fdrogobitska-ratusha-simvol-m-sta-ta-mekka-dlya-turist-v-chim-ts-kava-sporuda-ta-yak-ta-mnits-prikhov&psig=AOvVaw3BWPmL-IELXIGArjP87dR6&ust=1712252481260000&source=images&cd=vfe&opi=89978449&ved=0CBQQjhxqFwoTCJiR3NvLpoUDFQAAAAAdAAAAABAE>.

6. <https://www.google.com/url?sa=i&url=http%3A%2F%2Fdroginfo.com.ua%2Fcontent%2Fview%2F9109%2F&psig=AOvVaw3BWPmL-IELXIGArjP87dR6&ust=1712252481260000&source=images&cd=vfe&opi=89978449&ved=0CBQQjhxqFwoTCJiR3NvLpoUDFQAAAAAdAAAAABAJ>.

7. <https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Ftravel-guide.in.ua%2Fuk%2Fplace%2F187%2Fkhoralna-sinagoga&psig=AOvVaw3XuW8TO74uJUpooAz6LTX3&ust=1712254581996000&source=images&cd=vfe&opi=89978449&ved=0CBQQjhxqFwoTCNDg0s7TpoUDFQAAAAAdAAAAABAZ>.

8. <https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.03247.com.ua%2Fnews%2F2773679%2Fdo-drogobickoi-otg-uvijdut-32-naselenih-punkti-stebnik-v-tomu-cisli&psig=AOvVaw1pfKbO0DPZj4S2Y3QFkeut&ust=1712256579344000&source=images&cd=vfe&opi=89978449&ved=0CBQQjhxqFwoTCPjc9fvapoUDFQAAAAAdAAAAABAE>.

ГОРДІСТЬ КРАЮ

Пасемник Софія,

с.Підгірці,Стрийська ОТГ,8 клас

КЗ ЛОР «Підгірцівська спеціальна школа»

Науковий керівник: Бабій Світлана Любомирівна, вчитель історії

КЗ ЛОР «Підгірцівська спеціальна школа»

Актуальність дослідження: виховання учнів на прикладах життя людей, які закінчили школу в різні роки та внесли вагомий внесок у будівництво української держави, розвиток її культурного і громадського життя.

Мета дослідження: дослідити життєвий шлях відомих випускників школи.

Результати дослідження: де б ми не були, куди б не закинула нас доля, але той «солодкий та коханий дім» рідного краю, рідної школи є завжди присутнім у нашому житті! Школа – це велика родина, яка об'єднує людей різних поколінь. Чим довша історія школи, тим більша кількість людей пов'язана з нею. Саме вона, як мати, дала путівку в життя багатьом. «Дитинство – найважливіший період людського життя... І від того, як минуло дитинство, хто вів людину за руку в дитячі роки, що увійшло в її розум і серце з навколишнього світу, від цього у вирішальній мірі залежить, якою людиною стане нинішній малюк», – сказав В. Сухомлинський. У нашій школі навчаються діти з особливими освітніми потребами. І вони потребують оптимальних, максимально сприятливих умов для всебічного, гармонійного розвитку та збереження здоров'я.

Рис. Підлужний Степан Степанович

Багато колишніх наших учнів добилися значних успіхів у своєму житті, до них прийшла слава і визнання. Вони є гордістю нашої школи і натхненням прикладом для молодших поколінь. Знайомтесь, *Підлужний Степан Степанович*: «Народився 30 січня 1954 р. у мальовничому с. Бунові на Яворівщині. Закінчив 5 клас, мене прийняли в спецшколу для слабозорих дітей в Підгірцях – це на Стрийщині, по дорозі на Дашаву. Підгірці – гарне, мальовниче село, природа Передкарпаття. Саме там, в Підгірцях, написав свого першого

вірша. Мабуть, у класі дев'ятому, – я тоді ще бачив писати, мав блокнотик. Оця школа для слабозорих дітей була розташована у дуже цікавому будинку – колишньому панському маєтку. Там дуже гарна природа: як я писав в одному вірші – ностальгійна. Наче зійшлося два світи: з одного боку дороги польової – пагорби, порослі лісом, чагарниками (а це восени дуже гарно, таке розмаїття кольорів); з правого боку – низовина, долина річки Стрий, стави, очерети. На стику цих двох світів існувала наша школа. Середню освіту здобув у Львівській школі-інтернаті для сліпих дітей, по закінченні якої у 1972 р. став робітником Львівського навчально-виробничого підприємства УТОС. З лютого 2003 р. я працюю у Львівській спеціалізованій бібліотеці ім. Т.Г.Шевченка Українського товариства сліпих на посаді бібліотекаря. Заочно у 2005 р. закінчив місцеве училище культури і мистецтв».

Багаття споминів

Стріпнеться короцем осінній лист на гілці,

Чи лоскотом війне смерекова смола,

Пригадується знов село одне, Підгірці,

І школа в тім селі, й природа вкруг села.

Та ні, це за Стриєм, як їхать на Дашаву.

Слобідка, а з Верчан рукою ось подать.

За низкою ставів із золотого шалу –

Червоні три шпилі. Ну, казка, благодать!

Рис. Кучик Олександр Сергійович

Кучик Олександр Сергійович, народився 1968 р. у м. Львові. У 1986 р. закінчив Підгірцівську середню школу Стрийського району Львівської області. Після завершення навчання розпочав трудову діяльність. У 1994 р. закінчив історичний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка за спеціальністю історія. Кваліфікація – історик. Викладач історії. З 1992 р. працює на факультеті міжнародних відносин. З 1997 р. на кафедрі міжнародних відносин і дипломатичної служби, а з 2002 р. на посаді доцента кафедри міжнародних відносин і дипломатичної служби Львівського національного університету. Одружений. Проживає у Львові.

Рис. Савінська Надія Іванівна

Савінська Надія Іванівна, майстер спорту міжнародного класу. Народилася 23.09.1975 р. в м. Стрию. З 1983 р. по 1993 р. навчалася у Підгірцівській спецшколі-інтернаті. Результати, досягнені у змаганнях з настільного тенісу серед інвалідів: 1993-2001 рр. – 8-ми разова чемпіонка України. 02-07.08.1997 р. – Чемпіонат Європи. Стокгольм (Швеція): 2-е місце в парі, 3-е місце особисте. 24-31.10.1998 р. – Чемпіонат світу. Париж (Франція): 3-е місце особисте. 24-31.09.1999 р. Чемпіонат світу. Лісабон (Португалія). 2-е місце особисте. 25-30.09.2000 р. Паралімпійські ігри. Сідней (Австралія). 4-е місце особисте.

Висновки: Життя багатьох випускників школи заслуговує на повагу і на те, щоб ставити за приклад майбутнім поколінням українців.

Список використаних джерел:

1. *Сенько Я.П., Вовчук Л.В., Костюк Л.Ф., Ониськів М.С., Сушинська І.Т.* Літопис шкільного життя, 2014.

ГЕРОЇ СУЧАНОЇ ВІЙНИ СЕЛА ПІДГІРЦІ (не забудемо, не пробачимо, помстимось...)

Гірняк Артем,

11 клас, КЗ ЛОР «Підгірцівська спеціальна школа», с. Підгірці, Стрийська ОТГ

Науковий керівник: **Бабій Світлана Любомирівна**, вчитель історії
КЗ ЛОР «Підгірцівська спеціальна школа»

Актуальність дослідження: обумовлена подіями сьогодення. Ми, і прийдешні покоління, повинні розуміти ціну нашої боротьби за незалежність, за можливість навчатися, і просто жити. А також віддати шану тим, хто віддав за Україну найцінніше – життя.

Мета дослідження: дослідити участь односельчан та випускників школи у супротиві російській агресії, увічнити пам'ять про полеглих героїв у пам'яті народу.

Результати дослідження: російсько-українська війна, що триває з 2014 р. принесла нам багато горя та страждань і народила новітніх ГЕРОЇВ. «Хто, як не ми?» – казали вони, беручи до рук зброю та стаючи на захист Батьківщини. Хтось продовжує героїчний опір віковичному ворогу української нації, а хтось повернувся додому НА ЩИТІ, назавжди вписавши своє ім'я в новітній історії України. Шана і честь!!! Вічна пам'ять та вічна слава ГЕРОЯМ!!!

Рис. Роман Цепух
(04.05.1965 – 28.08.2023)

Роман Цепух (04.05.1965 – 28.08.2023) рядовий, номер обслуги кулеметного взводу 1-ї стрілецької роти 1-го стрілецького батальйону 24-ї окремої механізованої бригади. Народився і виріс у с. Завадів на Стрийщині. Проживав із сім'єю у с. Підгірці. Навчався у Завадівській школі та ВПУ № 8. Працював токарем. У лави ЗСУ вступив у жовтні 2022 року. Загинув під час мінометного обстрілу в районі н.п. Північне на Донеччині. Вірний присязі до останнього захищав Україну. У Героя залишилися мати, дружина, донька та син.

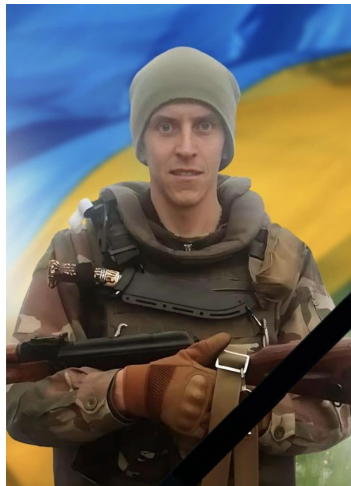

Рис. Іван Шеменєв
(31.08.1991 – 22.09.2023)

Іван Шеменєв (31.08.1991 – 22.09.2023) народився та виріс у с. Володимирці на Жидачівщині у багатодітній сім'ї. Після одруження рідним домом стало с. Підгірці Стрийської громади. Брав участь в АТО, згодом працював на заводі «Леоні». 1 березня 2022 року повернувся на службу у Збройні Сили України. Загинув у бою з російськими окупантами у районі Кліщіївки, що неподалік Бахмута на Донеччині. Був старшим стрільцем десантно-штурмового відділення військової частини. Без батька залишився чотирирічний син.

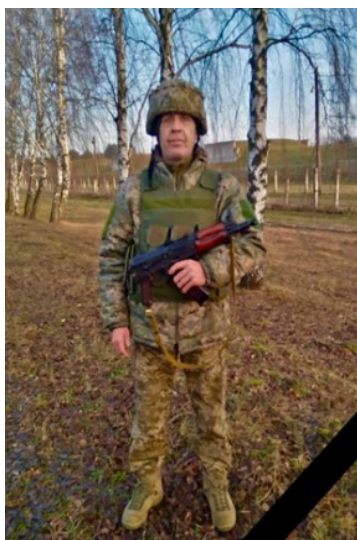

Рис. Василь Зубик
(19.03.1970 – 13.11.2023)

Василь Зубик (19.03.1970 – 13.11.2023) – командир гранатометного відділення військової частини. Народився в с. Олексичі. Закінчив СПТУ № 14 (столяр-різьбяр),

працював у фірмі «Стиль». Із сім'єю проживав у с. Підгірці Стрийської громади, де разом з дружиною Оксаною виховував трьох дітей. Один із синів сьогодні теж служить в ЗСУ. Під час виконання бойового завдання в районі н.п. Преображенка Запорізької області, у зв'язку із скаргами на сильний біль у грудях, був госпіталізований до медзакладу, де і помер.

Рис. Тарас Шабан
(30.01.2000 – 26.11.2023)

Тарас Шабан (30.01.2000 – 26.11.2023) – солдат, стрілець-номер обслуги десантно-штурмового взводу. Народився та проживав у с. Підгірці Стрийської громади. Навчався в школі с. Олексичі та в Стрийському ВПУ № 8, займався вільною боротьбою. Працював за кордоном, а в 2023 р. повернувся в Україну. На початку жовтня мобілізований. При першому виході на передову, під час виконання бойового наказу, загинув поблизу н.п. Синьківка Куп'янського району Харківської області.

Рис. Роман Павлюх
(25.03.1978 – 15.02.2024)

Роман Павлюх (25.03.1978 – 15.02.2024) – старший солдат, стрілець. Народився у с. Комарів, проживав із сім'єю у с. Підгірці Стрийської громади. У січні 2023 р. вступив до

лав ЗСУ. З честю виконував бойові завдання. Загинув під час мінометного обстрілу в районі н.п. Дружба на Донеччині. У Героя залишилися мати, батько, дружина, син, дочка, брат і сестра.

Рис. Наконечний Богдан
(01.10.1991 – 03.04.2023)

Наконечний Богдан народився 01.10.1991 р. у с. Махлинець, Жидачівського району Львівської області. Навчався у КЗ ЛОР «Підгірцівська спеціальна школа» та Стрийському ВПУ № 34. У часі війни – гранатометник десантно-штурмового відділення військової частини. Учасник АТО. Призваний на службу у грудні 2022 р. Богдан загинув 03 квітня 2023 р. під час бойового завдання на Луганщині. У Захисника залишилась дружина та двоє дітей. Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Рис. Станкевич Василь
(13.01.1977 – 03.09.2022)

Василь Станкевич (13.01.1977 – 03.09.2022). Народився 13.01.1977 р. Навчався у КЗ ЛОР «Підгірцівська спеціальна школа». Випускник 1995 р. Рідне місто – Сокаль (Львівська область). Проживав у с. Зіболки, що на Жовківщині. На війну пішов добровольцем, був солдатом Збройних Сил України. Помер 03.09.2022 р. внаслідок

тривалого лікування від отриманих поранень під м. Бахмут (Донецька область). У Захисника залишилися мама, дружина, донька і син. Похований 04.09.2022 р. в с. Зіболки.

Випускники школи – на захисті України

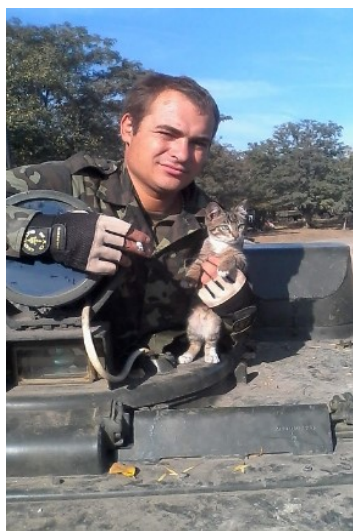

Рис. Кухар Іван

Кухар Іван Михайлович. Народився 03.02.1990 р. в с. Комарів Стрийського району. У 2007 р. закінчив КЗ ЛОР «Підгірцівська загальноосвітня спецшкола-інтернат І-ІІІ ст.». Учасник АТО: 19 травня 2014 р. – 21 травня 2015 р. у складі 24 окремої механізованої бригади. Два тижні проходив навчання на Яворівському полігоні. Захищав рубежі Батьківщини у населених пунктах: Новоайдарівка, Весела гора, Щастя, Северодонецьк, Трьохізбенка. Командир зенітної ракетної установки. Нагороджений медаллю учасника АТО. Одружений, виховує доньку. Зараз у лавах ЗСУ.

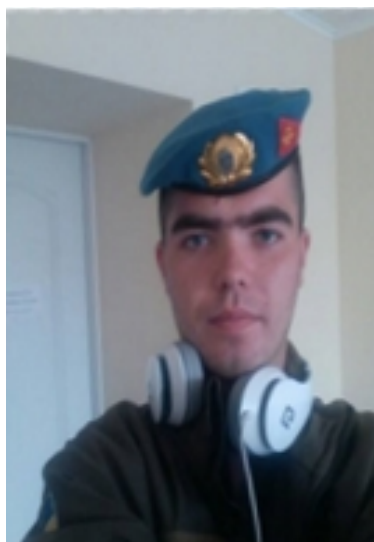

Рис. Павлій Мар'ян

Павлій Мар'ян Михайлович. Народився 27.08.1995 р. в с. Фалиш Стрийського району. У 2013 р. закінчив 10 клас КЗ ЛОР «Підгірцівська загальноосвітня спецшкола-інтернат І-ІІІ ст.».

Відбув весь Майдан 2013–2014 рр. Після Майдану пішов добровольцем у зону АТО (24 окрема механізована бригада). Сам приїхав, пізніше оформився. Брав участь у воєнних

діях в Луганській області поблизу Бахмутівської траси: 24 і 29 блокпост. Був поранений, лікувався в Харкові. Зараз у ЗСУ. 25.09.2023 р. нагороджений «Золотим хрестом», а 30.12.2023 р. – орденом «За мужність» III ступеня.

Рис. Вигінний Юрій

Вигінний Юрій Іванович у свої 28 років вже нагороджений орденом «За мужність» III ступеня і медалями «Захисник Вітчизни» та «За службу». Навчався на фізкультурному. Під час АТО записався у Правий Сектор, а згодом добровольцем на Схід. Потім підписав контракт. Потрапив на Луганщину в 24 штурмову бригаду. Вивчився на танкіста псевдо «Фізрук». Весною 2022 р. був поранений (загорівся підбитий танк, обпечено 42 % тіла). Лікувався у Миколаєві та Одесі. Після одужання продовжує службу у лавах ЗСУ.

Висновки: З 2014 р. і до сьогодні найкращі сини та доньки України виборюють її незалежність ціною своїх життів. Вони навечно залишаться в наших серцях і пам'яті. У цій війні ми платимо надзвичайно велику ціну, тому збереження і гідне вшанування пам'яті полеглих захисників і захисниць України є священним обов'язком кожного українця. Ми пам'ятаємо. Ми шануємо. Ми не забудемо. Герої не вмирають! Слава Героям України!

Список використаних джерел:

1. Голос Сокальщини. URL: https://golossokal.com.ua/ato/na-donechchyni-zahynuv-meshkanets-stryyshchynu-roman-pavliukh.html#google_vignette.
2. КЗ ЛОР «Підгірцівська спеціальна школа». Герої серед нас. URL: https://intern.at.ua/index/geroji_sered_nas/0-116.
3. Книга пам'яті героїв Львівщини. URL: https://tvoemisto.tv/news/unaslidok_poranen_bilya_bahmuta_pomer_45richnyu_zahysnyk_z_lvivshchynu_136829.html.
4. Львівська мануфактура новин. URL: <https://www.lmn.in.ua/na-donechchyni-zahynuv-58-richnyj-heroj-zi-stryjshchynu/>.
5. Львівський портал. URL: <https://portal.lviv.ua/news/2023/09/25/na-fronti-zahynuv-veteran-ato-zi-stryjshchynu-ivan-shemeniev>.
6. Меморіальні дошки героям. Сайт пам'яті. URL: <https://heroipto.lviv.ua/Тарас-Шабан/>.
7. Меморіальні дошки героям. Сайт пам'яті. URL: <https://heroipto.lviv.ua/Богдан-Євгенович-Наконечний/>.
8. Стрийська міська рада. URL: <https://stryi-rada.gov.ua/news/ще-одна-сімя-не-дочекалася-свого-гер/>.

ВЕСІЛЛЯ ЯК ДРАМАТИЧНЕ ДІЙСТВО. ВЕСІЛЬНІ ПІСНІ

Панько Романія,

9-Б клас, КЗ ЛОР «Підгірцівська спеціальна школа», с. Підгірці, Стрийська ОТГ
Науковий керівник: **Монаршук Андріана Михайлівна**, вчитель української мови та літератури КЗ ЛОР «Підгірцівська спеціальна школа»

Актуальність дослідження: знати історію свого народу, своєї Батьківщини – обов'язок кожної людини. Історія України, окремого міста чи села, звичайно, у народних піснях. З піснею українці народжувалися, виростали, кохали, одружувалися, працювали, святкували, відпочивали, воювали, умирали. З народної пісні випромінюється енергія краси, добра, пам'яті.

Село Підгірці має свої народні пісні, в яких теж відображена історія певного часу, висвітлені усі людські почуття.

Мета дослідження: дослідити, якими піснями супроводжувався весільний обряд у с. Підгірці, про що співали наші предки.

Результати дослідження: Весілля – це комплекс обрядових дій, звичаїв, символів, пісень, спрямованих на забезпечення міцного шлюбу, здоров'я і багатства подружжя. Весілля часто порівнюють із грандіозною виставою з піснями, танцями, діалогами, складною атрибутикою. Усі весільні обряди супроводжувалися співом.

Основні події розгортаються в п'ятницю. У цей день велике значення має барвінковий обряд (вінкоплетення).

Рис. Підгорецькі свахи, 2020

(зліва направо: Герга І.Г., Філіпчук О.П., Луців Т.І., Вовщук А.П., Зубик О.Я., Щурко В.М.)

Збираються одружені шановані молоді жінки, які добре живуть у шлюбі (розведених і вдовиць не брали). Їхня мудрість подружнього життя, позитивна енергетика, як кажуть старші люди, передається через барвіночок молодій сім'ї. По барвінок ішли до лісу, незважаючи на погоду. З собою брали кошик з частуванням. Коли назбирали барвінку і погостилися, з веселими співами ішли селом і всіх пригощали:

*Не стелися, барвіночку, в лісі по дорогах,
А стелися, барвіночку, дівкам по головах.
Не стелися, барвіночку, най тя не толочу,
Журилися вороженьки, що довго дівочу.
Журилися вороженьки, тай люди всілякі,
Що в нашої мамунці дві доньки однакі.*

*Не журіться, добрі люди, якось воно буде,
Як будемо шануватись, заберуть нас люди.*

Приходять до хати і співають:

*Бодай ся той гай розвив,
Що то зілля зродив,
Що взимку не змерзає,
А влітку процвітає.
Вийди, матінко, з хати,
Візьми теє зілля до хати.
Бо то є барвіночок,
Твоїй доньці на віночок.*

Мама скроплює зілля свяченою водою. Староста тричі хрестить барвінок і каже: «Благословляю той барвінець, що нашій молодій піде на вінець. Благословляю той барвінок, що наш молодий піде під вінок».

Рис. Молода пара:
Щурко Роман та Козак Діана.
(с. Підгірці, 2023; світлина автора)

Рис. Весільний коровай
(с. Підгірці, 2023; світлина автора)

З барвінку виплітають віночок-долю, обручки. Опісля прибивають на стіні біля образів, співаючи:

*Кливіці, батеньку, кливіці
Прибивати нам вінці.
Після того гостяться, співають коломийки.
Ой коби я була знала,
Що піду від мами.
То була би м не садила
Ружу під вікнами.
А я ружу посадила,
Ружа сі приймила,
А я своїй матіноньці жалю наробила.
Ой жаль, мати,
Ой жаль, мати,
Жалю розболюся,
Позволь, мати,
Шлюб узяти*

З ким я кохаюся

Також співають такі весільні пісні: «Розпустили кучері дівчата», «На городі буркун ягідок не родить», «Ой чий то кінь стоїть», «Плакуча гітара» та інші.

Важливо, коли барвінок не розірветься, а в цілісності збережеться до кінця дійства. Кажуть, такою буде доля молодої пари, тобто завжди разом.

Щирість, красномовство, чисті і добрі помисли наших предків яскраво виявляються у весільних побажаннях:

*Щоб ви були веселі, як весна,
Швидкі, як вода,
Багаті, як земля.
Щоб у вас було стільки дочок,
Як у стелі дощок,
Щоб у вас було стільки синів,
Як у лісі дубів.
Щоб з толком, до пуття
Ви прожили все життя*

Висновки: знати, підтримувати традиції та звичаї свого народу, збагачуючи їх новим життям – обов'язок кожної людини. Весільні пісні, весільний обряд – це своєрідні цеглинки, які творять молоду міцну сім'ю, своєрідну маленьку державу зі своїми звичаями, традиціями, законами.

Список використаних джерел:

1. Бабій С. Л., Валюх Г. Д., Вовщук Л. В., Вовщук Т. М., Закусов М., Монаришук А. М. Село моє – Підгірці. Підгірці, 2015. 178 с.

2. Пахаренко В. І. Українська література: підруч. для 9-го кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ: Генеза, 2009. 368 с.

ЗАМІСТЬ ПІСЛЯСЛОВА ...

29 березня 2024 р. в онлайн-форматі пройшла обласна учнівська науково-практична конференція «**Моя мала Батьківщина: географо-краєзнавчі дослідження**». Конференція організована на пошанування пам'яті професора Львівського національного університету імені Івана Франка, доктора географічних наук, професора, Заслуженого діяча науки і техніки України, завідувача кафедри економічної і соціальної географії, багатолітнього наукового очільника відділення наук про Землю КЗ ЛОР «Львівська обласна Мала академія наук учнівської молоді» **Олега Івановича Шаблія (1935-2023)**.

Організатори конференції: КЗ ЛОР «Львівська обласна Мала академія наук учнівської молоді» (ініціатор конференції – методист, керівник відділення наук про Землю, *Любомира Шевчук*), географічний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка.

З вітальними словами до учасників конференції звернулися:

➤ проф. *Іван Ровенчак*, який окреслив учасникам конференції глибину й багатогранність географо-краєзнавчих пошуків проф. Олега Шаблія, ознайомив присутніх із друкованими виданнями професора за тематикою краєзнавчих досліджень, зосередив увагу на значенні праць «Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії» (2001), «Село на золотому Поділлі: земля і люди» (2011) й атласів з серії «Моя мала Батьківщина»;

➤ директор МАН, *Іванна Бородчук*, яка наголосила на важливості проведення краєзнавчих досліджень в сучасних умовах творення української державності;

➤ заступник декана географічного факультету, доц. *Євген Тиханович*, який означив цінність для українців Батьківщини та важливість проведення таких заходів в умовах сьогодення;

➤ керівник відділення Наук про Землю, *Любомира Шевчук*, яка презентувала відеозапис виступу професора на урочистій академії МАН, поділилася з присутніми спогадами про науково-методичну працю з професором, наголосила на відкритості проф. Олега Шаблія до співпраці з учнівською молоддю – «малими академіками»;

➤ асист. *Любов Котик*, яка презентувала фотоспомини про проф. Олега Шаблія як вченого, громадського лідера, людину, активного учасника наукових заходів МАН.

У науково-практичній конференції взяли участь 35 учасників, дослідження яких охопили значний пласт географо- й історико-краєзнавчих пошуків: топоніміка (с. Підгірці); декомунізація (Сокальська ТГ); географо- та історико-краєзнавчі описи території

(с. Колпець, м. Трускавець, с. Нижня Рожанка, с. Малнів, с. Підгірці, с. Почаєвичі, с. Семенівка, с. Нагірці, м. Дрогобич, мікрорайон Сихів м. Львова, селище Зимна Вода); етнографія (обряд весілля); демогеографія (с. Підгірці), туристичне краєзнавство (Сокальська ТГ, стежки Яворівщини); унікальні природно-географічні та історико-культурні об'єкти (Духова криниця, р. Західний Буг, р. Краснопілка, г. Альтана, Дендропарк с. Підгірці, Підгорецький замок, Медова печера, Навчально-спортивна база літніх видів спорту Міністерства оборони України (м. Львів), Могила князя Святослава Володимировича, Церква Святого Духа селища Жвирка, Дрогобицька солеварня); сучасний суспільно-географічний зріз господарства території (релокація підприємств, BlaBlaCar); військово-соціально-культурні феномени (УПА); персоналії краю (Герої російсько-української війни, художник Ростислав Лах, відомі краяни) тощо.

Широка географія учасників конференції: КЗ ЛОР «Підгірцівська спеціальна школа» (вчителі – *Світлана Бабій, Леся Вовщук, Андріана Монаршук, Уляна Ярич*), Семенівський ліцей Пустомитівської міської ради (вчитель – *Оксана Васів*), КЗ «Сокальська Мала академія наук учнівської молоді імені Ігоря Богачевського» (вчителі – *Світлана Мусій, Мирослава Бик, Оксана Рябова*), Сколівський ЗЗСО I-III ступенів № 2 імені Стефанії Вітрук (вчитель – *Наталія Ткачик*), Дрогобицький науковий ліцей імені Богдана Лепкого (вчитель – *Оксана Приріз*), СЗШ № 90 м. Львова (вчитель – *Тетяна Терен*), ТзОВ «Школа вільних та небайдужих» (вчитель – *Владислав Моргацький*), Червоноградська гімназія № 2 (вчитель – *Тетяна Новікова*), Ліцей «Львівський» Львівської міської ради (вчитель – *Любов Загрійчук*), Львівська українська гуманітарна гімназія імені Олени Степанів з поглибленим вивченням англійської мови та українознавства (вчитель – *Ольга Іванович*), Нижньорожанківський ЗЗСО I-II ступенів Славської селищної ради (вчитель – *Мирослава Ковалів*), Стебницький ліцей № 7 Дрогобицької міської ради (вчитель – *Ірина Кулик*), Ліцей № 16 імені Юрія Дрогобича ДМР (вчитель – *Марія Власюк*), КЗ ЛОР «Львівська обласна Мала академія наук учнівської молоді» (викладачі Львівського національного університету імені Івана Франка – доц. *Богдан Яворський*, асист. *Юрій Борсук*, асист. *Любов Котик*).

Наукова конференція пройшла у руслі плідної дискусії, обміну думок, здобутків та досвіду краєзнавчих досліджень. Ставлячи собі за мету активізацію краєзнавчих досліджень учнівської молоді Львівщини через пошанування пам'яті й переосмислення наукових суспільно-географічних і краєзнавчо-географічних напрацювань проф. Олега Шаблія, конференція висвітлила нагальність та необхідність збереження культурної спадщини України.

У процесі узагальнення здобутків конференції та підведення її підсумків, здобувачі освіти й наукові керівники підняли проблеми поглиблення досліджень з етнографії рідного

краю, топоніміки, фольклористики, історико-географічних особливостей розвитку поселень у різні часові періоди, людності та господарства території, церковного і культурного життя, документування споминів старожилів, збереження й цифровізації приватних та громадських архівів, відеофіксації розвитку поселення та повсякденної життєдіяльності його мешканців тощо. Ці та багато інших проблем й аспектів наукових досліджень означили тематику майбутніх учнівських конференцій. Вони, за пропозицією натхненника конференції – п. Любомири Шевчук та підтримки учасників, будуть провадитися щорічно весною у руслі загальної теми «Моя мала Батьківщина: географо-краєзнавчі дослідження».

Дякуємо учасникам конференції за плідну працю з популяризації географічного краєзнавства та примноження наукових напрацювань з досліджень рідного краю, за збереження й збагачення культурної спадщини України!

*Любов Котик,
асистент кафедри економічної і соціальної
географії імені професора Олега Шаблія
ЛНУ ім. Івана Франка,
керівник гуртка «Економічна географія»
КЗ ЛОР «Львівська обласна МАН»*

м. Львів, 02 квітня 2024 р.

ЗМІСТ

<i>Ровенчак Іван</i> Професор Олег Шаблій	7
<i>Паршин Маркіян, Яворський Богдан</i> Географо-краєзнавча характеристика села Зимна Вода Львівського району.....	11
<i>Ткачик Тетяна, Ковалів Мирослава</i> Моя мала Батьківщина – місце сили для душі	19
<i>Ших Ігор, Кулик Ірина</i> Розбудова, зайнятість та господарство села Колпець	23
<i>Курочка Маркіян, Котик Любова</i> Село Нагірці Жовківської ТГ: краєзнавча характеристика	25
<i>Мітрофан Марта, Борсук Юрій, Васів Оксана</i> Село Семенівка Львівського району: суспільно-географічні аспекти розвитку	32
<i>Гельмас Анастасія, Борсук Юрій, Васів Оксана</i> Географо-краєзнавчі аспекти життя і творчості Ростислава Лаха	34
<i>Юрків Павло, Вовщук Леся, Ярич Уляна</i> Село моє – Підгірці	37
<i>Гірняк Денис, Вовщук Леся</i> Історія села Підгірці у мікротопонімах	41
<i>Романишин Роман, Бабій Світлана</i> Архітектурна перлина краю	45
<i>Пеца Юлія, Вовщук Леся, Ярич Уляна</i> Населення та демографічні процеси села Підгірці	48
<i>Білик Діана, Бабій Світлана</i> Духовна криниця с. Підгірці	51
<i>Лісніченко Михайло, Моргацький Владислав</i> Територія Навчально-спортивної бази літніх видів спорту Міністерства Оборони України: географічні особливості та перспективи щодо подальшого просторового розвитку	55
<i>Явний Олег, Новікова Тетяна</i> Головна водна артерія Червонограда – ріка Західний Буг, її гідроекологічний стан. Розробка заходів спрямованих на відновлення якості річкових вод	58
<i>Шульган Аліна, Рябова Оксана</i> Церква Святого Духа селища Жвирка як приклад сакрального мистецтва та релігійно- екскурсійного туризму	60
<i>Хомик Роман, Котик Любова</i> Мікрорайон Сихів м. Львова: географо-краєзнавчі особливості	63
<i>Філяк Уляна, Загрійчук Любова</i> Комплексний географо-краєзнавчий аналіз території села Малнів Яворівського району Львівської області	68
<i>Томашівська Софія, Бик Мирослава</i> Формування туристичного ринку в Сокальській ТГ	71
<i>Крупська Вікторія, Бик Мирослава</i> Дослідження явища цвітіння води у річці Західний Буг у межах міста Сокаля	73

<i>Диня Марія, Бик Мирослава</i>	
Річка Красносілка як об'єкт ревіталізації	75
<i>Мисик Дарія, Мусій Світлана, Бик Мирослава</i>	
Релокація бізнесу на територію Львівської області в період воєнного стану	78
<i>Лепех Софія, Іванович Ольга</i>	
Таємниці гаварецької майстерності	80
<i>Бик Андріана-Христина, Бик Мирослава</i>	
Особливості територіальної організації VlaVlaCar на Львівщині	82
<i>Теслюк Вікторія, Мусій Світлана</i>	
Перейменування населених пунктів як складова процесу декомунізації (на прикладі Сокальської ТГ)	84
<i>Ключник Анастасія, Вовщук Леся</i>	
Дендропарк с. Підгірці – один з найдавніших парків Галичини	88
<i>Сиплива Наталія, Власюк Марія</i>	
Дрогобицька солеварня – одне з найстаріших діючих підприємств Європи	89
<i>Варивода Віра, Кулик Ірина</i>	
Стебницька «SALINA»	92
<i>Юрків Роксолана, Приріз Оксана</i>	
Місто Трускавець Трускавецької ТГ: аналіз географічних особливостей, значення мінеральних вод та архітектурної спадщини міста	96
<i>Хомин Христина, Ткачик Наталія</i>	
Могила князя Святослава Володимировича	99
<i>Чорний Андрій, Терен Тетяна</i>	
Медова печера – пам'ятка природи в околицях Львова	103
<i>Іванців Маркіян, Приріз Оксана</i>	
Географо-краєзнавча характеристика села Почаєвичі Дрогобицької ТГ	105
<i>Галанюк Василь, Бабій Світлана</i>	
УПА – творець української державності	108
<i>Красінський Денис, Приріз Оксана</i>	
«Столиця Всесвіту»	111
<i>Пасемник Софія, Бабій Світлана</i>	
Гордість краю	117
<i>Гірняк Артем, Бабій Світлана</i>	
Герої сучаної війни села Підгірці (не забудемо, не пробачимо, помстимось...)	119
<i>Панько Романія, Монаришук Андріана</i>	
Весілля як драматичне дійство. весільні пісні	125
<i>Котик Любов</i>	
Замість післяслова	128

Наукове видання

МОЯ МАЛА БАТЬКІВЩИНА: ГЕОГРАФО-КРАЄЗНАВЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Матеріали обласної учнівської науково-практичної конференції
на пошанування пам'яті проф. Олега Шаблія
(м. Львів, 29 березня 2024 р.)

Художнє оформлення *Любомира Шевчук*
Комп'ютерне верстання *Любов Котик*

Формат 60x84_{1/8}
Умовн. друк. арк. 15,28
Тираж 50 прим. Зам.

КЗ ЛОР «Львівська обласна Мала академія наук учнівської молоді»,
вул. Коперника, 42, м. Львів, 79000.

Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000.

